VESTERN

DŽ. EJVZ

PUŠKE IZ BRASADE

BROJ 21 ● 125 DINARA

ROTO BIBLIOTEKA X-100

VESTERN

21

1986.

Dž. Ejvz

PUŠKE IZ BRASADE

X-100

Urednik izdanja
PIROŠKA MATIĆ

Recenezent
N. KOVAČIĆ

Izdaje i štampa: Novinska, izdavačka i štamparska radna organizacija **»DNEVNIK«, OOUR »IZDAVAČKA DELATNOST«**, Bulevar 23. oktobra 31 Novi Sad, telefon (021) 621-555. Broj žiro-računa: 65700-603-6350. Direktor **NIŠRO »DNEVNIK«: JOVAN SMEDEREVAC**, Rukovodilac OOUR »Izdavačka delatnost«: **ILIJA VOJNOVIĆ**, Glavni i odgovorni urednik **OOUR: TODOR ĐURIĆ**, Urednik Redakcije knjiga: **MILORAD PREDOJEVIĆ**, Sekretar Redakcije: **ZDENKA KARABASIL**, Tehnički urednik: **JULIŠ ARVANITIDIS**, Korektori: **VIOLETA FERENC, JOVAN UGLJEŠIN I KOSA NOVAKOVIĆ**

Tiraž: 32.000 primeraka

RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

Dž. Ejvz

PUŠKE IZ BRASADE

Li Vaj je s bocom među nogama sedeo uz zid krčme u Bafalo–Bendu i nemo gledao dvojicu belaca koji su mu se smejali u lice.

– Hej, Indijanče, odakle ti boca?

Visoki čovek sa brkovima obešenim niz uglove usana stajao je podbočen ispred polupijanog čoveka i s mržnjom ga gledao.

– Odgovori, tebe pitam.

Indijanac podiže vodnjikave oči i pogleda brkajliju.

– Zašto belac viče kad Li Vaj pije? Zar Li Vaj njemu smeta kad sedi u krčmi?

Indijanac je bio u pravu i dvojica kavgadžija se zgledaše a onda ponovo dreknu brkati čovek:

– Šta te briga kad ja pijem? Odgovaraj, ko ti je prodao viski?

Li Vaj je bio krupan čovek nešto preko trideset godina, mešanac koji je poticao iz plemena Kajova. Nije bio pijan. U stvari, hteo je da popije samo nekoliko gutljaja i na miru se odmori. Čekao je dečaka Alana Stenforda koji je u obližnjoj prodavnici plaćao kupljenu robu. Ali, prohtelo mu se da popije nekoliko gutljaja. Bio je umoran i žedan. Samo to ova dvojica besposličara nisu hteli da shvate.

Ali, Li Vaj je dobro znao da sa belcima ne treba da se kači pa je i dalje mirno sedeo pokušavajući da ne gleda u njih.

To kao da sada razbesne drugog čoveka koji se provuče pokraj brkatog i jurnu na Indijanca. Na dva koraka ispred čoveka zastade i podiže nogu da ga udari, kada se Li Vaj trgnu u stranu, a čizma prohuja pored njegove glave. Od zamaha, čovek se sruči na zid krčme, a onda napola onesvešćen pade na zemlju. Iz povelike rasekotine na licu tekla mu je krv dok mu je na čelu narastala čitava čvoruga.

– Proklet da si! – prodera se brkajlija i zamahnu teškom pesnicom na Indijanca koji je nastojao da ustane oslanjajući se jednom rukom na kuću dok je drugom čvrsto stezao bocu.

Možda bi u tome i uspeo da ne stade na neki oblutak zbog čega mu noga poklecnu i on se ponovo svali na zemlju. Pri tome je i dalje držao bocu nastojeći da ne udari njome o zemlju.

Zahvaljujući Li–Vajevom iznenadnom padu, brkati čovek promaši njegovu glavu i zanese se u stranu, a onda Indijanac naglo ispruži noge i udari ga svom snagom u stomak.

– Uh – jeknu siledžija i odlete koliko je dug do sredine ulice gde se stropošta u prašinu.

Li Vaj konačno uspe da stavi bocu na zemlju i brzo skoči na noge hvatajući dršku noža, kada se iz prašine pojavi brkajlija koji je posrtao i teturao.

– Ubiću te! – urlao je hvatajući rukom kundak revolvera, kada se s drugog kraja ulice zaori hitac i kuršum zapara zemlju ispred njegovih nogu.

– Ostavi oružje! – začu se treperavi glas plavokosog petnaestogodišnjaka Alana Stenforda u čijoj desnici se dimio kolt. – Drugi put ću gađati u telo.

Iako se radilo gotovo o dečaku, brkajlija odmah posluša i podiže obe šake u visinu ramena.

– Pogrešio si, dečače – javi se sada čovek sa rasečenim licem dok je onaj na sredini ulice i dalje držao ruke daleko od oružja – taj prokleti Indijanac...

– Taj Indijanac ima svoje ime. Zove se Li Vaj i radi kao kauboj u našoj družini. Zbog čega ste ga napali?

Pucnjava je privukla nekoliko radoznalih građana koji su prilično neutralno posmatrali scenu. Nije im bilo prvi put da prisustvuju obračunima koje su izazvali dvojica snagatora sa ranča »Strela«, koje je gazda Stiv Plard plaćao trosturko više od običnih jahača.

Čovek sa brkovima, koji je sada tako smešno izgledao sa uzdignutim rukama pred revolverom jednog nepoznatog dečaka, zvao se Spajk Vitmor, a okrvavljeni momak kraj salunskog zida Džejms Kalher.

Dok je plavokosi momak očekivao da mu se odgovori na postavljeno pitanje, Li Vaj nije gubio vreme. Vičnim pokretom izvuče Kalheru kolt iz futrole i hitnu ga daleko niz ulicu, a onda s leđa priđe brkatom Vitmoru pa uze i njegovo oružje.

– Platićeš zbog ovog! – besno je siktao ali mu ni na kraj pameti nije padalo da spusti ruke, a onda Stenford priđe nekoliko koraka i tiho razvuče:

– Napred, pomozi onom okrvavljenom i gubite se sa ulice.

Spajk Vitmor konačno spusti ruke i priđe ranjenom Kalheru. Bacajući otrovne poglede na mladića koji je hitrim pokretom vratio kolt u futrolu, pomože mu da ustane i zajedno oteturaše prema ulazu u krčmu.

Za to vreme Li Vaj dovede dva tovarna konja na kojima su bile vezane vreće sa namirnicama kao i jahaće životinje pa se obojica baciše u sedla. Onako usput, snažni čovek se sagnu i dohvati bocu koja je stajala na zemlji, odna obodoše konje i lagano izjahaše iz Bafalo–Benda.

– Ovo nam neće oprostiti – mrmljao je gledajući ispod oka plavokosog momka koji se samo osmehnu i dobaci:

– Pazi ti na tu flašu, a za rmpalije ne brini.

Već su se našli izvan grada pa Indijanac natera konje pokraj nekog drveta i odlomi granu. Nekolikim hitrim pokretima noža odelja zapušač i nabi ga u grlić flaše, a onda je gurnu u bisage iza sedla.

– Znam ja to vaše »ne brini«, a ona dvojica me umalo ne umlatiše ni zbog čega.

Osmehujući se i dalje, Alan je blistao belinom zuba i pomalo iskošen u sedlu gledao druga.

– A zbog čega si se kačio s njima? – upita mangupski obešen na unkaš sedla. – Ti si bar ozbiljan čovek.

Li Vaj je voleo dečaka iako to, veran tradiciji svog indijanskog porekla, nipošto nije pokazivao. Izgladnelog i bolesnog, Alan ga je zimus slučajno našao. Nije bila prilika da ga vodi na Rašov ranč jer se čovek nalazio na samrti. Ali, dečak je pokazao šta zna. Naložio je vatru u zavetrini neke stene, umotao ga u ćebe, a onda galopom odjurio u vetrovitu noć. Ubrzo, više se nije čuo topot kopita i Li Vaj je već verovao

da ga je mladić ostavio. Ali, plavokosi Alan se vratio kroz sat vremena. Preko unkaša mu je visio komad mesa dok je sveže odrana goveđa koža bila prebačena preko konjskih sapi.

– Ako ne umreš od moje hrane sigurno ćeš preboleti – hrabrio ga je umotavajući ga u kožu a zatim se bacio na kuvanje.

Uskoro, dečak je skuvao jaku čorbu i nasuo je u limeno lonče za kafu.

– Sad da te vidim – smeškao se sitneći u lonče iskuvano meso, i prineo mu skuvanu hranu.

Da li je sudbina bila naklonjena Li Vaju ili je momak zaista bio dobar kuvar, tek bolesnik se brzo oporavljao.

Dok je Li, umotan u kožu, spavao dubokim snom, dečak je navukao kamenje i ozidao neku vrstu zaklona pa se bolesnik sada nalazio u dobroj zavetrini. Stalno je podržavao vatru i vruće kamenje gurao bolesniku pod pokrivač.

Povremeno budio se iz okrepljujućeg sna, a nasmejani dečak uvek se nalazio kraj njega sa lončetom vruće čorbe.

– Ti, čoveče, imaš stomak da bi svario i potkovicu – šalio se gledajući ga kako jede.

Treće večeri Li se osećao bolje i pošto je pojeo malo kuvanog mesa, zapita dečaka:

– Što mi pomažeš? Mnogi belci bi me samo dokusurili.

Dečak ga je pogledao i odmahnuo rukom.

– Ja ne spadam među te – mnoge – rekao je odnoseći sude da ga opere na obližnjem potoku.

Tako je Kajova dospeo na ranč »Četvorku« gde su ga prihvatili stari Džo Raš, njegov sin Henk i plećati Stjuart Vagoner.

– Odmori se – rekao je tada stari Džo vukući osakaćenu nogu. – Zima je duga.

Sada su mu svi ti događaji prohujali sećanjem i Indijanac se škrto osmehnu pogledajući iskosa plavokosog Stenforda.

– Mirno sam sedeo uz zid krčme i grejao se na suncu, kad dođoše ona dvojica i zagalamiše što pijem rakiju. Onda smo se malo sporečkali pa smo se sva trojica, nekako, našli na zemlji, kada ti dojuri i otpoče vatromet. Ostalo znaš i sam.

Dečak je i dalje napola visio na sedlu ne prestajući da se smeška.

– A, vide li ti kako su se građani veselili kada je onaj visoki držao ruke u vazduhu pokušavajući da dohvati nebo. Sve mi se čini, da smo malo ostali, mnogi bi nam platili piće.

Li Vaj se mrzovoljno klatio na leđima kljuseta.

– Meni ne bi. Dosta mi je što zbog jednog gutljaja umalo ne ostadoh bez glave. Nego, daj da malo brže poteramo ove kljusine. Gazda će nas odrati što smo se ovoliko zadržali.

Ali, momčić je i dalje bio veoma raspoložen. Lukavo je žmirkao praveći uvređeno lice.

– Kakvog gazdu pominješ, čoveče – nastojao je da podesi što ozbiljniji ton. – Naš ranč se zove »Četvorka«, a to znači da smo njegovi zajednički vlasnici. Zapamti, to smo, na prvom mestu – ja, zatim stari Džo Raš i njegov sin Henk, a onda onaj s potkresanim brkovima koji se zove Stjuart Vagoner. Dakle, jašeš sa jednim od gazda imanja...

– Misliš imanja od tri krave? – dobaci Li Vaj uz nedužan izraz lica.

– Hm, tri krave – mrmljao je momak. – Otkad to znaš da brojiš?

– Ja znam i da čitam. Išao sam u misionarsku školu. A da sad vidim tebe. Kod kog si učitelja ti bio?

Stenford se sada uopšte nije smeškao. Ispravljen u sedlu, brže potera konja i u neko doba reče:

– Bio jednom u Ajdahu jedan rančer kod koga je Henk radio kao predradnik a Vagoner i ja kao jahači. Imao je veliki ranč, mnogo stoke i gomilu para. Uz to, želeo je da bude strašno moćan, najmoćniji na celoj teritoriji. To mu je omogućavala četa surovih jahača kojoj smo i mi pripadali. Ali, jednog dana to nam prekipe pa ti mi njemu damo otkaz i postanemo beskućnici. Onda Henk reče da idemo natrag u Teksas i tako pronađemo starog Džoa koji je godinama čekao na sinovljev povratak. Sad, eto, sve znaš. Udružili smo se i započeli da lovimo maverike u šikarama duž Brazosa. Tako sam ti ja postao rančer i vlasnik stada od tri krave. I to zajedno sa učiteljima!

– Aaaa, znači tako – vrpoljio se Li Vaj u sedlu. – Nego... gazda, da te nešto pitam. Kad će plata?

Sada je na Stenforda došao red da zamuckuje:

– Kakvu, ovaj, platu pominješ, čoveče. Znaš da smo bez pare. Poslednje dolare Henk nam je dao kad smo pošli u ovu kupovinu. A ti, plata...

Indijanac je s razumevanjem klimao glavom kao da ga njihove nevolje pogađaju ravno u srce.

– Tako ti je to u životu. Sećam se, misionari su uvek govorili kako je hrana veliki greh i zbog toga nas terali da umesto večere pevamo psalme. Zbog toga bi se, verovatno, mnogo umorili pa bi nas brzo oterali u krevete, a onda se okupljali u manastirskoj trpezariji. Bože, da samo znaš kako su tek oni lepo pevali. Po celo brdo psalmi svake večeri. A ujutro smo morali da iz trpezarije iznosimo gomile praznih čaša i oglodanih kostiju. A sad, eto, i kod vas se sve ponavlja. Verovatno vi mislite da je novac i bogatstvo takođe veliki greh pa mi ne dajete platu. A, gazda?

Momak je dobro znao da je Indijanac prostodušan čovek, zadovoljan komadom hleba dnevno. Među njima je našao istinske prijatelje kojima nije smetala njegova indijanska krv. Zbog toga se pribijao uz njih i bio veran i odan drug. U svom mukotrpnom životu često je bio ponižavan, uvek izložen pogrdama i preziru belaca. Sada je bio srećan i priča o parama bila je tek povod za ubijanje vremena. Zbog toga plavokosi momak tobož uvređeno odgovori:

– Ja nisam bio kod misionara. Mene su Henk i Stjuart učili kako se jaše vitla laso, poteže kolt, a ipak znam da se čistoća duše...

– I tela – dodade Li Vaj.

– Naravno, i tela... postiže stalnim odricanjem i...

– I lomatanjem za poludivljim kravama...

– Kakvim kravama, čoveče! – dreknu momak. – Mi hvatamo samo nežigosanu junad. U to si se i sam uverio.

Li Vaj podiže glavu i skrušeno se zagleda u nebo bez ijednog oblačka.

– A što ih hvatate, gazda? – zapita prevrćući blaženo očima.

Stenford nije čuo pucketanje tankog leda na koji ga je navodio veštak za misionarsko viđenje života i sveta pa bubnu kao iz topa.

– Pa, valjda, zbog prodaje...

– Polako, polako – preseče Li Vaj – a gde se onda zaturi čistoća duše...

Momak besno obode konja i povuče tovarnu životinju za sobom dok mu je iza leđa zvonio Indijančev ozbiljni glas:

– I tela... uvek su isticali stari kaluđeri.

U logor su ipak stigli jašući naporedo.

Zbog stare ozlede stari Džo Raš je bio određen za kuvanje i druge logorske poslove. I sada se vrzmao oko vatre dok su Henk i Vagoner učvršćivali pregradu od brvana koja je sprečavala ulovljena goveda da izađu iz malog slepog kanjona u koji su ih svakodnevno dovodili.

– Hej, momci – zaori se pomalo promukli glas starog Džoa – šta nam lepo donosite?

Mešanac je ćutao i skidao vreće sa tovarnih životinja, ali je Alan smatrao da ima novosti koje im mora ispričati.

– Pa, sad – razvuče i zablista zubima – konji su doneli namirnice, a Li Vaj nekoliko masnica. – Samo, i dva gospodina su zbog toga dobili poneki uboj.

Džo se smeškao bacajući ispod oka poglede na Li-Vaja koji je nekako isuviše dugo petljao oko samara, a onda se od korala javi Henk Raš:

– Da li možda poznajemo tu gospodu, Alane?

Dečak je pokušavao da izgleda ozbiljno dok su mu se usne trzale sećajući se kako su dvojica siledžija izgledali posle mešančevih udaraca.

– Oh, čoveče – zagleda se u Henka – nismo stigli da ih upitamo za imena. Li Vaj je morao da pazi da mu se ne prospe rakija, a meni su sve siledžije iste. Uopšte me ne interesuje kako se zovu.

Sva trojica su sada shvatali događaj u Bafalo-Bendu. Mešanac je popio gutljaj viskija, a to se nije svidelo dvojici snagatora pa je tako došlo do gužve. Momci su je nekako rešili i na svoj način ih o tome škrto obavestili. Zbog toga ih više nije trebalo zapitkivati pa stari Džo dograbi tablu slanine koju je ugledao u Indijančevim rukama i veselo zagalami:

– Umesto s govedinom, večeras će biti skuvan pasulj sa svinjetinom. Ha, šta kažete?

Henk se namršti zbog samo polovično najavljene izmene u jelovniku, a Vagoner priđe mešancu.

– Reče li onaj mangup nešto o nekoj rakiji – razvuče ispod brkova, a Li Vaj se prihvati bisaga iz kojih izvuče flašu.

– Nazdravlje! – reče plećati, ali mešanac samo odmahnu rukom i povede konje na pojilo.

Iz pomrčine je dopirao njegov unjkavi glas:

– Šta, nazdravlje. Umalo zbog vatrene vode ne ostadoh bez glave.

II

Vlasnik »Strele« Stiv Polard tek je drugog dana čuo za tuču u Bafalo-Bendu i odmah pozvao dvojicu svojih snagatora. Namršten i ljut, šetao je velikom dnevnom sobom u kojoj se video uticaj njegove šesnaestogodišnje kćerke Ketrin.

Razmažena i pomalo kapriciozna, devojka se ipak trudila da unese nešto topline u roditeljski dom poprilično zapušten posle majčine smrti. Uspela je, na primer, da iz kuće istera pušače, neke ukrasne sitnice stajale su na policama i staroj komodi, dok su netragom ne-

stale večito prljave čaše i prazne flaše od viskija.

Znajući za Ketinu čvrstu ruku, dvojica grubijana su podugo strugali čizmama po tremu dok su se usudili da uđu u kuću. Cura je izričito zahtevala da se pre ulaska što bolje obriše obuća.

Ali, danas su na vidiku bile nove nevolje i momci odmah zaboraviše na Ketine ljutite oči. Valjalo im je pregrmeti susret sa gazdom.

– Dakle, tako – dočeka ih s vrata – organizujete bokserski susret i to u sred Bafalo-Benda, a meni ni reči o njegovom rezultatu. Da čujem šta se dogodilo?

Preko posekotine na Kalherovom licu već se uhvatila krasta, ali mu je čelo bilo išarano modrim podlivima. Očigledno, nije mu bilo do razgovora pa Vitmor odluči da malo promeni napetu atmosferu.

– Ne bi se baš moglo govoriti o boks-meču, gazda – bubnu verujući da će Polard progutati udicu. – Tek smo malo razmahnuli nogama.

Pokušaj da se zabašuri poraz pred brojnim svedocima odmah je propao jer se rančer istinski razbesne:

– Bogamu, Spajk, mislio sam da si ozbiljan čovek, a ti se po drugi put u toku poslednjih dana ponašaš kao budala. O čemu to brbljaš? Zar vas nisu prebili i razoružali jedan pijani mešanac i petnaestogodišnji dečak? A ti meni...

Brkajlija odmah promeni priču osećajući da je gazda Polard besan zbog tog događaja.

– Nismo hteli da te opterećujemo sitnicama, Stive – nešto će ozbiljnijim glasom, ali se rančer tek tada razvika:

– Tebi su to sitnice, do đavola. Dajem vam gomilu dolara da bi se znalo koja je najmoćnija družina u celom kraju, a vas prebiju kojekakvi probisveti. Šta vam je trebalo da se kačite sa tim Indijancem?

Spajk je znao da su prokockali autoritet i razljutili gazdu, ali je i Kalher bio besan zbog bolova od posekotine i uboja.

– Sad je lako pametovati – zareža s mukom rastavljajući otečene usne. – Trebalo je da budemo oprezniji, ali sad... šta je, tu je.

Tako se s gazdom Stivom Polardom nije moglo razgovarati. Čovek zastade na sredini sobe i besno odmeri dvojicu snagatora.

– E, sad ćemo ovako. Dok tu dvojicu ne pronađete i ne prebijete usred grada, ne dolazite po platu. Hoću da njihov poraz vide svi stanovnici Bafalo-Benda. Ako vam to ne pođe za rukom u toku dve sedmice, ne vraćajte se više na »Strelu«. Za sto dolara mesečne plate nabaviću nove revolveraše. Jesmo li se razumeli?

Surovi momci su jedino znali za surove metode i zbog toga bili potpuno saglasni sa gazdinom odlukom. Tamo gde su omanuli, morali su i da isprave grešku. I to sami. Ne bi valjalo da je Polard odredio desetak jahača koji bi krenuli za dvojicom stranaca i uhvatili ih. To bi bio apsolutno neravnopravan okršaj i jedino su njih dvojica, u ponovljenom obračunu, mogli da isprave grešku. Ukoliko ne bi uspeli, pa... bio bi to znak njihove bespomoćnosti i zbog toga više ne bi imali šta da traže na »Streli«. Niko nije lud da plaća nesposobne ljude.

Brkati Spajk se samo okrenu na peti i krenu prema vratima dok se Džejms Kalher polako podizao sa stolice na koju je u međuvremenu seo.

– Od kuvara zatražite hranu i uzmite teretnog konja. Dok još uvek jašete za mene, hoću da budete i opremljeni kako valja – na kraju će rančer zatvarajući vrata za njima.

Više ga se ništa nije ticalo. Ne uspeju li da pronađu tu dvojicu momaka, neće se više ni vraćati. A to će svima biti objašnjenje da »Strela« ne trpi poluprofesionalce. Njihovim porazom ugled ranča neće biti uzdrman.

To što su u pitanju bili životi dvojice ljudi, nije ga se ticalo. Kao ni ništavni razlozi za otpočinjanje svađe. Taj mešanac je, mislio je, mogao da baci flašu i – sve bi bilo u redu. Ali, Indijanac je hteo da pokaže da ima ponosa na koji, po uverenju gazde Polarda, sirotinja nije imala pravo. »Strela« je bila suviše snažno imanje da bi mogla kojekakvim strancima, a pogotovo mešancima, opraštati bilo kakve udarce. Polardovi jahači su već i zbog krađe samo jedne krave vešali ljude, a zbog malo batina, dvojica stranaca ne moraju poverovati da je došao smak sveta.

– Biće im to dobra lekcija – smrsi rančer i na polici potraži kristalnu flašu sa burbonom.

Za to vreme, mrgodni i čutljivi, Spajk Vitmor i Džejms Kalher sedlali su odmorne konje psujući ispod glasa.

*

Džim Ešvort je polako terao konja zabrinuto posmatrajući sve veći broj konjskih tragova koji su se mešali za otiscima papaka poludivljih goveda.

– To su sigurno teksaški stočari koji će se veoma obradovati jednom bivšem crnom robu i vojniku Unije.

Momak je bio iz Alabame i kao pripadnik Grantovih jedinica učestvovao u poslednjim bitkama sa ostacima armije generala Roberta Lija koju je napuštalo sve više dezertera. Posle Apomatoksa i Lijeve kapitulacije, njegova jedinica je dobila naređenje da usiljenim maršem krene u planine kako bi uhvatili Džefersona Dejvisa, nesrećnog predsednika Konfederacije južnih država za koga se pretpostavljalo da bi mogao pobeći nekim od francuskih brodova koji bi ga čekali u skrivenim zalivima plitke obale.

Njihov puk je bio sastavljen od samih dobrovoljaca, vojnika koji su u ratu proveli po nekoliko godina, izdržljivih momaka opremljenih sa po dva snažna konja koje su dnevno menjali i napredovali mnogo brže od Dejvisovih iznemoglih ljudi.

Posle petnaestak dana i to je prestalo. Džeferson Dejvis se predao bez opaljenog metka ne želeći da uludo gubi i ono malo vojnika koji su se zadržali pokraj njega, a onda je nastao mukotrpni povratak.

Za to vreme dogodile su se mnoge stvari. Većina Lijevih vojnika već se našla u zarobljeničkim logorima, a uveliko je bila u toku demobilizacija severnjačkih trupa. Mnogi od njih, željni brzog bogaćanja, požurili su na spaljeni i opljačkani Jug ne bi li zgrabili i svoj deo pobedničkog kolača. Šićardžije su, naravno, krenule prve verujući da će im posao biti olakšan zbog malog broja muškaraca koji su se nalazili u južnim državama. Ostali su ili poginuli ili su ranjeni ležali po bol-

nicama, odnosno čamili po zarobljeničkim logorima.

Ljudi iz Džimovog puka su zakasnili da krenu njihovim stazama pa su se mnogi vratili kućama na severu Amerike. On nije imao kuda nego na jug. Tamo, u Alabami, bila je njegova porodica koja je već dva veka radila na plantažama pamuka.

Ešvort potera iscrpenog konja i uzdahnu sećajući se tragedije koja ga je tada zadesila. Plantaža je bila spaljena ali je pre toga njihov gazda razjurio crne robove govoreći da više nema čime da ih hrani. Po grupicama ili usamljeni, razilazili su se odlazeći neznano kud, a plantažer je platio glavom čim su stigli prvi »koferaši« sa severa.

Samo, severnjačke šićardžije nisu gazdu umlatile zbog njegovih robovlasničkih odnosa prema crnim radnicima. Ni govora. Tražili su pare koje im siromašni plantažer nije mogao dati. Ono, imao je velelepnu kuću, mnogo gospodarskih i drugih stambenih zgrada, dresirane pse za hvatanje odbeglih robova, umetničke slike i goblene po zidovima, znao je francuski i imao klavir veći od svakog bilijarskog stola. Samo, šta je to trebalo ljudima lakomim za brzim bogaćenjem. Imanje je praktično bilo bezvredno pa je taj severnjački momak malo propustio kroz šake ubogog plantažera, a onda zgrabio kolt i ustrelio ga.

Ujutro je pokupio nešto srebrnog pribora za jelo, malo uživao u razbijanju kristalnih zdela i lustera, a onda tresnuo nekoliko petrolejki i zapalio kuću.

Bela zgrada sa velikim stubovima ispred ulaza ubrzo je postala zgarište na kojem, kada je stigao Džim, nije bilo nikoga. Na obližnjem imanju našao je nekog starca koji nije mogao da krene sa ostalima i on mu je rekao da je većina crnih robova krenula prema Teksasu.

– Bežali su na zapad – jedva je starac razvlačio reči i Džim mu dade svu hranu i novac koji je imao.

– Hvala ti, sine. Bićeš veliki čovek – isprati ga sedi crnac koji je sada bio oslobođen ropstva ali i svega ostalog. Da mu Džim nije dao torbu s hranom, umro bi iste večeri.

Put na zapad nije bio lagan, ali je Džim imao sreće. Na reci Čikasavaj zatekao je dvojicu ljudi koji su bezuspešno pokušavali da preteraju malo stado stoke.

– Ako nam pomogneš, daćemo ti june – pokušavao je stariji čovek da ga angažuje.

Posle prelaska reke imao je bar dovoljno mesa za narednih pola meseca. Najbolje komade je isekao, usolio i sušio nad vatrom od smrekovih grana. Uz put se odmarao, timario konja i prebrojavao municiju. Imao je još dvanaest metaka kalibra 30–30 za karabin i isto toliko metaka za »remington 44«.

Tovarni konj je bio u jadnom stanju. Još za vreme potere za Dejvisom premorio se i od tada bivao sve slabiji. Zbog toga ga Džim više nije ni jahao. Stavio bi mu samar na leđa sa ono nešto oskudne imovine i lagano vodio za sobom. Srećom, odmor je pogodovao sivcu koji se oporavio i bio željan putovanja.

Tako su nastavili put i izbili na Nučes. Zalihe suvog mesa bile su mu pri kraju, a u međuvremenu mu je uginula tovarna životinja. Zbog toga je stao kraj prve družine jahača koje je zatekao kako hvataju poludivlja goveda.

– Ostani s nama sinko – reče mu jedne večeri prosedi jahač, šef družine za okupljanje stoke. – Badava lutaš. Čuli smo da su vlasti pohvatale sve oslobođene robove, dovele ih u Galverston a zatim ukrcale na lađu. Vratili su ih u Afriku. Čini mi se u zemlju koja se zove Liberija.

Zaradivši nešto novaca i novu zalihu namirnica, Džim je ponovo krenuo na zapad. Još se nadao da će naleteti na svoju porodicu i lutajući je prokrstario celi južni Teksas. Svugde je, na žalost, slušao iste priče, sve su slobodnjake otpremili u Afriku.

Postepeno je skretao na sever i zašao u oblast poznatih teksaških šuma. Išo je danima, nedeljama. Više nije znao koji je dan ni gde se nalazi. Nosio je i dalje severnjačku uniformu: tamno-plavu bluzu na čijim su se rukavima, videli tragovi otkinutih naredničkih širita, svetle jahaće pantalone i crne čizme. Crna marševska kapa upotpunjavala mu je odeću, ali je sve bilo dotrajalo i nevešto ukrpljeno. Slično je bilo i sa sedlom, uzdom, ćebetom, bisagama. U stalnom dodiru sa kamenjem i grmljem, oprema i odeća su počinjale da se raspadaju i njegove nevešte ruke malo su mogle da pomognu povremenim krpljenjem.

Ali, narednikovo oružje bilo je besprekorno čisto i održavano. Puška je bila još s početka rata, ali je revolver tek odnedavno stigao iz fabrike u Springfildu. U poslednjim okršajima jedva je dospeo da ga isproba, ali je u međuvremenu ostao gotovo bez municije.

Bio je visok nešto preko šest stopa, snažnih ramena i vitkog struka. Kovrdžava kosa bila mu je već proređena sa strane stvarajući zaliske dok su mu krupne oči imale uvek neki zamišljen izraz. Džimove ruke su bile priča za sebe. Duge, mišićave i prepletene žilama, završavale su se čvrstim šakama koje su u bliskoj borbi nadvladale mnoge protivnike. Po nadlanicama su mu se videli ožiljci od lasa što je bio znak da je momak savladao vrhunsku tehniku hvatanja goveda užetom.

U stvari, Džim se sa lasom susreo tek na Nučesu gde su ga momci odmah naučili kako se omča baca nakratko, samo trzajem iz ručnog zgloba. U šikarama nije bilo mesta da se laso zavitla iznad glave i široko nabaci junetu na glavu ili rogove. Tu se zamka morala zamahnuti najčešće pored konjskog boka i baciti na veoma uskom prostoru.

Nevolje su, međutim, tek tada nastajale. Dobro obučen kaubojski konj okretao se nazad čim bi laso palo na goveče, a jahač je munjevito omotovao uže oko unkaša sedla. Zahuktalo june bi na kraju zateglo konopac koji bi ga obarao, a onda je čovek sjahivao i vezao mu noge.

U šikari nije bilo mesta da se konj okrene pa je jahač sve morao sam da uradi. Uže se moralo brzo skratiti i samo snagom ruku savladati poludivlje june, a zatim ga spetljati radi žigosanja.

Na takvim terenima obično su radila po dva jahača. Jedan bi bacao laso i obarao kravu, a drugi joj vezivao noge i udarao usijani žig na bok ili butinu životinje. Zatim bi joj oslobađali noge i zajednički je vodili do korala. Bio je to mukotr-

pan i težak posao koji se isplatio jer je u Kanzasu june stajalo dvadeset, dok u Teksasu nije vredelo više od dva dolara. Osim toga, mnoga imanja su bila uništena u ratu a stoka odlutala u divljinu pa je »maverika« – nežigosanih goveda bilo gotovo na svakom koraku.

Sada se baš približavao jednom takvom logoru kojeg ubrzo i ugleda u dolini kojom je proticala rečica.

Ne žureći, Džim dojaha do kola oko kojih se motao hromi starac. Ispod pregače načinjene od stare vreće za šećer video mu se nisko opasan holster sa izlizanim revolverskim kundakom.

– Dobar dan, mister – javi mu se. – Naišao sam na tragove vaših jahača pa svratih...

– Sjaši, stranče – odmah će stari Džo Raš pošto je kratkim pogledom ödmerio čoveka – Kad rasedlaš i napojiš konja, uvedi ga iza ograde. Neka se istrči s našim kravama.

– Ime mi je Ešvort, Džim Ešvort, gospodine – predstavi se sjahajući s konja. – Iz Alabama sam.

Stari jastreb je neko vreme posmatrao kako domaćinski lagano rasedlava životinju i briše je gužvama otkinute trave, a onda se osmehnu i razvuče:

– Sto ti je život, po uniformi vidim da si dobio rat koji smo mi Teksašani izgubili, a opet smo se zajedno našli bez para u džepu. Je l' ja ovo dobro govorim, Džime?

Držeći konja za grivu, tamnoputi čovek je čekao da se životinja napije i smeškao se.

– U tome ste potpuno u pravu, gospodine. Pošto je moja jedinica stigla Džefersona Dejvisa i dovela ga u zarobljenički logor, nama u čast svirala je muzika i grmeli počasni plotuni. Svi su nas tapšali po plećima, nudili cigarama i hvalili naše sposobnosti. Onda su nam dali po nekoliko dolara na ime poslednje plate i rekli – »Hajd kućama«. A ja više kuće nemam, a i pare su mi se izmakle – gorko dodade.

Džo Raš klimnu glavom i zabavi se oko kotla sa pasuljem. Rat je bio nemilosrdan i prema pobednicima i pobeđenim. Eto, taj tamnoputi unionista kojem je čak pripala čast da uhvati njihovog bivšeg predsednika, sada je lutao u potrazi za poslom, napola iscepane odeće a verovatno i gladan.

Pošto je odveo konja u zagrađenu dolinu i uzput pogledao stado uhvaćenih bikova, Džim dohvati sekiru i dade se na posao. Za sat vremena iscepao je gomilu drva i složio ih pored Džoove kuhinje, a onda mu priđe starac noseći dva lončića vrele kafe.

– Daj da ovo trgnemo dok nisu došla ona trojica. Biće gladni kao vukovi, a onda mi valja dobro zapeti da bi ih nahranio. Nego, imaš li neki cilj ili samo lutaš tražeći posao?

Prihvativši lonče, Džim otpi dva gutljaja i tiho odgovori:

– Mesecima sam tražio porodicu i izgubio svaku nadu. Sada bih negde radio.

Starcu je bilo žao što ga je podsetio na izgubljenu porodicu pa brzo reče:

– Što se posla tiče, pa... našao si ga. Nas četvorica smo se uortačili i hvatamo maverike. Nemamo para da unajmimo radnike, ali ako si voljan priključi nam se.

Sada crnac zavrte glavom.

– Slab bi vam ja partner bio. Nemam novca ni da kupim hranu.

Preko lončeta Džo je čkiljio na bivšeg vojnika i merkao njegova široka ramena.

– Slušaj, bogamu, snažni ljudi nisu i neke izelice. Eto, u našoj družini ima jedan momčić, Alan... najsitniji je među nama a može pojesti k'o dvojica. Tebe bismo nekako lakše hranili.

Džim se sada škrto nasmeši vrteći ispijeno lonče u rukama.

– Z tri i po godine koliko sam ratovao, nisam se čestito najeo. Uvek je bilo preče tjmarenje konja, jurišanje, podela municije, vežbanje paradnog pozdrava zastavi, a i kada su delili hranu često je bilo nekih zabuna; te pobeglo kuvaru june pa zato nema mesa, te ritnuo se konj i prevrnuo pola kazana. Što se tiče gladovanja, tu sam uvežban.

Sada se i starac od srca smejao tapšući ga po ramenima.

– Pa... narednиče, gotovo je s gladovanjem. Od sad smo ortaci.

Noć je već padala kada su trojica momaka doterali stado od dvadesetak jednogodaca. Uterali su ih u zagrađenu dolinu, smestili konje i oprali se na potoku.

– Zdravo – reče Henk bivšem vojniku. – Uzmi tanjir i stani u red. Džo ne voli kada mu se hladi jelo.

I preostala dvojica jahača pozdraviše Džima. Pošto su ćutke večerali čučeći po kaubojski na petama čizama, zaviše po cigaretu.

– Ovo je naš novi kompanjon – obavesti ih Džo skupljajući tanjire i kašike – Nema para ali može da radi za dvojicu. Ko ne veruje, eno mu gomila drva pa nek je premeri. Iscepao ih je za manje od jednog sata.

Alan se s nevericom zagleda u cepanice, a Vagoner pogladi brkove i predloži:

– Kad je tako da ga imenujemo predradnikom. Bude li nam davao slične primere, pohvataćemo sve junce duž Brazosa.

Svi su se smejali, ali tamnoputi momak iskoristi priliku i odmah izdade zapovest za sutrašnji dan:

– Pošto sam, dakle, predradnik...

– Polako, narednиče – zakašlja se stari Džo. – Još nismo glasali. Bio je to samo Vagonerov predlog.

Na to se Ešvort tek razgalami:

– Za početak, ovako ćemo. Vi kao i dosad idite u šikaru a ja ću malo da se pozabavim konjima. Bar polovina životinja vam je obosila, a i moje kljuse treba dan-dva odmora. Tako ćemo Džo i ja zajedno dangubiti nekoliko dana, a posle ću i ja s vama. Da li je sve u redu, ljudi?

Taj crnac je zaista bio momak na svome mestu. Imao je stila i znao sa ljudima. Domaćinski je odmah uočio da je potrebno potkovati nekoliko konja i prihvatio se onog posla koji oni, zauzeti hvatanjem maverika, nisu stigli da obave.

Ljudi su veselo žagorili oko vatre, kada Džim iznenada krenu rukom prema koltu i zagleda se u pomrčinu.

– Ima nekoga...

Ljudi se ponovo nasmejaše, a Džon Raš odluči da tog naredni ka malo skrati na pravu meru:

– Bez brige. . predradniče, to je samo Li Vaj. S njim ćeš nešto teže izlaziti na kraj Nije nam kompanjon, a ni najmanjeni jahač jer ne prima platu. Nadalje, dolazi i odlazi kad hoće i svake večeri dovodi mog sirotog oca do ponesa. Umesto da na vreme stigne na večeru, luta oko logora, a posle priča kako je bio u izvidnici. Pa ti sad vidi kako ćeš s njim... predradniče.

Džim polako skloni ruku sa kundaka »remingtona« i zagleda se u mešanca koji odjednom ispade iz šipražja vodeći konja za uzdu.

– Dobro veče – pozdravi ih skidajući sedlo sa životinje i čučnu kraj vatre. – A ti nemoj da tako gledaš u mene – okrenu se starom Džou. – Naišao sam na njegove tragove i malo krenuo da vidim ne prati li ga neko. Ali sve je u redu. Taj momak nikog ne interesuje.

– Ali će interesovati tebe – dobaci plavokosi Alan razvlačeći usta u osmeh. – To nam je novi predradnik.

– Ako je mislio da će time uzbuditi mešanca, grdno se prevario. Li Vaj samo odmahnu glavom i prihvatajući tanjir od Džoa jedva procedi:

– Predradnici se biraju u šikari gde radnicima pokazuju kako se vitla lasom, a ne kraj vatre i sa kašikom u ruci. Li Vaj tako ceni ljude.

– Eeee, sad si se prešao – zabrza plavokosi momak mlatarajući rukama. – Novi predradnik nije nikakav umetnik s kašikom. Vidi koliko je drva iscepao. I to sve sekirom.

Mešanac baci kratak pogled na cepanice i reče između zalogaja:

– Umesto večernjeg vežbanja koltom ti bi mogao da se pozabaviš tim drvima. Kad izbaciš sva sirova, gomila će biti upola manja. Kuvaru je dosta vrućine, nije potrebno da ga i dim kolje za oči.

Alan Stenford se pitao šta li to sad mešanac brine o Džoovom poslu, ali su ostali izgledali veoma ozbiljno. Na sebi svojstven način Li Vaj im je stavio do znanja da ne bi bilo uputno ukoliko bi njihova logorska vatra stvarala mnogo dima koji bi, naravno, bio uočljiv i sa velike daljine. Da je primetio nešto sumnjivo, sigurno bi ih jednostavnije obavestio. Ovako, verovatno se radilo tek o predosećanju nevolja zbog čega Li Vaj nije smatrao da treba praviti paniku. Samo im je to rekao.

III

Opremljena za jahanje, Ketrin Polard je stajala kraj korala i s dosadom gledala kako stari konjušar sedla vatrenu ždrebicu crvene boje. Već joj je bilo muka od užarenih pogleda jahača koji su se, po običaju, ujutro muvali dvorištem pokušavajući da joj upute koji nezgrapni kompliment.

Svesna svoje lepote, razmažena cura im je često davala povoda za takva ponašanja. Njene pantalone su bile tako tesne da su se mnogi pitali na koji način ih uopšte obuče, a na bluzi je imala uvek jedno dugme više raskopčano. Imala je šesnaest godina i tek se rascveta-

vala u pravu ženu večno okruženu grubim i nasrtljivim muškarcima.

Većina njih je ljubavna iskustva doživljavala isključivo sa salunskim damama pa je i Ketrin naučila da prihvata slična udvaranja. Znalo se da je cura volela da se sašaptava sa momcima po skrovitim mestima i da ih često menja podjarajući njihovu ljubomoru. Čak se i gazda Stiv pravio lud ne primećujući da je do nekoliko obračuna pesnicama dovela njegova lepa kćer svojim kapricioznim ponašanjem.

Ali, vreme je prolazilo, pa je i njoj sve to nekako dosadilo. Ono, i dalje je želela da je saleću snažni momci, ali je već tražila onog pravog mladića koga bi zavolela, koji joj ne bi postao dosadan već posle dva-tri susreta.

– Opet na jahanje, Keti – priđe joj predradnik Dejvid Kroft koji je bio uveren da će cura baš njemu pripasti. – Biće lep dan.

– To s vremenom ti je u redu – odseče mrzovoljno devojka lupkajući korbačem po čizmama ručne izrade za koje je stari Polard dao bar stotinu dolara. – Ne valja ti što mi ne znaš ime.

Kršni momak je osetio žaoku, ali se pravio da je ne primećuje. Računao je da je to samo jedan od njenih kaprica pa priđe kapiji i od konjušara prihvati uzde rasne kobile.

– Da te malo pratim? – zapita savijajući ždrebici vrat naniže kako ne bi mogla da poskakuje dok je devojka ne uzjaše.

Izgledalo je kao da to čini bez imalo napora i da bi, ukoliko bi to hteo, čeličnom rukom oborio životinju na prednja kolena. I kobila je to znala i krotko stajala čekajući da devojka prikupi uzde, a čovek ispred nje popusti oglav i dozvoli joj da jurne.

Devojka objaši sedlo i nađe uzengiju s druge strane pa zategnu uzde i odmeri predradnika.

– A zar nemaš prečeg posla, Dejve? – zapita ga, što ne prođe bez posprdnih osmeha okupljenih jahača. – Koliko je znam, danas je radni dan, a verovatno bi se našlo posla i za ove badavadžije oko nas. Samo, trebalo bi da im predradnik primerom pokaže...

Poslednje reči izgubiše joj se u topotu vatrene kobile koja, odmorna i obesna, pojuri iz mesta galopom, a snažni predradnik se samo okrenu i pogledom premeri okupljene ljude. Svi se odjednom nađoše u poslu odlazeći na razne strane, a kraj Krofta ostade samo mršavi Red Brenan. Nemarno oslonjen na stub korala čačkao je zube i s osmehom koji mu iskrivi koščato lice, tiho reče:

– Šta je, Dejve? Skinula te sa spiska.

Kroft steže krupne šake kojim bi mogao da utera u zemlju mršavog čoveka, ali se blagovremeno obuzda i jedva prozbori:

– To ti baš i nije neki vic, čoveče. A da znaš, gazda ni tebe ne plaća da mu pridržavaš taj stub u ogradi. Hvataj konja i pročešljaj udaljenije pašnjake. Znaš da se sve više propalica muva našim krajem.

Mršavko na to ne reče nijednu. Ono što je želeo postigao je. Razbesneo je svemoćnog predradnika »Strele«, ali i tačno odredio dokle taj plećati momak sme da se izdire na njega. Uživao je prisećajući se kako Dejv zastane čim im se susretnu oči. S najbržim revolverašem u celom kraju nije bilo šale. Red je čak i velikog Dejva mogao da samo jednim pogledom prikuje na mestu, pa zadovoljno popravi stari opasač od bivolje kože sa velikokalibars-

kim dragon koltom i lenjo vukući noge pođe preko dvorišta.

– Pa, zdravo, predradniče – razvuče opasno tihim glasom. – Odoh do kuvara da zatražim hrane za nekoliko dana. Šta ću, kad se već sam nisi sétio da mu to kažeš. Bogami, Dejve, kao da si i ti počeo da zaboravljaš svoje obaveze.

Predradnik je bio besan kao ris. Tog bi Reda Brenana najrađe smoždio jednim udarcem pesnice, ali je ljutnju izrazio samo mrzovoljnim pogledom za žgoljavkom. Dobro je znao da bi ga Red ustrelio na mestu samo da je pokrenuo mali prst. Taj momak je imao podosta zareza na kundaku starog kolta, a već je uspeo da im dokaže da ih nije zasecao tek da mu vreme prođe. Uz mršavog Reda Brenana uvek je smrt išla.

Za to vreme devojka je nestala s ranča i vatrena ždrebica je jurila dok joj je griva vijorila na povetarcu. I bičevi njene duge crne kose istrgli su se ispod plitkog šešira lepršajući joj iznad pleća.

– Lakše, mala – u neko doba počela je da obuzdava kobilu i životinja postepeno ublaži galop a potom pređe u lagani kas.

Devojci danas nešto i nije bilo do besomučne jurnjave. Zadovoljila se kasom i sve više skretala prema šikarama Krejzi Krika koji je tekao prema udaljenom Brazosu. Neraspoložena i tužna neosetno se nađe među prvim leskama i vrbama pa uprkos kobilinom negodovanju nastavi put pored potoka.

Sve više se udaljavala od njihovih pašnjaka i već uveliko zagazila na područje koje nije pripadalo nijednom ranču u okolini. Vlasnici se nisu interesovali za šikare u koje su odbegla pojedina goveda jer je hvatanje te stoke iziskivalo i prilične troškove. Goveda je bilo dovoljno na pašnjacima da bi zbog nekoliko zalutalih grla odvajali jahače i plaćali ih da bi, kako su verovali, samo gubili vreme i tratili novac.

Bio je to zabitan kraj čija je divljina sada privukla devojku.

Odjednom u šipražju se začu lomljava i rika govečeta i na par koraka od nje protutnjaše jedan jednogodi junac snažnih rogova kojima je kršio granje dok je za njim, na sivom konju tamnih nogu, repa i grive, jurio tamnokosi žilavi jahač vitlajući laso nakratko postrance sedla.

Devojčina kobila se uplaši, ritnu se nekoliko puta stražnjim nogama, od čega jahačica izgubi uzengije i ne ispade sa sedla jer se snažno uhvati rukama za unkaš. Ne osećajući više uzde, kobila se prope, a onda jurnu ne vodeći računa o trnju i granama koji su šibali njenu gospodaricu.

Keti instinktivno vrisnu dok joj neko drvo smače šešir s glave tako da joj je raščupana kosa vijorila na sve strane. Kobila je grabila divljim galopom, a devojka se klatila u sedlu. Izgledalo je da će svakog trenutka pasti i slomiti se na korenju i kamenicama, kada se sa strane stvori žilavi jahač. Polegao postrance po konju, dojuri do kobile i snažnom desnicom joj zgrabi uzde. Jedno vreme je izgledalo da će ga ždrebica svući sa sedla pošto je stalno trzala glavom, a onda čovek podviknu svom mustangu koji odmah skrenu i poče da preseca put kobili. Ubrzo, oba konja usporiše pa jahači uspostaviše ravnotežu na sedlima i zategoše uzde.

– Žao mi je što sam vam preplašio kobilu – reče žilavi jahač skida-

jući šešir. – Zovem se Hank Raš i u šikarama lovim divlja goveda.

Ketrin zausti da mu nešto odbrusi, ali na vreme zastade pogledavši njegove tamne oči. Kao da je nešto štrecnu ispod srca, odjednom promeni stav i ljubazno razvuče usne.

– Shvatam, gospodine Raše, sve se slučajno dogodilo. Cenim vaš napor da mi zaustavite konja pri čemu ste rizikovali vlastiti život. Već sam mislila da ćete pasti iz sedla.

– Oh, pa nije sve bilo baš tako strašno – smeškao se momak sjahujući s konja da bi podigao njen šešir pošto su dojahali blizu mesta gde je gužva započela. – Glavno je da se sve bezbedno završilo.

Umesto da prihvati šešir i uz pozdrav odjaše prema pašnjacima »Strele«, Ketrin gipko skoči sa sedla i popusti kobili kolan. Iznenađeni momak prihvati joj uzde i veza obe životinje za drvo dok se devojka spustila na neku oborenu kladu i ljupkim pokretima ruku pokušavala da dotera kosu.

– Sedite pored mene, Henk – ljubazno se smešila. – Malopre ste pokazali neuporedivo više hrabrosti i odlučnosti.

Raš zaista nije znao šta će sa sobom. Jedno vreme zbunjeno je vrteo šešir u rukama, a onda zakorači i sede na drvo. Polako je dohvatio duvankesu i počeo da zavija cigaretu dok ga je cura merkala ispod oka uživajući u njegovoj zbunjenosti.

– Pa, mister Raše – smeškala se – niste mnogo pričljivi. Pričajte mi kako vam ide posao?

Prihvatajući šansu koju mu je devojka pružala, Henk odbi dva dima i reče:

– Otac, ja i nekoliko drugova krenuli smo niz Brazos hvatajući maverike. Za mesec dana skupili smo stado od oko petsto grla. Namera nam je da ih sakupimo još toliko i poteramo za Kanzas. Gospođice Ketrin, za sirotinju poput nas to je čitavo brdo para.

Izgledalo je da je cura zainteresovana pričom, ali je Keti mislila kako je prvi put u životu zaista srela čoveka koji bi mogao da je zainteresuje i zbog toga pokuša da nastavi razgovor:

– Ja se, naravno, ništa ne razumem u posao, shvatam da ste na dobrom putu da dođete do novca. U današnje vreme opšte besparice i oskudice baš mi je drago da neko može da prosperira. Moj otac kaže da je stoka u Teksasu danas veoma jeftina i da je treba terati do dalekih pijaca. Tamo gde je dospela pruga sa istoka.

– Naravno, gospođice Ketrin...

– Ah, nije mi drago što smo tako zvanični, Henk – prela je devojka poput velike mazne mačke. – Zar ne bi bilo lepše da mi kažeš Keti. Tako me zovu svi prijatelji.

Henk se ponovo vrpoljio i spas potražio u duvankesi. Ipak, uspeo je da procedi:

– Dabome da bi to lepše zvučalo, Keti. Samo... mislio sam da je za prijateljstvo još rano. Tek smo se videli.

Devojka mu se primače bliže i dotače snažnu mišicu.

– To baš i ne bi moglo tako da se tumači, Henk. Ja imam poznanika koje znam znatno duže pa ipak im ne dozvoljavam da me tako zovu. Naš predradnik Dejvid Kroft pozeleneo bi od jeda da me vidi ovako s tobom.

Pri tome se nagnu još bliže tako da su im se ramena dodirivala.

– Gospodice... ovaj, Keti...

– Tako volim kada govoriš, Henk – mazno će čupkajući vrhovima prstiju tkaninu njegove košulje. – Baš lepo, samo nastavi.

Ali, Henk baš to nije umeo. Možda bi u društvu neke salunske devojke još i mogao da se opusti, ali ga je ova devojka potpuno raspamećivala.

Videći njegovu zabunu, Keti preuze razgovor menjajući donekle temu:

– Ti si se, kao i mnogi drugi momci, uvek bavio taškim poslovima i jurio za stokom, a na žene nisi imao vremena da misliš. Zato i ne shvataš kako je teško usamljenoj devojci na ranču, koja je bez pravog društva izložena jedino željama pohlepnih muškaraca. Zato i želim tvoje prijateljstvo.

Čisteći s kolena nekoliko mrvica duvana prosutih prilikom zavijanja cigarete, Henk je mislio kako mu se to veoma retko događalo. Više bi voleo da se sukobio sa nekim snažnim momkom nego što se našao kraj ove lepe cure.

I dalje je ćutao pa se Ketrin ponovo javi:

– Oh, dugo sam se zadržala. Moram da idem, ali ako smo postali prijatelji, volela bih da se i sutra vidimo na istom mestu.

Henku laknu pa s radošću prihvati predlog.

– Uvek ću naći vremena za tebe, Keti.

Finim ženskim instinktom znala je da ga je zainteresovala i pridobila svesna da će na njenu inicijativu stizati i odgovori tog ćutljivog i ozbiljnog mladića. Mada nije ni pisnuo, znala je da su mu se na pleća navalile velike teškoće. Trebalo je u šikarama uhvatiti poludivlja goveda, dovesti ih do sabirnog mesta, žigosati, kuburiti sa povredama konja, trpeti oskudnu trpezu, strahovati od divljih zveri koje bi mogle da rasteraju s mukom okupljenu stoku i na kraju... paziti da im goveda ne otmu kakvi kradljivci stoke. Ni njen otac, dobro je shvatala, ne bi bio ravnodušan kad bi saznao da u blizini njegovog ranča neko hvata i žigoše maverike jer je deo odlutale stoke mogao biti i iz »Strelinih« stada.

Ali, mladost je bila jača od svega pa i nevolja koje su bile večni saputnici životne svakodnevice. Čak je i ovaj ozbiljni mladić na čijem licu su nedaće ostavile duboke tragove, bio spreman da joj se pridruži. Samo, osećala je da s njim neće biti šale. On neće dopustiti nikakve improvizacije nego će je ščepati poput vuka kome se svidela neka mladica iz njegovog čopora. Henk Raš neće trpeti nikakva očijukanja niti će mu odgovarati flertovanje s lepom devojkom. Ako je izabere, a u to je bila gotovo apsolutno sigurna, povešće je sa sobom za ceo život. A u tome ga neće sprečiti ni njen bogati i goropadni otac, ali ni njeni brojni udvarači među kojima je Dejvid Kroft bio najuporniji.

– Pa, odoh ja sada, Henk – konačno ustade sa klade i pođe prema kobili, a momak joj galantno pomože da skoči u sedlo.

– Devojko, konačno se ču i njegov glas – ako misliš ozbiljno... ja ću sutra svakako biti ovde.

Tako je to počelo.

IV

Kad su naleteli na logor Spajk Vitmor i Džejms Kalher našli su

samo starog Džoa Raša koji je poslovao oko kuhinje. Baš je ljuštio krompir nabavljen u Bafalo-Bendu. Bio mu je dovoljan samo trenutak da ih proceni i da ih zbog toga ne pozove da sjašu i odmore se kraj njihove vatre.

Ali i dvojica snagatora su odmah znali da su se našli na pravom mestu. Džejms Kalher baci pogled prema ogradi od kolja koja je sprečavala da uhvaćena goveda ne napuste slepi konjon u koja su bila saterana i smrsi prema drugom jahaču:

– Vidiš li i ti ono šareno kljuse, Spajk?

Vitmor je takođe zapazio crvenobelog šarca koga je onog dana jahao mešanac pa samo klimnu glavom i vrati pogled na starca kome njihova domundavanja nisu promakla.

– Pa, lepo – klimnu glavom Spajk Vitmor – kako mi se čini pronašao si novi način bogaćenja. Hvataš tuđa goveda.

– Samo da se to ne završi naopako – dodade Kalher s ciničnim osmehom. – Koliko ja znam, stokokradice obično završe na vešalima. Retko kojem uspe da prebroji pare dobijene prodajom ukradenih krava.

Iskusni starac je znao da od praznog ubeđivanja sa ovim momcima neće biti ništa. Ipak, trudio se da dobije na vremenu i zato reče:

– Ja baš ne bih bio toliko grlat, momci. Maverik je tele bez žiga pa prema tome i bez vlasnika. Juncima smo mi utisnuli svoj znak i oni su naše vlasništvo. Nismo nikakvi prokleti kradljivci tuđe stoke.

Nalakćen levom podlakticom na unkaš, Spejk je nekako obešen sedeo u sedlu i podsmešljivo gledao Džoa, dok je Kalher iz džepa na košulji izvukao duvankesu i počeo da zavija cigaretu. Kao iskusan revolveraš, radio je to samo levom rukom, dok mu se desnica nalazila u blizini revolverskog kundaka.

Liznuvši papirić gurnu cigaretu u ugao usana i razvuče unjkavim glasom:

– A što ti znaš lepo da pričaš. Samo, slaba vajda od toga. Malo ko će ti poverovati.

Starcu je već bilo dosta te dvojice badavadžija koji su mu otvoreno pretili vređajući ga da je kradljivac stoke. Zbog toga se odmače od kotla koji je visio na tronošcu iznad vatre i primače ruku starom koltu.

– Vas dvojica, čistac. Ovde niste dobro došli. Starog Džoa Raša niko neće nazivati lopovom.

Na otvorenu pretnju siledžije su reagovale u stilu svog dosadašnjeg ponašanja. Džejms Kalher ispljunu opušak pa zajednički podbodoše konje. Životinje se propeše na stražnje noge i zanjištaše od bola, a dvojica ljudi, zaklonjeni njihovim glavama i vratovima, potegoše oružje.

I Džo je imao svoj kolt u ruci, ali i male izglede da njime nešto učini. Dobro zaklonjeni iza svojih životinja, stranci su imali odlične izglede da ga ustrele bez obzira na njegovo oružje, kada od strane korala prasnu stari karabin kalibra 30-30 sa karakterističnim pevajućim odjekom prilikom izlaska zrna iz cevi.

Kuršum odnese šešir sa glave Džejmsa Kalhera i obojica siledžija kao po komandi odmakoše ruke od revolvera.

Pošto su nakratko stajali na stražnjim nogama, konji im se spustiše na zemlju pa ih je sada i Džo držao na nišanu, a onda se od ograde pojavi i stasita prilika tamnoputog Džima Ešvorta s puškom u ruci iz

čije cevi se izvijao tanak pramen belog dima.

– Sjašite i otkopčajte opasače – odseče crnac uobičajenim narednićkim glasom od kojeg se stresoše konji dvojice jahača. – Prvo ti, namršteni.

Cev starog karabina sada je gledala tačno u kopču opasača Spajka Vitmora koji zbog toga sjaha s konja i prihvati se predice holstera koji se ubrzo nađe u prašini.

– A sad ti što prebrojavaš konje u našem koralu! – podviknu bivši narednik Kalheru koji naprosto slete s konja i žurno se raspasa.

Obojica su stajali s uzdignutim rukama i zverali oko sebe. Za sada, doduše, nisu primećivali ljude s kojima su se sukobili u Bafalo-Bendu i zbog kojih ih je gazda Polard poslao u potragu, ali su i ova dvojica bili dovoljni da ih zaplaše.

Besan zbog toga što su dopustili da ih zaskoči jedan bivši crni rob, Spajk ne otrpe nego zareža kao besan vuk:

– Lako ti je s tom puščetinom, crnjo. Odloži oružje pa ćeš videti šta zna Spajk Vitmor svojim pesnicama.

Bledi smešak je nekako kruto visio na Džimovom ljutitom licu. Eto, opet se našlo belaca koji su ga nazivali pogrdnim imenom kao u vreme dok je radio na plantaži i bio poslušni rob svoga gazde i njegovih goniča robova, batinaša pod čijim su udarcima skončali mnogi ljudi crne kože.

Nije mu bilo dosta da tog visokog momka samo pobedi u borbi šakama. Trebalo je da uradi nešto po čemu će ga ove siledžije pamtiti do kraja života. Zbog toga se okrenu Kalheru i besno promrmlja:

– Navalite obojica zajedno.

Bila je to uistinu velika šansa pogotovo kad momak odbaci karabin a za njim i pojas sa revolverom pa se Polardovi batinaši samo zgledaše i jednovremeno jurnuše na bivšeg narednika.

– Ovo niko pametan ne bi dopustio – jedva uspe da smrsi Džo Raš, a onda borci nestadoše u oblaku uzvitlane prašine.

Od žestokog udarca nečije telo odlete prema ognjištu i obori kotao sa nedokuvanim ručkom. Celi oblak pare sada se pomeša sa prašinom odakle su se čuli teški udarci, stenjanje i krikovi boraca.

Starcu je sve bilo jasnije kada iz oblaka dima dolete zdepasta prilika Džejmsa Kalhera i sruči se na zemlju, a za njim se pojaviše i preostala dvojica učesnika u tuči. Zapravo, stajao je samo snažni crnac držeći žilavom levicom Spajka za košulju na grudima dok mu drugom rukom posla snažni direkt od kojeg se čovek presamiti i sroza na zemlju.

– Gotovo, Džo – tiho će snažni čovek otresajući prašinu sa pohabanih pantalona. – Ta dvojica neće više nikoga nazivati kradljivcima stoke i prokletim crnjama.

Starac je u životu video mnoge okršaje, ali ga je ovako neravnopravna borba i munjevita pobeda zaista iznenadila. S nevericom je buljio u oborene ljude, a onda podiže oči prema Ešvortu.

– Svaka čast, čoveče – prošapta i vrati kolt u futrolu holstera. – Ovako srediti dvojicu siledžija...

Ešvort, međutim, nije tražio pohvale ni aplauz. Dograbio je visokog Vitmora koji je počeo da dolazi svesti i trese glavom da bi isterao izmaglicu iz očiju, trgnuo ga uvis i prebacio preko sedla.

– A sad ti, momče – smrsi podižući drugog siledžiju koji mu je u rukama visio kao lutka od slame. – Na konja i... put pod noge. Više vas neće interesovati naša goveda.

Džejms Kalher se nekako uspentra na sedlo mršteći se od bolova, ali još uvek nisu mogli da krenu jer je Džo Raš imao još nešto da im kaže:

– I na kraju jedno obaveštenje, momci. Malopre ste pomenuli da krademo stoku. To je obična laž jer hvatamo i žigošemo samo maverike, dakle, telad bez vlasnika. Da ste bili pristojniji pokazali bismo vam stoku da se i uverite da nijedno goveče nema dva žiga. Ništa nismo ukrali. Dobro smo pazili da ne bacimo laso ni na jedno grlo sa znakom strele. Njih je ponajviše odlutalo u šikaru.

Dvojica siledžija, mirno poput bubica, strpljivo su ga slušali. Razoružani i prebijeni i nisu mogli drukčije da se ponašaju. Bacali su ispod oka poglede na snažnog Ešvorta koji je praznio njihovo oružje.

– Znači, s tim smo završili, gospodo – poučno je klimao glavom pružajući im opasače i oružje bez municije. – Vi shvatate da sam ovo morao da uradim iz bezbednosnih razloga inače bih morao da zadržim puške i koltove čime biste samo još više štetovali. A sada, put pod noge. I ubuduće...

– Toga, ubuduće... više neće biti, Džime – preseče ga starac. – Ovaj mali nesporazum završen je najblažim posledicama. Nadam se, džentlmeni – odmeri ih starac – da ste svesni ozbiljnosti situacije do koje ste doveli svojim, hm... recimo nerazumnim ponašanjem. Ovo je bio napad na logor ranča »Potkovica« i mi smo imali pravo da vas, onako razoružane, jednostavno povešamo. Bar u šikari ima dovoljno dobrih grana za to. Pa... sad, sve zavisi od vas, gospodo. Što nas pre budete zaboravili, duže ćete poživeti.

Vitmor i Kalher klimnuše glavama i polako okrenuše konje. Jahali su hodom ne dirajući oružje ni opasače, ali se nisu potrudili da ih pozdrave.

Visoki Vitmor je pokušavao da pomeri vilicu sumnjajući da mu je naprsla od žestokog udarca bivšeg severnjačkog konjanika, dok je Kalher, zbog nagnječenih rebara, nekako ukošeno sedeo na leđima konja.

Ništa nisu govorili. Nisu se zaricali na osvetu, niti planirali način na koji bi je ostvarili. Znali su samo da će o svemu obavestiti Stiva Polarda.

A da će gazda »Strele« preduzeti energične korake da iz blizine svoga ranča izbaci kradljivce stoke, bili su više nego sigurni.

Da, kradljivce goveda. Bez obzira što su ljudi pazili da hvataju samo nežigosanu telad. Gazda Polard neće nikom dopustiti da se obogati uz granice njegovog moćnog ranča.

*

Prve vesti o tome donela im je tamnokosa Ketrin Polard kad je došla na treći sastanak sa Henkom.

– Ostavite sve i bežite – zadihano će čim je skočila sa kobile. – Otac se sprema da vas napadne i poveša.

Mladićevo lice je bilo ozbiljno, ali bez panike. Grleći je, tiho reče:

– To sa vešanjem baš i neće ići tako lako. Prvo, ne krademo ničija goveda, a ni tovom ocu neće biti

baš prijatno da na duši nosi šest nevino ubijenih ljudi. Zar ne, dušo?

Cura je za trenutak ćutala ne znajući kako da mu kaže da je stari Polard već naredio pripremu grupe jahača kojima je jedini zadatak bio da ih poveša i otme prikupljenu stoku.

– Grešiš, Henk – konačno će – otac baš namerava da vas napadne. Čula sam kako je naredio Dejvidu Kroftu da spremi poteru. Samo, sada neće doći tek dvojica naših momaka. Biće to snažna četa.

U Henkovoj duši besnela je prava bura. Za trenutak nije znao šta da kaže i kako da postupi. Voleo je tu devojku i nadao se da će, kada se vrate iz Kanzasa, moći da je povede na očev ranč. Želeo je da prestane da luta i starog oca obraduje nevestom i unucima.

Ali, sve se rušilo pre i nego je započeto. Dobro je znao da tvrdokorni rančer neće dopustiti da oteraju ijedno govedo bez obzira što nijedno nije pripadalo »Streli«. U tome ga je čak i razumeo. Da je dopuštao širenje manjih poseda oko snažnog ranča, ubrzo bi bio poljuljan i njegov ugled. A to mu je, sasvim sigurno, bilo važnije i od života. Nekrunisani kraljevi pašnjaka uvek su se tako ponašali i tražili da ih svi jahači ranča u tome podržavaju.

Već se susretao sa takvim ljudima. Za jednog je do neki dan i radio u dalekom Ajdahu. Taj njegov bivši gazda terao je od granica svog ranča i najbednijeg farmera koji je zaustavio svoja kola da bi opravio točak. Sumnjao je u svakog i nije prezao ni od drastičnih mera samo da ga se reši. Njegove krave su mu bile najpreče i često važnije od ljudskih života. Henk se oduvek pitao zbog čega bogataši lako prebole gubitke u stadima, koje su im pričinjavale divlje zveri, dok naprosto polude kada uhvate nekog gladnog momka pored zaklane krave.

Dobro se sećao slučaja kada je neki propali kopač naišao na grupu njihovih krava i zaklao jedno june. Pošto se dobro najeo, natovario je na leđa goveđu kožu i klecajući pod teretom, predveče doteturao na njihov ranč.

– Bio sam gladan i zaklao june. Ali, nisam nikakav prokleti kradljivac stoke. Evo, doneo sam kožu, a kravu ću da odradim.

Govoreći, momak je sa poverenjem posmatrao njegovog gazdu i okupljene jahače, a onda se začu odsečni rančerov glas:

– Henk, obesi ga!

I za tvrde jahače, pa i njihovog predradnika Henka Raša, to je bila nemilosrdna i nepravedna odluka. Niko se nije ni pomaknuo da izvrši naređenje, a momak, osećajući da se nalazi samo korak do smrti, naglo potrča prema kapiji ranča.

– Za njim, do đavola! – prodera se gazda, a pošto se nijedan od ljudi ne pomače s mesta, dograbi kolt iz futrole.

Prvi kuršum zviznu bar dva metra pored begunca i mnogi poverovaše da će mu begstvo uspeti. Kopač je bio mlad i snažan momak. U strahu pred razbesnelim rančerom, snaga mu je bila gotovo udvostručena pa je velikim skokovima bežao prema ogradi i kapiji.

Sustigao ga je tek treći metak. Pogođen u leđa, on posrnu dva-tri puta a onda se kao lutka od slame svali u prašinu ispred same kapije.

– Nosite bandita i zatrpajte ga negde – naredi gazda ljutito puneći ispaljene komore revolvera.

Sada su se mnogi žurno pomerili s mesta hvatajući konje u koralu.

Nekako su svi želeli da bar pristojno sahrane tog gladnog momka kad mu već nisu mogli da pomognu dok je bio živ.

Sećajući se tog događaja, Henk je s tugom mislio na kopačev grob i dasku na kojoj je neko od njihovih ljudi usijanim gvožđem ispisao: »Ovde je sahranjen gladni čovek koji nije uspeo da svoju kožu zameni govedom«.

Vremenom, jahači su donosili po kamen i slagali ga oko groba, pa je ubrzo nastala čitava piramida koju gazda nije baš rado gledao, ali nije naredio ni da je sruše. Čak je i doprinosila njegovoj moći jer je kradljivcima služila kao upozorenje.

Eto, takvi su bili svi bogataši. Nisu znali koliko grla imaju u svojim ogromnim stadima, ali su surovo kažnjavali čak i gladnog čoveka koji bi im uzeo makar i jednu kravu.

– Henk, dragi – vukla ga je devojka za rukav stare kožne bluze – šta razmišljaš. Beži!

Odjednom, u žilavom momku kao da se nešto prelomi. Bilo mu je dosta večitog lutanja i bežanja s jednog kraja ogromne zemlje do drugog. I tih ubica kamufliranih iza nepisanih zakona o neprikosnovenosti vlasništva ogromnih imanja. A šta je sa njihovim vlasništvom, mislio je. Koga to da oni napadnu i proglase odgovornim što su siromašni i što tako reći nemaju šta da jedu. Da li su imali kome da se požale i zbog čega nikakva vlast nije upitala onog rančera iz Ajdaha kojim pravom ubi čoveka s leđa i to sve zbog jednog govedeg buta?

Ne. U ovoj zemlji navodne slobode, zakon nije bio jednak za svakog njenog žitelja. Onog kopača iz Ajdaha to više nije mučilo. Bio je mrtav.

– Ali, mi smo živi! – gotovo dreknu i skoči sa klade gde je dotad sedeo. – A dok je živ, čovek ima šansu. I mora da se bori. Mora, razumeš li – zgrabio je devojčina ramena i žestoko ih stegao. – Shvataš li, Keti?

Devojčini obrazi bili su mokri od suza. Dobro ga je razumela, ali prvi put u životu shvatila i ko je njen otac. Taj nežni čovek koji joj je dozvoljavao svaki kapric, za koga su njeni prohtevi bili zapovesti, sada se spremao da obesi Henka kojeg je volela. Njenog prvog momka. Ozbiljnog i radinog čoveka koji je želeo da nešto postigne i da je onda zaprosi. Da joj i u svojoj kući obezbedi, ako ne luksuzan, a ono bar pristojan život koji bi ona, kao buduća majka njegove dece, s pravom zaslu-živala.

A na putu ostvarenja njene prve ljubavi baš se našao njen otac. Veliki rančer Stiv Polard.

To je bio kraj svega: svih nadanja, želja, maštanja. Zbunjena i uplakana i dalje je gotovo visila u njegovim snažnim rukama, a onda u njoj proradi žestoka krv Polardovih.

– E neće baš ni tako biti! – uzviknu izvijajući mu se iz zagrljaja. – Da vidim šta će Stiv Polard uraditi kada mu ja stanem na put.

Spotičući se o korenje i zarobljeno kamenje, Keti jurnu prema kobili i baci joj se u sedlo. Iznanađena ovakvim ponašanjem, životinja je krotko stajala, a onda devojka prikupi uzde i džarnu je mamuzama.

– Urazumiću ga, Henk! – čuo se njen povik dok je jurila sa mesta njihovih sastanaka ostavljajući zbunjenog momka.

Ali, dva druga čoveka nisu bili zbunjeni. Džim Ešvort i Li Vaj znali su šta treba da urade.

V

Iznemogao od groznice Džedidaja Groumen je ležao ispod kuvarovih kola i s tugom gledao za poslednjim jahačima koji su ga napuštali. Rana ga gotovo nije bolela, ali mu je duša bila bolesna i čemerna. Pred njim se sada odigravao poslednji čin drame u kojoj je propast njegovog ranča »Obrnuto Dž« bila neslavno finale.

– Gazda, ja ostajem – prenu ga iz misli drhtavi glas starog kuvara Dena Flečera. – Kao ni ti, ni ja nemam kud. Pa šta bude.

Bolesnik se malo pomeri na ležaju pa mu se raširi nezakopčana košulja ispod koje se pojavi prljavi i okrvavljeni zavoj nevešto stegnut oko kosmatih grudi.

– To je ludost, Dene – prošapta pokušavajući da se drhtavim rukama usturi na sedlo postavljeno umesto uzglavlja. – Ja sam gotov.

Starac mrzovoljno odmahnu rukom i prihvati se duvankese. Dok je zavijao cigaretu, ljutito je gundao merkajući ispod čupavih obrva poslednje jahače koji su odlazili iz njihovog logora.

– Ne pričaj koješta, Džede – mrmljao je. – Šta može jedan komad olova da uradi tako snažnom momku naviklom na nevolje. Samo pričaš, čoveče.

Ranjenik uzdahnu i obori oči. U sebi je zahvaljivao Denu s kojim je proveo deset godina na svom ranču »Obrnuto Dž«. Zahvaljujući starom kuvaru ranč je i dobio to čudnovato ime. Džedidaja se s setom sećao tog događaja. Imao je tada stotinak goveda i brvnaru u kojoj je spavao zajedno sa svojim malobrojnim jahačima. Ali, bio je to ranč pa je zbog toga odlučio da pošalje Dena u grad da kod kovača iskuje žig u obliku velikog slova » Dž«.

U gradu je Deni kovača pronašao u krčmi pa su zajedno strusili nekoliko viskija i pomalo naćefleisani krenuli u kovačnicu. Kuvar se trudio da mu pomogne, a kako obojica baš nisu bili pri čistoj pameti, gvožđe za žigosanje ispalo je naopačke.

Naravno, veseli drugari nisu ništa primetili, ali šerif kod koga je Flečer zatim otišao da bi registrovao žig, nije tog jutra ni okusio piće.

– Nosi ovo natrag, čoveče – ubeđivao je Denija. – Neka ti taj tvoj kompanjon u ispijanju rakije napravi novi žig.

Ali, zagrejani Deni je tek postao tvrdoglav.

– Šta pričaš, čoveče. Sve je u redu sa žigom.

– Kako u redu, zar ne vidiš da je naopačke...

– E nije naopačke – zaintačio se Den Flečer terajući šerifu krv u glavu. – Zar ćeš reći da kovač ne zna posao i da sam ja nepismen.

Šerif je shvatio da sa naćefleisanim tvrdoglavcem neće biti dogovora pa uze registar imanja i zapisa da je izvesni Džedidaja Groumen vlasnik ranča »Obrnuto Dž«. Ni ne gledajući šta potpisuje, Deni nažvrlja potpis i zametnu se gvožđem za žigosanje.

Kad je predveče pevajući stigao na ranč, svi su mu se nasmejali, a stari kuvar je hteo da pukne od besa. Ipak, zadržali su žig i taj smešni naziv koji im nisu smetali

da za nekoliko godina unaprede i prošire imanje.

»Obrnuto Dž« se brzo razvijao i na njegovim pašnjacima sada se nalazilo nekoliko hiljada goveda. Oko dve hiljade bikova gazda Groumen je izdvojio i poterao u Kanzas na pijacu. Računao je da će zaraditi velike pare, ali se ubrzo sve okrenulo naopačke. Odnekud se pojavila četa komančerosa, opasnih meksikanskih trgovaca sa Komančima koji su, lutali teksaškim prostranstvima.

Veliki poglavica Kvanah Parker odlutao je u Meksiko i mimoišao se sa svojim kompanjonima okićenim ukrštenim redenicima na čijim glavama su se kočoperili ogromni sombrerosi okićeni srebrnim pezosima koji su zveckali pri svakom pokretu njihovih vlasnika.

Nateran stalnim poterama američke konjice, Parker je rano s leta zbrisao u Meksiko odvukavši većinu poternih grupa za sobom pa su komančerosi bez teškoća krstarili južnim Teksasom i tako naleteli na Dždidajino stado.

Uzdajući se u dvostruko veći broj boraca, brzopleto su jurili u napad, ali se Teksašani nisu lako predavali. Dždidaja je uspeo da skrene stado i natera ga u stampedo baš prema napadačima, a deo ljudstva poveo je stari kuvar napadajući komančerose s boka. U oštrom okršaju banditi su bili desetkovani. Deo je nestao pod kopitama razbesnelog stada, neke su stigli kuršumi branilaca, a samo je mala grupa uspela da pobegne.

Samo, i Teksašani su pretrpeli velike gubitke. U stvari, poginulo je nekoliko starih jahača, a mladići, unajmljeni prilikom kretanja stada na daleki put, nisu više hteli da rade za ranč čiji se gazda, pogođen kuršumom nisko pod rebra, nalazio na umoru.

– Ti, Dene – rekao je neki mladi kauboj mrko gledajući kuvara – ne možeš sa šakom jahača oterati ovoliko stado još hiljadu milja. To ti je jasno kao i nama. I zbog toga nemoj da se ljutiš što vas napuštamo. Ovo je kraj ranča »Obrnuto Dž«.

Starac više nije rekao ni reč. Iako se nije slagao sa njima, nije hteo ni da ih moli. Tvrdoglavost je i ovog puta bila jača od svega pa je samo škripnuo zubima i ispratio ih sočnom psovkom.

Sada je besneo i zbog Dždove malodušnosti.

– Bogami, Džede – mrmljao je – još nije vreme za predaju. Stoka se primirila pored rečice uz koju možemo ostati dok ne prezdraviš. Pri tome će rogonje samo udebljati.

Groumen je, međutim, drukčije mislio. Osećao je kako gubi snagu i kako mu se približava poslednji čas. Više nije mislio na stoku, prvu brigu svakog rančera. Nije, međutim, žalio ni za sobom. U ovo teško vreme i mnogo mlađi i snažniji ljudi umirali su u borbi sa prirodom ili nemilosrdnim banditima. Još uvek su trajale čarke sa Komančima pa je i to desetkovalo malobrojno stanovništvo Teksasa koji se tek oslobodio meksičke dominacije. A onda je došao građanski rat odnoseći brojne žrtve.

– Pa, dobro – konačno prevali preko jezika umorno spuštajući glavu na staro sedlo okovano srebrnim ukrasima. – Baš da vidim kako ćeš da budeš kauboj, kuvar i moj lekar. Ako ti to uspe, moći ćeš da se kod Kvanaha Parkera kandiduješ za glavnog plemenskog vrača. Dene, čoveče... postaćeš sve-

moguć i Komanči će ti odmah nadenuti ratničko ime.

Nekoliko izgovorenih rečenica iscrpli su bolesnika, ali se Den tek raspomami.

– Slušaj ti, Dždidaja Groumenu! – zakrešta stari kuvar – zaveži, bogamu. Brbljaš kao svraka, a koristi nema. Šta si navalio sa tim Kvanahom i njegovim vračom. Ja samo pokušavam da se ne predam.

– I nemoj, Dene – jeknu ranjenik, ali ga starac više nije čuo.

Zgrabio je prvog konja i pošao da prikupi odlutale grupe goveda ne bi li ih sastavio u kakvo-takvo stado.

– Dok je čovek živ, mora da se bori – mrmljao je jašući prema potoku. – Zar se nismo tako ponašali i kada smo sa Semom Hjustonom jahali protiv Santa-Ane. Da smo tada brojali njegove vojnike i svoje borce, ne bismo ni izborili nezavisnost. Koja bi budala sa šakom boraca jurnula na pet hiljada vojnika. E, jedna od tih budala sam bio i ja. I šta mi se dogodilo. Odjurili smo Meksikance iz naše zemlje.

Terajući udaljenije grupe goveda da se vrate uz većinu stada, kuvar se sećao izginulih boraca u borbi za slobodu. Kod Alamoa su poginuli svi do jednog. Iz njihove brigade takođe su pale mnoge žrtve. Ali, cena slobode i napretka morala se oduvek plaćati. Pa i u ratu sa Meksikom.

Ni sada nije moglo biti drukčije. Eto, uspešno su odbili komančerose, ali su se ljudi pokolebali zbog teškoća oko stoke koju je trebalo terati još gotovo hiljadu milja. Od malih nogu Teksašani su navikli da se suprotstavljaju sili pa su i ovog puta bili jedinstveni pri odbijanju juriša bandita. Ali, teranje stada na tako dugom putu, e za to još nisu bili dorasli. Uvek su se muvali u okolini svojih rančeva, posećivali komšije udaljene dan jahanja, ponekad išli u obližnji grad. I, gotovo. A sada, Dždidaja ih je poveo na put preko sveta. Baš tako, preko sveta Kroz ravnice, brda, šume – preko reka i pustara sprženе trave, kroz kanjone i krševite predele, kroz zemlju indijansku, kroz zemlju banditsku, kroz zemlju ničiju. I takc danima i noćima prema nečem dalekom, nepoznatom i strašnom. E to je uplašilo njihove momke više od komančerosa, više od uobičajenih opasnosti na koje su navikli i protiv kojih su umeli i hteli da se bore.

Tako je razmišlajo stari kuvar. I on se naravno, plašio poduhvata na koji su se odlučili. Ali, nije mogao da napusti ranjenog Dždidaju Groumena ni njegovo stado. Nije mogao jer nije bio najmljeni jahač koji je na ranču »Obrnuto Dž« radio samo za platu i hranu. On je gazdi Džedu bio drug, pobratim, kompanjon bez tapije na svoj deo ranča, kuvar, prijatelj u piću i svađi. I kako je onda mogao da ga napusti.

Bar dok je Dždidaja bio još u životu.

*

Ušikari pored Brazosa zabuna nije dugo trajala. Dok su Henk i plećati Stjuart Vagoner predlagali da oko stada udvostruče straže kako bi pokušali da odbiju predstojeći napad jahača sa »Strela«, po sistemu »pa šta bude«, Li Vaj bagatelno odmahnu rukom i poče da skuplja kuhinjske stvari, a bivši narednik podviknu:

– Imate oko hiljadu goveda i ako ostanete makar i jedan dan duže ostaćete i bez njih i bez glava. Dakle, krećemo za jedan sat.

Stari Džo Raš odmah odšepa prema svojim kolima i dade se na sakupljanje šerpi, lonaca, tava i džakova sa namirnicama, ali su trojica mlađih ljudi i dalje stajali ne preduzimajući ništa da bi ubrzali polazak.

– Treba tek da vidimo ko nas goni – mudrovao je uvek nasmešeni Alan Stenford. – Dvojicu je naš narednik prebio golim rukama, a tek šta ih očekuje kad potegnemo koltove. Ja nisam za bežaniju.

Henk i Vagoner se, doduše, nisu izjašnjavali ali su uveliko kontrolisali oružje i prebrojavali municiju. Očigledno i oni su bili za borbu a ne za povlačenje.

Pola ljudi se spremalo da ide, a druga polovina želela da ostane. Tako, naravno, nije moglo dugo da potraje pa u neko doba stari Raš dohrama na sredinu logora i podviknu:

– Hej, vas trojica, šta čekate! Zar treba da vam se posebno govori da brišemo sa ovog mesta. Valjda i sami vidite...

– A ko govori o bežaniji – zabrunda Vagoner zamećući se vinčesterkom preko ramena. – Ja, na primer, i ne mislim da krenem. Divljih junadi još ima u šikari, a ja se nisam umorio vitlajući laso. Pa, kuda ću da idem? I zašto da napuštamo ovako lepo mesto?

Stari Raš se izbezumi od muke i zagleda u sina. Verovao je da će bar on pokazati nešto više razuma, ali i tu ga dočeka razočarenje.

– Slušajte, ljudi... nas još niko nije napao. Nadalje, nismo sigurni ni da će nas napasti. Taj gazda Stiv Polard će možda doći da se malo kočoperi po našem logoru i da priča o tome da mu uzimamo stoku, ali ne verujem da će se usuditi da nas napadne. Ako imalo misli, znaće da nas je nevolja na ovo naterala i da smo spremni da se svakom odupremo. Sve gazde na svetu znaju da je najodlučnija sirotinja koja nema šta da izgubi. A mi smo baš ta sirotinja.

Snažni Džim Ešvort za trenutak ostavi sedlanje konja i zareža od drvene prepreke:

– Bogami, Henk, da još imam narednička širite na rukavu odmah bi te urazumio i naterao na poslušnost. Ostavi se mudrovanja, taj gazda će doći sa celom četom jahača i neće se plašiti naše odlučnosti. Kad dođu u bliziju logora, opaliće plotun i onog ko preživi pitati šta to radi u šikari kraj njegovog ranča. Ako ne bude zadovoljan prvim učinkom, narediće da prvo isprazne magacine pušaka pa tek onda krenuti da porazgovara sa vajnim susedima. Zato, hvataj se posla. Na konje i poterajte stado.

Posle ovako ubedljivih reči trojica borbenijih članova družine starog Raša se odgegaše do ulaza u slepi kanjon i počeše da razmiču motke na ulazu. Uopšte nisu žurili pa sad i uvek smireni Li Vaj pozelene od jeda.

– Hej, ljudi, stavljajte tom biku predvodniku lanac kroz brnjicu pa da krećemo. Do noći nam valja da izađemo iz šikare.

Vagoner uhvati bika za rogove dok mu vižljasti Alan prikopča lanac za alku provučenu kroz nozdrve, a Henk zapita pomalo promuklim glasom:

– A što baš do noći, čoveče. Izmorićemo i konje i goveda jureći bez potrebe. Zar misliš da ćemo sa spo-

rim govedima izmaći četi brzih jahača?

Li Vaj je smatrao da mu više ne treba da odgovara, ali se zato javi Džim Ešvort:

– Nećete stati ni noćas, čoveče. Kad krenemo bar dva dana neće biti predaha. Dok ne urazumimo naše poludivlje junce i te obesne jahače gazde Polarda.

Alan Stenford više nije čekao. Opleo je bika smotanim lasom i poveo ga kroz improvizovanu kapiju, a za njim nagranuše i ostala goveda željna da već jednom napuste tesnu dolinu u kojoj su se danima nalazila.

Kako su izlazila iz kanjona, dočekaše ih bičevima i užadima i ostali jahači, saterujući ih u kolonu iza predvodnika. Sagnuvši glave, goveda su instinktivno formirala zbijenu grupu pomalo nervoznu, ali ipak grupu koja se kretala pravcem kuda su goniči želeli.

Za sat su prešli oplićali Brazos, a onda okrenuli ravno na sever. Ubrzo, grmlje se proredilo i goveda su pred veče izbila iz šikare. Mnoga su želela da zastanu i napasu se sočne trave, ali su ih jahači bičevima i povicima i dalje terali napred.

Niko, naravno, nije ni mislio da bi trebalo zametnuti tragove. Goveda su ostavljala tako jasan trag na mekoj zemlji da je svako prikrivanje unapred bilo osuđeno na propast. Zbog toga su samo žurili napred, a na kraju šikare Li Vaj i bivši severnjački narednik promeniše umorne konje i izmakoše se od stada.

– Uvek samo napred na sever – dobaci kršni Ešvort sprečavajući Henka i Vagonera koji su nameravali da napuste stado i da im se pridruže. – To ćemo nas dvojica bolje obaviti.

Na kraju stada stari Raš je terao kola sa kuhinjom pa nailazeći pored dvojice momaka samo smrsi u bradu:

– U redu, predradniče.

VI

Stiv Polard nije naišao ni posle celog sata pa se dvojica jahača ušančenih iza nekih oborenih klada upitno pogledaše, a Li Vaj procedi:

– Takav ti je život. Taman nešto smisliš, a drugi ti pokvari planove. Nema nam druge, moramo im mi krenuti u goste.

Tamnoputi momak je još neko vreme ćutao i osluškivao. Osim uobičajenih noćnih šumova ništa se nije čulo pa je i on sve više verovao da je Polard odredio odmor računajući da će ih ujutro stići kao od šale.

– Da znaš, i u pravu je – okrenu se Liju Vaju. – Što badava da se noćas lomata šikarom. Ujutro lepo podrani...

– I zavrne nam vratove – dodade mešanac spuštajući okidač puške.

Tamnoputi Džim je već bio kod konja skrivenih u gustišu desetak koraka sa njihove desne strane i pritezao kolan. Usput je gledao Vaja kako mu dolazi u susret.

– Hej, čoveče... sećaš li se kako su stari Kajove najviše voleli da ratuju? Bili mi je nešto rekao o tome.

Li Vaj se smeškao i natenane učvršćivao sedlo.

– Pa sad, bilo je više načina, narediče. Nekad bi jurnuli i izgazili protivnika, ali su više voleli da pred

zoru napadnu njihov logor. Beli ljudi su baš smešni kad se iznenada trgnu iz sna.

Terajući konja hodom Ešvort je klimao glavom i povremeno bacao poglede na svog stasitog pratioca napola obešenog preko sedla. Bio je to Vajev omiljeni način jahanja.

– Aaaa, koliko ratnika bi pri tome angažovali? – raspitivao se dalje čovek u pohabanom vojničkom odelu.

Mešanac se baš nije trudio da mu brzo odgovori. Jedno vreme je ćutke jahao povijen u sedlu, a onda jedva procedi:

– Znaš šta, čoveče... u Kajove se ne moraš mnogo uzdati. Oni su protiv belaca izgubili sve ratove. Kako misliš da s našim iskustvom dobiješ ovaj protiv toga Stiva Polarda?

Mada je pitanje bilo na mestu, u mešančevom glasu kao da su treperili neki šaljivi tonovi. Li Vaj je pošao da spreči »Streline« jahače kako ne bi stigli Džoovo stado i to ne samo reda radi. Mora da je imao neki plan i Ešvort je nastojao da ga iz ćutljivog čoveka i izvuče.

– Ja nisam pitao za konačni obračun gde su beli ljudi potisli Indijance svojom brojnošću i boljim naoružanjem. O tome svi znamo. Ali, bilo je bezbroj manjih okršaja u kojima su Kajove odnosili pobede. Možda bismo i mi noćas...

– Ej, men! – razvuče mešanac zauzdavajući za trenutak konja – to misliš. Pa, bilo je i toga. Pričali su stari ratnici...

Ponovo su jahali u tišini dok Ešvortu ne prekipe pa gotovo dreknu:

– A šta su to pričali, do đavola? Kazuj, možda će nam to večeras pomoći.

Onako obešen preko sedla Li Vaj je podsećao na neku noćnu ptičurinu sklopljenih krila i nakrivljene glave. Na mirnom licu nije mu se pokretao nijedan mišić iako je tamnoputi momak verovao da se u sebi smeje od srca. Konačno reši da progovori:

– Bio kod nas jedan stari poglavica. Zvao se Tangua. Mnogo ljut starac bio taj naš Tangua. Uvek mu nešto nije bilo pravo. Ali, nekoliko mlađih ratnika su odlučili da malo ne slušaju uvek mrzovoljnog starca. Sve češće su preduzimali akcije na svoju ruku, danima odsustvovali iz naših sela i vraćali se okićeni novim skalpovima i drugim trofejima.

Još uvek Li Vaj nije ništa konkretno rekao ispod oka pogledajući nervoznog Ešvorta, a onda, kao da je sve bilo u najboljem redu, odluči da nastavi.

– Mnogi su se pitali kako to uspeva našim momcima dok jednog dana stari Tangua ne odluči da im se pridruži i lično se uveri kako im to polazi za rukom. Vratio se još ljući i mrzovoljniji jer je otkrio njihov providni trik. Momci bi se noću prišunjali neopreznim belcima i zarežali kao pume. Životinje bi se uplašile i otrgnule sa ulara i, naravno, uvek bežale od glasa krvoločne zveri. Ratnici su se, međutim, tako lukavo postavljali da su konji jurili baš prema usnulim ljudima u logoru, gazili ih i onako bunovne obarali, smetali im pri gađanju i omogućavali da malobrojni ratnici nađu svoje žrtve i u opštem metežu povuku se bez gubitaka.

Stameni čovek konačno odahnu, ali se odjednom doseti i brižno reče:

– Taktici nema zamerke samo ja ne umem da režim kao puma.

– Pa i ne moraš, čoveče – odjednom se Li Vaj ispravi u sedlu. – Ja ću se prišunjati konjima i poplašiti ih, a ti izaberi zasedu sa druge

strane logora i udri što bolje možeš. Kad ispucaš oružje, hvataj prvog konja koji naleti na tebe i beži do naših životinja koje ćemo morati da ostavimo bar stotinak metara od logora. U protivnom, glas pume i njih bi poplašic.

Džim Ešvort konačno odahnu prepuštajući Vaju da isprednjači. Noć je uveliko osvojila i za koji sat trebalo je da nastane mesečina. Za to vreme morali su naći taj logor ili će im posle biti gotovo nemoguće da mu se prišunjaju.

Li Vaj je neko vreme oprezno jahao birajući senovitija mesta, a onda zaustavi životinju i zagleda se u tamu.

– Miriše dim – izjavi ne gledajući Ešvorta koji je badava širio nosnice. – I to od zapretane vatre.

Tamnoputi momak propusti priliku da ga zapita kako to može sa sigurnošću da tvrdi i brzo sjaha sa sedla gledajući kako to čini njegov drugar.

Pazeći da ne stanu na kakvu suvu granu kretali su se prema šumarku koji se nazirao u tami pa Li Vaj zastade i veza konja za neko usamljeno drvo.

– Ovde ostani pet minuta, a onda se što tiše prikradi logoru. Za to vreme ja ću već biti kod njihovih konja.

Bivši narednik, obuzet groznicom bliskog okršaja, samo klimnu, a Li Vaj nestade kao duh. Jedno vreme je stajao okružen tišinom, a onda krenu držeći pušku na gotovs.

Ubrzo je i sam osetio dim i zbog toga se spustio na ruke i kolena. Pazeći da ne proizvede nikakav šum, četvoronoške je napredovao prema logoru čija se zapretana vatra već nazirala između stabala.

Sve pažljivije se kretao i ubrzo otkrio stražara naslonjenog na stablo sa desne strane logora. Čovek je reda radi držao pušku prigrljenu uz grudi i više kunjao nego pazio da ih ko ne iznenadi. Ali, odsjaj vatre mogao je da ga obasja pa je Ešvort sada legao na zemlju i dopuzao do jednog panja uz kojeg je ležalo njegovo stablo najverovatnije oboreno udarcem groma.

Bio je to odličan zaklon tačno nasuprot konja privezanih za debelo uže razapeto među dva stabla. Pomalo zadihan, Džim se sklupča iza panja nastojeći da prebroji konje i po njima odredi broj članova Polardove potere. Činilo mu se da je za uže vezano najmanje desetak životinja.

A onda noćnu tišinu rascepi jezivi urlik pume koji se potom protegnu u stravično režanje. Konji naprosto podivljaše, a iznenađeni stražar nasumce opali iz puške što još više doprinese uzbuđenju životinja.

Sada Li Vaj ponovo zareža i prvo kljuse otrgnu ular a za njim povoce pokidaše i ostali konji. Opsednuti strahom jurnuše tačno preko logora obarajući ljude koji su, bunovni od sna, pokušavali da u tami pronađu oružje ili izuvene čizme.

Nekoliko krikova svedočilo je o povredama, a onda prva životinja, gazeći otrgnuti ular, protutnja pored Džimovog zaklona.

– Hvataj konje! – zaori se energični povik predradnika Dejvida Krofta koji je prvi shvatio najveću opasnost od iznenadne gužve u njihovom logoru.

Njegov snažni uticaj na ljudstvo odmah se video jer je većina potrčala hvatajući konjske grive ili ostatke ulara. U tome su, međutim, imali malo uspeha jer se većina konja uspela da otrgne i uz put obori još nekoliko jahača.

Ipak, neki su dotrčali do njegovog zaklona i bivšem naredniku pade na pamet da ne zapuca, čime bi otkrio svoje mesto, nego dograbi pušku za cev i prvog čoveka, koji je baš uspeo da se dočepa grive jednog smeđeg konja, odalami kundakom po glavi.

Bez glasa, čovek se sruši u travu, a Džim odmah zamahnu prema sledećem koji je, samo u čarapama, kao bez duše dotrčao do njegovog panja.

Dve tamne prilike uspele su da salete jednu životinju i zajednički joj se obese o grivu pa Džim skoči iz zaklona i u nekoliko koraka dotrča do njih. Zabavljeni borbom s konjem nisu ga videli i bivši narednik, vešt u borbi prsa u prsa, jednog tresnu magacinom puške u lice, a drugog obori kundakom.

Dok se on borio ćutke, Li Vaj je sačekao da se gužva u logoru malo smiri i odmah nanišanio na stražara koji je jedini držao spremno oružje u rukama. Snažan pucanj rascepi noć i čovek sa suprotne strane logora pruži se na ledinu, a onda se od vatre pridiže neka mršava prilika i celi stakato reskih pucnjava stopi se u gotovo jedinstven tutanj.

– Ovo je neki vešt revolveraš – sevnu Džimu kroz glavu, ali mu jedna zapanjena životinja ne dade da više misli na brzog momka.

Izbezumljen od urlika zveri i pucnjave, konj dotutnja kao da ga goni stotinu đavola, ali ga Ešvort šćepa snažnom desnicom i gotovo zaustavi u mestu. I to je, međutim, bilo dovoljno da, mu se baci na gola leđa i stiskom butina potera u levu stranu. Više instinktivno, krenuo je ulevo umesto natrag prema njihovim životinjama računajući da bi mogao naleteti na Li Vaja koji, se ukoliko nije bio pogođen rafalom brzog revolveraša, morao povlačiti baš tim pravcem.

I bio je u pravu. Iz tame iskrsnu mešančeva pognuta prilika i on slobodnom levicom šćepa konjsku grivu.

– Teraj, čoveče – prosikta jureći naporedo sa ždrepcem koga Ešvort odmah okrenu natrag.

Držeći se i dalje za konja, Li Vaj je trčao gipkim korakom i stotinak koraka do mesta gde su ostavili svoje životinje predoše prema severu. Uz put, mešanac pusti još nekoliko krikova, a onda se okrenu prema bivšem naredniku koji je jezdio pored njega.

– Ove neće pohvatati ni za nedelju dana – veselo će ni ne osrvrćući se na kuršume koji su im zviždali iznad glava.

Postepeno, uspelo im je da smire životinje koje su zadihane išle kratkim galopom, a onda polako prešle u kas. Obojica su bili nedirnuti i Ešvort se u sebi pitao kakva ih je to sreća pratila u noćnom prepadu.

– Oterali smo im svih dvanaest konja – obavesti ga kratko mešanac – a bar polovina ljudstva je ranjena i nije ni za kakvu poteru. Dok ponovo nabave životinje i krenu za nama, proći će bar sedmica dana. A to je u prerijama veoma dugo vreme. Pogotovo što Li Vaj oseća da će pasti kiša.

Beli zubi bivšeg narednika blesnuše, dobro je shvatio poslednju rečenicu svoga kompanjona. U ravnicama su oluje kratkotrajne, ali veoma snažne. Kiša će uništiti njihove tragove, a računajući posledice noćašnjeg prepada, lako se moglo dogoditi da ih taj rančer Stiv Polard nikada i ne stigne.

Naravno, još nisu mogli znati da »Strelinom« gazdi više nije ni bilo

do potere. Dok se još koprcao ispod pokrivača jedan konj mu je stao na podlakticu i slomio je pa je nekruni-sani kralj pašnjaka sa južnog Brazosa sedeo kraj vatre i škripao zubima dok mu je predradnik nameštao prelom, a brkati Spajk Vitmor deljao daščicu uz koju su nameravali da mu privežu ruku.

Taktika mladih Kajova ratnika, bar zasad, u potpunosti je uspela.

VII

Crni oblaci već dva sata su se valjali sa zapada i stari Džo Raš ih je sa zebnjom posmatrao.

– Poludivlja goveda jurnuće u stampedo već posle prvog groma – mrmljao je zabrinuti starac terajući svoju kuhinju na začelju stada. – Biće to, bogamu, baš lepa trka.

Međutim, Henk je bio veoma zadovoljan. Mamuznuvši konja galopom pojuri prema čelu stada gde je plavokosi dečak i dalje vodio predvodnika na lancu.

– Skreni malo prema reci, momče – povika naterujući konja na bika koji odmah krenu ulevo. – Stalno povećavaj brzinu stada, a kad čuješ prvi grom bacaj povodac i beži glavom bez obzira. Po inerciji, rogonje će se držati rečnog korita i ukoliko bude sreće da padne obilna kiša, reka će se izliti i potpuno uništiti naše tragove. Ne smeta ako u stampedu izgubimo i koje grlo. Neće to biti nikakva šteta.

Odrastao uz stoku, Alan je do reči shvatio šta mu govori mršavi jahač i vedro se osmehnuo.

– Hej, debeli! – podviknu na bika i oplete ga savijenim konopcem po trbusima. – Pruži malo korak, rogonjo.

Iznenađen, bik riknu iz sve snage i požuri, a momak ga još jednom ošinu i cimnu lanac sa alkom provučenom kroz njegove nozdrve.

Težak bar sedam stotina kilograma, bik je sada kasao i uz put rikao, a ostatak stada takođe krenu bržim tempom. U tome ga je pomagao i Henk koji najbliže junce dobro oplete dugim bičem.

Čim je prišlo obali, stado savi poludesno i stušti se nizvodno stalno sledeći ljutitog predvodnika koji nije prestao da riče. I ostali jahači su dernjavom i udarcima požurivali stražnje delove stada pa su uznemirena goveda opasno pognula glave spremna da svakog časa krenu u besomučnu trku.

– Još pet minuta i otpašće mi ruka – cerio se kroz potkresane brkove snažni Stjuart Vagoner vešto izmahujući dugačkim bičem kojim je neposlušnim juncima znao da otkine uvo. – Samo, ko će zaustaviti ove vragove?

Sačekavši da prođe začelje, Henk pređe na drugu stranu stada gde su, nisko polegli na konjima, jurili Li Vaj i tamnoputi Ešvort, sokoleći stoku udarcima savijenih lasa.

Stešnjen u gomili stoke, poneki junac bi se probio prema ivici stada nastojeći da se izdvoji i povede neku kravu sa sobom, ali su trojica jahača sa desne strane budno pazili i svakog nemirnog rogonju brzo vraćali među ostala goveda.

Oblak prašine već se uveliko podigao pa su mnogi delovi stada bili izvan vidokruga jahača, ali je zasad sve bilo u redu. Krave su galopirale već bar pola milje i Henk je znao da će, kad krene pravi stampedo, besomučna jurnjava biti kraća jer će u međuvremenu biti znatno izmorene.

– Samo da Alan na vreme pusti predvodnika – strahovao je žilavi jahač, a onda prvi prasak groma rascepi oblake i ubrzo počeše da padaju krupne kapi kiše.

– Sad, momče – gotovo jeknu misleći na plavokosog Alana na čelu stada, a onda nastade pakao.

Ni stotinu jahača više nije moglo kontrolisati razbesnelo stado koje jurnu ne vodeći računa šta se pred njim nalazi. Neka slabija goveda već se nađoše izgažena hiljadama papaka, a kiša odmah rastera prašinu pa se celo more mokrih leđa i širokih rogova ukaza pred njihovim očima.

Terajući konja punim galopom, Henk se ispe na blagu uzbrdicu sa desne strane puta odakle je pucao vidik sve do početka stada.

– Dobro je – odahnu kada primeti kako snažni predvodnik juri duž rečne obale dok sitna Alanova figura, nisko polegla iznad konja, odmiče udesno od stada.

Gromovi su i dalje grmeli, a kiša lila kao iz kabla kvaseći zemlju koja se sve više pretvarala u kaljugu. Goveđi trbusi bili su uveliko ulepljeni žitkim blatom, a stoka se stalno klizala i već s mukom vadila noge iz omekšale zemlje.

Ali, stampedo je i dalje trajao. Posle svakog novog praska, mnogo goveda bi riknula od straha a celo stado kretalo većom brzinom da bi, nakon desetak koraka borbe sa blatom, počelo da usporava.

Stari Džo je imao muka sa uplašenim konjima koji su se otimali iz orme, ali je ipak uspevao da ih savlada. Zdravom nogom pritiskao je kočnicu, a drvene obloge pušile su se od trenja po gvozdenim obručevima točkova. Žilavim rukama držao je zapregu vukući iz sve snage uzde unatrag i konji su, posle početne nervoze, ipak složili korak i i počeli da slušaju vozara.

– Polako, momci – hrabrio ih je starac vešto zaobilazeći rupe, naplavljeno granje i pojedine lešine izgažene stoke i njihova pokretna kuhinja, pod čijim arnjevima su tandrkale šerpe i tave, bezbedno je jurila na začelju stada koje je sve više zamicalo niz reku prema severoistoku.

Nepogoda je ubrzo počela da jenjava, a gromovi su praštali sve ređe. Srećom, nijedan nije direktno udario u stado pa je stoka, oblivena sve obilnijom kišom, ubrzo počela da sustaje i posle četvrt milje jedva išla korakom.

– Prikupite ih! – viknu Henk dvojici pratilaca sa desne strane i pojuri prema čelu gde je – lan već hvatao predvodnikov lanac koji mu je, kad se odvojio od njega, omotao oko dugačkih rogova.

– U vodu, momče. Teraj ga preko reke! – vikao je plavokosom dečaku koji odmah poče da nagoni konja na bika kako bi ga naterao da promeni pravac.

Sad i Henk dotutnja iz pozadine i okomi se na predvodnika umornog od jurnjave, koji više nije imao ni snage ni volje da im se odupire.

Snažna životinja nekako krenu blagom strminom prema reci koja još nije bila nabujala i zbog čega je žilavi jahač i naredio prelazak na drugu obalu. Jedva vadeći noge iz blata nekako se dočepa vode koja mu ubrzo stiže do polovine trbuha. I dalje je gazio vodu žureći prema suprotnoj obali a za njim krenu i čelo stada. Umorni i zadihani, junci su poslušno ulazili u reku instinktivno očekujući odmor na drugoj obali.

Za to vreme četvorica jahača su pazili da nijedno govedo ne napusti

stado dok je Alan, izvodeći predvodnika na drugu obalu, pobedonosno klicao i uzdignut na uzengijama vitlao mokrim šeširom iznad glave.

– Stjuarte, pripazi starog! – viknu Henk i snažni jahač se odmah odvoji od začelja i, onako iz sedla, prihvati oglave zaprežnih konja terajući ih da krenu hodom.

– Ovo je kao u priči – dobaci Džo Raš smeškajući se tankim usnama. – Sve nam ide naruku.

Jašući naporedo sa zapregom, Vagoner nadlanicom skide kišne kapi sa potkresanih brkova i ozbiljno klimnu glavom.

– Bar zasad, Džo – smrsi nabijajući obod šešira dublje na oči.

*

Tri dana kasnije naleteli su na stado Dželidaje Groumena i njegovog ortaka Dena Flečera.

– Šta je ovo, stočarski logor ili bolnica – razgalami se Džim Ešvort sjahajući kraj njihove vatre. – Lepo bogami, ti malo prilegao da se odmoriš a vidi koliki te posao čeka. Ima još puta do Kanzasa.

Bez obzira što je pokušavao da se osmehne debelim usnama, oči su mu zabrinuto gledale bolesnika koji je, bled i samrtnički iscrpen, ležao pod kolima.

Ali, bolesnik mu se obradovao iako je izgledalo da ga tamnoputi narednik grdi. Nekako je uspeo da se osmehne i jedva progovori slabim glasom:

– Eto, ima i toga. Ja sam celog života naporno radio, a kad je došlo vreme da od toga vidim i neku korist, umorih se. A, odakle se ti stvori na ovom potoku?

U nekoliko rečenica Ešvort mu objasni situaciju, a onda stiže i stari Džon sa svojom kuhinjom.

Čutke, pomeša u lonče malo viskija i vode i prinese ga ranjeniku. Gledajući kako čovek žedno pije klimnu glavom prema njegovim grudima.

– Zakačilo te... malo?

– Bolje reci, smrtno – odgovori ranjeni čovek predišući između kratkih gutljaja. – Nego, nije ti loša ova rakija. Bez obzira na to što je malo razvodnjena.

Od stada koje se primirilo uz potok, galopom dojahaše Henk Raš i Li Vaj dok su preostala dvojica ljudi ostali pokraj stoke.

– Zdravo – otegnu žilavi jahač, a Dželidaja pokuša da se osmehne.

– Ovih dana se pored mene vrzmao samo stari Den Flečer – tiho progovori – a vidi koliko se naroda odjednom okupi oko moje postelje.

Svi se najmejaše i, čučeći oko kola pod kojim je ležao, zaviše cigarete.

Ništa ne pitajući, Li Vaj se zavuče pod kola i raskopča ranjeniku košulju. Ljutito je gledao prljavi zavoj, a onda izvuče nož iz desne mokasine i brzo ga raseče.

Čovek je bio pogođen s leđa i ta rana je dosta dobro izgledala. Nevolja je bila s prednje strane gde je kuršum slomio poslednje rebro i otvorio poveliku ranu. Rubovi su joj bili modri i zapaljeni pa mešanac škripnu zubima i doturi nož Henku.

Gledajući kako ga drži iznad plamena, a zatim maše oštricom po vazduhu kako bi se ohladila, Li Vaj samo pruži ruku prema Džou koji mu odmah dodade flašu s viskijem.

– Ti – pogleda Ešvorta – pridrži ga malo.

Krupni čovek uhvati ranjenikove mršave šake i blago ih steže snažnim ručerdama, a mešanac preli

ranu žestokim pićem zbog čega ranjeniku zadrhtaše očni kapci.

Videlo se da trpi bol, ali i da se ne žali. Taj sredovečni čovek nije bio napravljen ni od kakvog slabog materijala. Očvrsnuo u prirodi, on je umeo da se suzdrži i uprkos slabosti ne jekne.

Li Vaj zaseče vrhom noža ranu iz koje kuljnu gnoj i sukrvica. Pustio je da rana krvati, a onda vrhom noža iščeprka komad kosti i prstima još više raširi ranu.

– Eno još jednog – javi se stari Džo koji je ćučao kraj njega, a mešanac, ne čekajući ni časa, ponovo zavuče nož i kratkim trzajem iščupa i taj komad otcepljenog rebra.

Džedidaja Groumen se nije micao. Od bolova se onesvestio pa Kajova upozori bivšeg narednika:

– Pusti mu ruke, a otvori usta. Može čovek da se udavi.

Krvarenje je donekle prestalo, ali je ranjenik pravilno disao, a i puls mu se smirio.

Tako je uvek kad gnoj otekne – smrsi stari Džo zabrinuto gledajući rubove upaljene rane, a Li Vaj ponovo doturi nož Henku.

– Sad ga ugrej malo bolje – razvuče grlenim glasom i strpljivo pričeka da to momak i učini.

Vrući čelik dobi neki plavičasti sjaj i Li Vaj dohvati njegovu dršku a oštricu prinese rani.

– Drž mu opet ruke, Džime – reče tamnoputom momku pa vrelo željezo pritisnu na ranu.

Začu se cvrčanje spečenog mesa pa mešanac ukloni nož i rukama pridrža čovekov trup koji se trzao. Domalo, ranjenik se smiri i disanje mu ponovo postade ujednačeno, a Ešvort duboko uzdahnu i pusti mu ruke.

Stari Džo je već žurio noseći iz svoje kuhinje čistu staru vreću od šećera koju Li Vaj iscepa u trake i zavi preko rane.

– Džo, kolji june i kuvaj mu supu, a ti – pogleda mešanac tamnoputog Džima – povremeno sipni poneku kap viskija na zavoj oko rane. Ja odoh da nađem nekoliko trava koje će mu sprečiti groznicu.

Tek sada ljudi zaokupljeni ranjenikom primetiše starog Dena Flečera koji je dojahao s pašnjaka gde je pokušavao da skupi odlutala goveda.

– Ja već pomislih da ga skalpiraš – blistavim očima pogleda Li-Vaja koji je, pomalo zbunjeno, s nožem u ruci stajao poviše ranjenika.

– Ja sam Kajova tek napola i učio sam školu kod misionara ' zabrunda mešanac. – Skalpove su ljudima skidali moji preci, čoveče.

– A ha – klimnu glavom starac i prebaci pogled na tamnoputog Džima koji je s bocom viskija sedeo kraj njegovog gazde Groumena.

– Ha, sve mi je jasno – opet se pravio lud stari jahač s »Obrnutog Dž«. – Tebi su zbog pijanstva skinuli širite i isterali te iz armije. Sad komanduješ kravama.

Dok su se Džo i Henk smejali do srca, plećati momak kleče na kolena i samo malo ispravi snažna ramena. Kola puna kuhinjske opreme i namirnica opasno zakrckaše i počeše da se naginju na stranu, a Den Flečer ozbiljno zakuka:

– Stani, zaboga... prevrnućeš kola!

– Aaaa, nema stajanja. Zbog ove veštine su me i isterali iz armije. Pa... da ne bi i dalje mislio da sam bez širita ostao zbog pijanstva, malo ću da izvrnem ova kola. Tek da te uverim.

Den Flečer je u sebi proklinjao svoj brzi jezik i večitu želju za zbija-

njem šala sa ljudima. Sa strahom je posmatrao kako se kola ozbiljno naginju, a posuđe lupa spadajući sa kuka i eksera gde ga je povešao ispod arnjeva.

– Gospodine – konačno pokuša da spase što se spasiti može – što se mene tiče još ste u armiji SAD i imate svoje širite na rukavu. Ukoliko je to, naravno, dovoljno... naredniče, spusti kola.

Držeći i dalje flašu s rakijom, Džim još ceo minut izdrža pod teretom, a onda polako spusti kola čiji točkovi konačno dotakoše zemlju.

Smeh i lupnjava Denovog posuđa probudiše za trenutak ranjenika koji, videći svog kuvara u nevolji, rukom dozva starog Džoa.

– Vidim, zabava je u punom jeku. A kad bi i meni dao još gutljaj onog tvog razvodnjenog leka...

Stari Raš dograbi flašu od Džima Ešvorta i napuni jedno lonče do pola, a onda iz neke čuture nasu nekoliko kapi vode i doturi mu lonče.

Videlo se da je ranjeniku lakše. Još uvek slabim i drhtavim rukama, Dželidaja Groumen prinese piće ustima i otpi nekoliko gutljaja. I to mu je predstavljalo napor, ali mu je izraz lica bio neuporedivo vedriji.

– Nije dobro što on leži – reče Li Vaj. – Treba ga namestiti u sedeći položaj, a iznad njega postaviti zaštitu od sunca.

Novi ležaj bio je brzo napravljen na vrlo vešt način. Dvoja kuhinjska kola ljudi su postavili stražnjim delovima pod pravim uglom, a onda između njih razapeli komad šatorskog platna. Bilo je to veoma udobno mesto, zasenjeno i u centru logora.

Uveče, Dželidaja Groumen odloži tanjir iz koga je pojeo čorbu i zagleda se u jahače koji su u polukrugu oko njegovog mesta čučeći pušili.

– Pravi čovek treba da vrati dug, a ne da se zahvaljuje na pomoći – poče ranjenik dok ga ostali upitno pogledaše. – Odlučio sam da to večeras uradim.

Začudo, stari Den Flečer ne dobaci nikakvu primedbu dok su ostali ćutali očekujući da Džed iznese šta je naumio.

– Predlažem da udružimo stada. Koliko sam mogao da primetim vaša stoka je umorna i biće joj potrebno nekoliko dana da se oporavi. Vode i trave uz ovaj potok ima dovoljno, a i krave će se u međuvremenu naviknuti jedne na druge. Osećam da će mi ubrzo zaceliti rana i kad krenemo neću vam biti na teretu. Voziću Denova kola.

Svi su ga začuđeno pogledali pa i stari kuvar sa »Obrnutog Dž« ponovo propusti da se umeša u razgovor.

– I još reč-dve na kraju – dodade Dželidaja tihim ali odlučnim glasom. – Udruživanje naših stada prihvatiću samo pod uslovom da posle prodaje stoke sav dobitak bude podeljen na ravnopravne delove. To će biti poštena nagrada za trud koji stoji pred nama.

Zabavljen razvrstavanjem trava za okrepljujući čaj, Li Vaj ga samo pogleda, a onda se vrati poslu mrmljajući u bradu:

– Moji Kajove su do juče jurili bizone, a ja postadoh rančer.

– Čoveče – uzviknu stari Raš – mi imamo svoje krave. Šta će nam sad i tvoja stoka. Pomoći ćemo ti da oteraš stado u Kanzas i ... gotovo. Zar susedi nisu dužni da se pomažu međusobno?

Sada tek progovori Den Flečer:

– Pa na tome gazda Džed i insistira, ljudi. Vi nam dobrosusedski

pomognete, a on se ravnom merom revanšira. Šta tu ima nejasno?

Bio je to argument koji nijedan od Teksašana nije mogao da pobije, a onda reč uze mlađi Raš.

– No, šta je tu je. Čuli smo Dželda pa da krenemo za poslom. Prvu stražu kod stoke preuzeće Li Vaj, a druga je moja. Za sledeću noć odredićemo druge stražare.

Ubrzo, ljudi se izvališe na ležajeve kraj zapretane vatre, a mešanac osedla konja i pođe prema potoku. Pri tome je mrmljao grlenim glasom:

– Kakva, do đavola, stoka. Neće krave ni mrdnuti od potoka. Odoh ja malo prema jugu. Možda gazdi Stivu Polardu još nije dosta gužve sa nama.

VIII

Škripeći zubima zbog bolova u ranjenoj ruci, gazda »Strele« odmeri svoj rastureni logor i zagleda se u čoveka koji je bio na straži.

– Zar nisi mogao da pogodiš tu zver zbog koje je stradala polovina ljudstva? Kakav si ti, do đavola, stražar i strelac.

Čovek ga je zbunjeno gledao. Prvo, u mraku je pumu bilo gotovo nemoguće uočiti, a osim toga Polard je grešio u osnovnoj pretpostavci: nije bilo nikakve zveri.

– Pa, gazda – razvuče momak – ja mislim da nas je napao čovek, a ne životinja. Najverovatnije Indijanac koji ume da imitira glas zveri.

Rančer ga pogleda iznenađeno.

– O čemu to pričaš, čoveče? – graknu misleći da onako bunovan i nije mogao tačno da proceni režanje pume.

Odgovorio mu je hladnokrvni revolveraš Red Brenan:

– Momak je u pravu, gazda. Zveri ne pucaju iz puške.

Polard ga pogleda ispod oka prisećajući se da je zaista ispaljeno nekoliko metaka, ali je do sada verovao da su njegovi ljudi gađali zver, a ne čoveka. Zbog toga pripita stražara:

– Dobro, a kako je izgledao taj napadač što nam poplaši konje?

Momak nije znao kako da mu odgovori. Opalio je onako nasumce, u vazduh, verujući da će time poplašiti pumu, a kada je iz mraka prasnuo karabin, bilo mu je jasno da ih je napao čovek a ne opasna mačka. Njegov pucanj je, u stvari, samo pojačao paniku konja.

– Bogamu, Stive... pusti momka – ponovo se javi brzoruki strelac Red Brenan. – Ni ja nisam dobro video napadača. Pucao sam u pravcu plamička iz njegovog oružja pokušavajući da ga pogodim metodičnom vatrom nasumce gađajući svaki put po pola metra udesno. Samo, čovek je bio veoma lukav. Pritajio se u nekom zaklonu, a kad je prestala pucnjava, jednostavno zbrisao.

– A ha, tako je to, znači, bilo – namrštено će rančer. – Sigurno se radi o jednom od onih kradljivaca stoke iz šikare za kojima smo i krenuli poteru.

Prstima samo leve ruke Brenan je motao tanku cigaretu i ćutao. Što je imao da kaže, rekao je. Svoj zadatak je ispunio kako se od njega i očekivalo. Odnosno, za što je bio i najbolje plaćeni čovek na »Streli«. Taj momak iz zasede nije uspeo da ispali nijedan metak osim prvog. Njegovi kuršumi su ga oterali od njihovog logora.

Revolveraš dohvati ugarak i zapali cigaretu. Pri tome nije gledao u vatru. Njegove oči morale su uvek biti dovoljno oprezne da bi mogle uočiti svaku nepriliku. A ljudi zagledani u plamen nisu bili sposobni da proniknu u tamu okoline.

Sada se javi i predradnik Dejvid Kroft:

– Bila su dvojica napadače, gazda. Jedan je poplašio konje, a drugi dočekao naše momke kada su pojurili za njima.

Polard za trenutak zaboravi na bol u slomljenoj ruci i zagleda se u čvrstog momka.

– Kako znaš, Dejve? U ovom mraku...

Predradnik »Strele« bio je viši od šest stopa, vitak i snažan čovek tridesetih godina koji je čvrstom rukom upravljao četom surovih jahača. Od prvog trenutka je bio protiv toga da u poteru krene i gazda Polard koji je, bar u poslednje vreme, više voleo da se izležava u svojoj rančerskoj kući nego da spava na zemlji pokriven ćebetom skinutim ispod sedla koje je smrdelo na konjski znoj. On je i naredio zastanak jer je u međuvremenu nažuljao stražnjicu izigravajući džokeja sa skraćenim uzengijama. I tako, umesto čvrstog oslonca za terensko jahanje preko oborenog drveća i rasutog kamenja, ispod grana i kroz baruštine oko Brazosa, gazda Stiv je skupljenih nogu gotovo čučao na visokom kaubojskom sedlu u stalnoj opasnosti da će sleteti s njega čim konj malo pruži korak.

Naravno, prvi se umorio i tražio zastanak omogućavajući jahačima uz stado da se vrate i zaskoče ih na spavanju. Po njemu, trebalo je udariti iz pokreta, nenadano i munjevito. Ovako, pružili su im šansu, a ti momci su je iskoristili. Uostalom, nije li im sve bilo jasno kad je taj crni narednik sam uspeo da prebije dvojicu njihovih snagatora. ne, sa Stivom Polardom više neće biti pogađanja. Neka izda naređenje, a njegovo će biti na koji način će ga izvršiti. Četom tvrdih jahača može zapovedati samo jedan čovek.

– Dakle, gazda – konačno se odluči da mu odgovori – znam jer su mi rekli Spajk Vitmor i Džejms Kalher. Već su bili skleptali jednog konja, kada iz tame izroni onaj njihov crnja i napade ih kundakom. Nije hteo da puca kako ne bi otkrio svoj položaj ali je zato udarao puškom kao tojagom. Oborio nam je četvoricu jahača. I pobegao.

Rančeru je što-šta bilo jasnije. Umišljen u snagu i veličinu ranča, naviknut da mu se ljudi snishodljivo obraćaju, odjednom je shvatio da na svetu ima i takvih momaka kojim »Strelina« veličina ne tera strah u kosti. S takvim se, eto, sada sukobio i zbog toga nosi ruku stegnutu između dve daščice.

– Pa, šta ćemo, Dejve? – odjednom zapita izgubljeno zverajući oko sebe. – Pola nas je ranjeno, a i bez konja smo ostali. Dok stignemo na ranč...

– Hej, gazda – preseče ga namršteni Spajk Vitmor kome su opušteni brkovi pri odsjaju vatre davali neki mrtvački izgled – što se u sve mešaš? Pusti momke koji su plaćeni za to da posao privedu kraju. Pucnjava nije za svakoga.

Bila je to kap koja je prevršila meru. Kod kuće ga je Keti molila da te kradljivce iz šikare ostavi na miru, njegove snagatore prebijaju kojekakvi bivši crni robovi, a sada su ih zaskočila samo dvojica bednika koji su se usudili da iskeze

zube i prema moćnom ranču. A tek ovaj Spajk sa svojim obešenim brkovima. Sad je i on počeo da mu drži slovo i objašnjava gde mu je mesto. On, kome plaća stotinu dolara da bi pucao i tukao se za »Strelu« a ne za brbljanje pošto ga je jedan crnja dva puta zaredom oborio.

Uz sve to i ruka ga je sve više bolela pa zato prasnu na snagatora:

– Još jednu reč, čoveče i otpušten si. Je l' jasno što kažem. Bilo bi mnogo bolje da si umesto brbljanja dohvatio taj svoj kolt i malo pripucao za banditima. Tek da opravdaš platu koju ti dajem.

Bile su to oštre reči zbog kojih snagatoru vatra udari u lice, ali su predstavljale i suštu istinu. On i Kalher su pogrešili dva puta uzastopce. I oba puta ih je sredio taj crni momak snažnih šaka. Zbog toga je prećutao odgovor koji mu je bio na vrh jezika i škripnuvši zubima, oborio oči.

To rančer protumači kao brzu pobedu i uspostavljanje vlasti nad tvrdokornim ljudstvom pa pogleda predradnika i kratko odseče:

– Dakle, ovako ćemo. Dejve, odredi dvojicu jahača jer samo toliko konja imamo i neka odmah jašu na ranč. Otuda će dovesti kola za ranjenike i nove jahaće konje. Dejve, odredi koji će novi ljudi popuniti proređenu poteru i ujutro krenuti za kradljivcima. Ti momci iz šikare neće se obogatiti mojim kravama.

Ljudi se zgledaše očekujući šta će reći Dejv Kroft.

Snažni predradnik, čija se reč uvek poštovala, samo klimnu glavom i rukom pokaza na dvojicu jahača.

– Doterajte kola i šest konja za poteru. Novi ljudi nam nisu potrebni. Za tim momcima krećemo ja, Red, Spajk, Džejms Kalher, Ejveri Pauers i Lajonel Meklilend. Ovo je posao za profesionalce pa zato ostali idu kući. Dakle, je li sve jasno, ljudi?

Oba čoveka su sve rekli jednostavno i pošteno. Ko se nije s čim slagao, mogao je da odstupi. Ili rančer da otpusti predradnika ili on da otkaže rad na »Streli«. Zadatak koji je stajao pred njima bio je težak i opasan pa više nije bilo mesta propustima.

Zbog toga ni gazda Polard nije više ništa rekao. Sa slomljenom rukom samo bi im bio na smetnji, a ni ovako brojna potera nije mnogo vredela. Razjurili su je samo dvojica. Sa druge strane, predradnik je uzeo svu odgovornost na sebe. Pa, onda u redu, mislio je Polard. To si želeo, pa neka ti i bude.

– Sve u redu, Dejve – konačno progovori gazda »Strele«. – Radi kako si odlučio, ali uvek imaj na umu interes ranča. »Strela« ne sme da bude oštećena. Vrati tu stoku ili je prodaj. Makar i u bescenje. Samo im je otmi, Dejve.

Očvrsli i grubi ljudi kao da se stresoše od tih reči. Znali su šta od njih traži veliki ranč za koji su jahali, ali sada se gazda Polard pokazao u pravom svetlu. Nije mu bilo do stoke, koja u krajnjoj liniji i nije bila njegova, nego do tog ušljivog prestiža zbog kojeg će uskoro poleteti nekoliko ljudskih glava. Do đavola, taj Stiv Polard se razbesneo pa čak odlučio da i sam krene u poteru čim je čuo za momke iz šikare koji su žigosali maverike. Kao da se radilo o govedima koja su nosila žig »Strele« a ne o poludivljim juncima za kojim se jurnjava isplatila samo pukoj sirotinji poput tih momaka iz brasade.

Ali, tako je odlučio gazda Stiv. Trebalo je da celom svetu dokaže svoju moć kralja pašnjaka pa i po cenu gubitka vremena u jurnjavi za tim ubogim đavolima iz šikare. Na ranču su imali dovoljno svoga posla i ovo zamlaćivanje im baš nije trebalo, samo, šta su oni mogli da promene? Gazde su tako organizovale sve da im je jedino preostalo da se pokupe sa ranča ukoliko im se nešto na njemu nije sviđalo. Nisu mogli da menjaju ovaj ušljivi svet u kome je moć imao onaj sa dubljim džepom. Njih, kao ni one momke iz šikare, niko ni za šta nije pitao. Bar gazda Stiv Polard, nije.

– U redu, gazda – odluči Dejv Kroft. – Imaćeš svoju osvetu i svoj ugled, jer će ti momci izgubiti svoju stoku.

A onda su polegli kraj vatre da spavaju.

Samo, san im je teško išao na oči.

*

Uz sedmoricu mladih kompanjerosa Pedro Ramirez je imao još samo trojicu ljudi na koje je mogao zaista da se pouzda: Alfonza Del Rija, Teofila Ortegu i Benjamina Kruza. To je bio ostatak nekada moćne čete komančerosa koji su preko Rio-Gradea stizali iz Sonore i lepo trgovali sa Kvanahovim Komančima.

Sada su se krili u bresadi osluškujući kakva će reakcija uslediti posle napada na stado onog Teksašanina.

– Maldito Indijano – psovao je krupni Ramirez mršteći bradato lice. – Kud baš sada da nestane iz svojih lovišta.

Alfonzo Del Rio je bio pravi meksikanski pistolero. Hrabar, ponosan i uvek lepo doteran. Možda malo previše ponosan i doteran. Uostalom, među grubim peonima koji su motiku rađe zamenili puškama i banditskim životom, to mu i nije bilo teško da postigne. Pogotovo što je imao para od svog bogatog oca.

Izvaljen uz neku kladu lenjo je pušio tanki cigarilo i gledao bradatog Ramireza koji je bio njihov kapitano.

– A šta je i preostalo našem dragom savezniku reče odgurnuvši cigaru u ugao usta. – I gde će siroti Kvanah nego u lepi Meksiko. Bar će ga ruralesi, uvek zauzeti gušenjem neke revolucije, manje juriti od američke konjice.

El Kapitano nije baš voleo svog najbržeg čoveka. Smetalo mu je njegovo poreklo, a nije mu ni verovao jer je Alfonzo stigao među komančerose isključivo zbog svađe sa ocem, a ne zbog krvavih para koje je s njima zarađivao. Nije mu bila nužda da im se priključi i Ramirez je stalno mislio kako će momak zbrisati prvom prilikom kada im kola pođu nizbrdo.

Ali, sada su im kola zaista krenula naopačke, a momak je i dalje bio uz njih nije pokazivao da bi se negde izgubio. Strpljivo je podnosio skrivanje u šikari i pušio svoje poslednje cigarilose.

– Dobro, de... to i sam znam – složi se u neko doba šef bande. – Ali, mogao nam je ostaviti glasnika. Valjda se u ovolikom prostranstvu jedan čovek mogao sakriti pred vojnicima i dočekati nas sa obaveštenjima. Ovako smo danima lutali i na kraju naleteli na ono stado.

S gadljivim izrazom lica Del Rio je posmatrao svoje skupocene

čizme prepune blata i crne, srebrom vezene pantalone na kojima su na mnogim mestima bile pokidane srebrne niti od provlačenja kroz šikaru. Već mu je odavno dozlogrdilo njihovo društvo ali je dobro znao da El Kapitano samo vreba trenutak pa da ga zbog toga ustreli. Ramirez je gvozdenom disciplinom vladao svojim ljudima među kojima je imao denuncijante koji su pazili šta se u četi događa.

Ali, momak je bio i bezgranično ponosan pa je tvrdoglavo trpeo oskudicu i nedaće banditskog života prkoseći na taj način i šefu i svim ostalim priprostim banditima. Samo, i tome je dolazio kraj. Alfonzo je to sve snažnije osećao i baš ovih dana se pitao nije li vreme da nestane i pokuša sve iznova sa druge strane granice.

Zbog toga propusti da se i dalje prepire sa bradatim Ramirezom i baš mu dobro dođe što se javi Teofilo Ortega, kome je pripala čast da ga vođa imenuje svojim zamenikom:

– Pa šta da radimo, Pedro? – zapita igrajući se municijom u kožnom redeniku ukoso postavljenom preko kosmatih grudi. – Indijanci se možda neće vratiti pre zime.

Pitanje je bilo na mestu i tražilo konkretan odgovor. Najjednostavnije bi bilo da se probiju do Rio – Grandea i strugnu u Meksiko, ali bi tada ostali bez novca na koji su računali po obavljenoj trgovini sa Kvanahom Parkerom. Da nevolja bude veća, sva tri tovarna konja koja su nosila puške i municiju za Komanče, otrgli su se čoveku koji ih je vodio kada ga je pogodilo zrno nekog Teksašanina. Pokidavši ulare, životinje su se razbežale šikarom i ni posle nekoliko dana traganja nijednog od konja nisu uspeli da pronađu. Strahujući da bi okršaj mogao privući neku poteru, ostavili su se traganje i prebacili u drugi kraj.

A to je već bilo veoma loše za poznatog bandita Pedra Ramireza. U Sonori bi se ubrzo pročulo za njihov poraz, trgovci mu više ne bi davali robu, a mladi peoni i vakerosi, koji su do tada jedva čekali da stupe u njegovu četu, potražili bi sposobnijeg alkaldea koji ih ne bi odveo u propast kao što se to njemu sada dogodilo. Odjednom je ostao bez pola čete i imovine za koju je računao da će od Kvanaha dobiti celi tovar zlata.

Ramirez se nije dolikovao osobitom visprenošću ni munjevitim odlukama. Trebalo mu je da promisli pre nego se za nešto opredeli i za to ga je nerviralo Alfonzovo nasmejano lice.

– Šta da radimo... to je bilo najlakše pitanje koje si mogao da smisliš, amigo – zareža prema Ortegi. – Možda je trebalo da me o tome pripitaš pre nego smo se zakačili sa onim stočarima. Sada treba trezveno da razmislim.

Mladi banditi su mu još uvek verovali i zbog toga mudro klimali glavama poštujući svaku reč svog El-Kapitana. To se, međutim, nije moglo reći za Del-Rija koji ga je podsmešljivo gledao.

– Mil diablos! – opsova i zdrobi opušak cigarilosa o zemlju. – O kakvom razmišljanju pričaš? Pa već danima čučimo u ovoj prokletoj brasadi i čekamo da nešto pametno smisliš. A ti... treba mućnuti glavom.

Bio je to izazov, a možda i početak pobune i Ramirez bi mu najrađe mačetom raspolovio glavu. Ali, s nalickanim momkom baš to i ne bi išlo. Trebalo je samo da doh-

vati dršku noža ili posegne za karabinom, pa da ga taj prokleti pistolero izrešeta svojim srebrnim revolverima. Sa druge strane, opet, nije bilo zgodno ni ubiti ga s leđa. Ko zna, možda im ovaj brzoruki strelac još zatreba. Biće još okršaja u kojima će njegova streljačka veština doći do izražaja.

Zbog toga spusti užagrene oči i pomirljivo predloži:

– Vratićemo se na mesto okršaja sa onim Teksašanima i pratiti trag stoke dok ih negde ne stignemo. Verovatno ih je malo ostalo pa ćemo ih iznenaditi i oteti stado. A onda, pravac na sever. Gde su oni nameravali da prodaju goveda, možemo i mi. Samo ćemo poskidati redenike i srebrne ukrase sa šešira. Izgledaćemo kao i svaki hacijendero sa svojim vakerosima.

Predlog je bio dosta riskantan, ali nije vredelo raspravljati jer niko nije imao bolji. Zbog toga Teofilo Ortega odmah podrža alkaldea, a Del Rio se samo cinično osmehnu i smrsi:

– Sve je bolje od čučanja u ovoj brasadi prepunoj komaraca. Bar ću negde kupiti koji cigarilos.

Bradati Ramirez sada pogleda mršavog Benjamina Kruza, ćutljivog momka koji je, pre nego im se priključio zbog osvete nekog bogatog hacijendera, čiju je kćerku zaveo i napustio, bežao čak do Jukatana. Uz put, likvidirao je celu grupu jahača koji su krenuli za njim u poteru i to mahom svojim noževima za bacanje. U tome je Kruz bio bez premca i verovatno najopasniji ubica posle pistolera Alfonza Del Rija.

Mršavi čovek po navici pogladi tanko potkresane kicoške brkove i polako premesti utrnule noge.

– Sta znaš, šefe... možda nam i uspe da se dočepamo tih krava i dobro ih prodamo. Sasvim je svejedno da li će nam u džepovima zveckati jenkijevski dolari ili se kotrljati Kvanahovi zlatni nakiti. Ni ja nisam za to da se praznih šaka vratimo kući. Smejaće nam se ljudi.

Pohod komančerosa od početka je krenuo naopačke. Sada se nastavljao.

IX

Vajeve lekarske veštine učinile su čudo i Džedidaja Groumen se ujutro osećao neuporedivo bolje. Prespavao je pola dana i noći povremeno se budeći da bi popio po nekoliko gutljaja mešančevog lekovitog čaja, a onda ponovo padao u okrepljujući san.

Po običaju, dvojica kuvara su se probudila pre zore i prihvatili posla. Meseći testo za hleb, Džo je posmatrao starog Dena Flečera kako sa potoka vuče vodu za kafu.

– Ove vaše krave kao da su imale veliku želju za trčenjem – reča stavljajući lonac na vatru. – Poneke se ne vide od blata.

– A ha – smrsi Džo razvlačeći žilavim rukama testo. – I da znaš, trka još nije završena.

Starom jahaču nije trebalo posebno objašnjavati da su njihovi novi kompanjoni imali nekih problema sa stadom. Nijedan rančer ne bi badava jurio stoku. Imali su neke nevolje i Den je prepustio Džou da ga o tome obavesti. Novi kompanjoni su morali imati međusobnog poverenja. Inače, od ortakluka ne bi bilo ništa.

– Mi smo malo pročešljali šikare pored Brazosa i uhvatili maverike

kojima smo stavili svoj žig – nastavi Džo stavljajući gvozdenu posudu sa testom u žeravicu. – Neki gazda Stiven Polard, koji je u blizini imao ranč »Strelu«, nije smatrao da na to imamo pravo pa smo doživeli malu čarku sa njegovim ljudima. Li Vaj i Džim su im rasterali konje i onesposobili bar polovinu ljudi, a mi smo onda doživeli oluju i stampedo. Nastavili smo da se udaljevamo što hitnije na sever uzdajući se da je kiša uništila tragove. Tako smo se stvorili na ovom potoku i zatekli vas dvojicu kako pokušavate da sami oterate u Kanzas dva puta veće stado od našeg.

– A, tako – klimnu Den tražeći duvankesu po džepovima. – Tog Polarda ste malo skratili na pravu meru. Bolje ste prošli od nas. Pre nekoliko dana naleteli smo na grupu komančerosa i žestokom okršaju ih odbili ali smo ostali bez polovine ljudstva. Ostatak nas je napustio plašeći se novih nevolja na putu za Kanzas. Trebalo je da i mi što hitnije pokrenemo stoku jer bi ta gospoda u velikim šeširima mogla i da se vrate. Samo, gazda je ležao ranjen, a ja bespomoćno lutao između njegovog ležaja i krava rasutih duž potoka.

Sada su mnoge stvari bile jasnije. Posmatrajući usnuli logor, Džo primeti sina koji je polako terao konja vraćajući se od stoke kraj koje je stražario od ponoći.

– Hej, ljudi... ustajte! – grmnu čim je skočio sa sedla. – Krećemo kad doručkujemo.

Ljudi odmah počeše da se izvlače ispod ćebadi i protežu.

– Je l' ja opet vodim onog našeg rogonju? – zapita Alan Stenford navlačeći čizme.

– Baš tako, momče – dogovori Henk i čučnu kraj vatre motajući cigaretu. – Naše su krave umornije pa će biti i mirnije. Slediće predvodnika, a za njima ćemo poterati stoku sa »Obrnutog Dž«.

Bio je to umesan predlog iako svi baciše pogled prema mestu gde je ležao ranjenik. Dojučerašnji smrtno bolesni čovek će im predstavljati najveću smetnju. I to ih je najviše brinulo.

– Ja ću za tri dana terati jedna kola – javi se Groumen znatno vedrijeg lica. – Više mi ništa ne boli, a spavao sam kao novorođenče. Samo mi ovaj ležaj prenesite u kola.

Ljudi odahnuše, a Li Vaj mu odmah prinse lonče s mlakim čajem koji je podgnjao u međuvremenu.

– Sad ćemo te malo pritegnuti – dodade skidajući laso sa sedla, a stari šeret Den Flečer, kome se ponovo vratilo poljuljano raspoloženje, odmah zakuka:

– Juče si hteo da ga skalpiraš, a danas nameravaš da ga obesiš. Ostavljaj taj konopac!

Svi se nasmejaše pa ranjenik kome mešanac priđe i pomože mu da sedne. Prvo je pregledao zavoj, a onda mu spustio kušulju i kaput i počeo da ga omotava užetom od struka do pod pazuhe.

Bio je kod nas jedan nemački doseljenik što je ovako utezao svoje kobasice – dodade uvek ozbiljni Stjuart Vagoner. – Ali, ljudi nisu kobasice.

Tamnoputi Džim se čudio Li-Vajevoj raboti i u neko doba bubnu:

– A tvoji Kajove... da li su i oni ovako s ranjenim ratnicima?

Mešanac ga odmeri i završavajući motanje konopca, pomože ranjeniku da ustane.

– Ti su momci bili pametniji nego što misliš. Umotali bi ranjenika u sirovu kožu i pustili da se

osuši. Slomljena rebra su na taj način brže zarastala, a... znaš, belci su isuviše jurili Kajove da bi njihovi ranjeni borci imali vremena za oporavak. Čim bi ih smotali u kožu, morali su zajahati konja. To vi u vojsci zovete gerilskim ratovanjem.

Dok je bivšem naredniku čitao lekciju, pridržavao je ranjenika ovlaš za podlakticu vodeći ga oko vatre.

– Pa taj hoda! – uskliknu stari Den ne verujući očima. – A ja juče već počeo da tražim lopatu i mesto gde ću ga sahraniti.

Ljudi su veselo žagorili radujući se Dželovom zdravstvenom napretku, kada galamu preseče Henkov oštri glas:

– Pogasite vatru, a ti, Alane, kod predvodnika. Džo će terati našu kuhinju, a pored njega ćemo namestiti Dželo. Ti, Dene, – pogleda starog jahača sa »Obrnutog Dž«, priveži rudu svojih kola za Džoovu kuhinju, a onda pojaši konja i sa nama kod stoke. Znaš, dok negde ne nabavimo još kog jahača, svaki čovek će nam biti neophodan.

Ubrzo, sve je bilo spremno za pokret pa se Henk ispravi u uzengijama i podvrisnu otegnuti bojni poklič južnjačke konjice.

– Poterajte ih, momci! Pravac na sever.

Vižljasti Stenford ošinu predvodnika smotanim lasom i povuče lanac pa veliki bik lenjo pođe za njegovim konjem, a Li Vaj i Vagoner razmahnuše bičevima podižući krave koje su ležeći preživale.

Sa druge strane nateraše konje Henk, Džim Ešvort i stari Den koji je u sedlu izgledao deset godina mlađi.

– Jipiii! – vikali su pucajući bičevima i nedovoljno odmorna stoka nekako se podiže na noge i krenu od potoka.

Džo Raš se trudio da žilavim rukama uznemirenu zapregu od četiri konja da ne pojuri, dok se ranjenik pridržavao za naslon sedišta i veselo šaptao:

– Samo da ovako potraje koji dan. Mogao bih sam da teram kola.

– Kakva kola, čoveče – smeškao mu se stari rančer. – U sedlo ćeš ti. Kola su za starce poput mene.

Opšta gužva i izazvana povicima jahača i pucanjem bičeva uticala je i ne goveda sa žigom »Obrnuto Dž« koja su listom poskakala na noge. Deo stada odmah krenu za čelom koje je već odmicalo vitlajući prve oblačiće prašine, a onda se svi jahači stuštiše na sredinu i začelje kolone.

Povicima i bičevima nateraše stoku da krene i ubrzo je sve išlo uobičajenim tokom. Većina goveda disciplinovano se držala otegnutog marševskog poretka, ali je bilo i obesnih junaca koji su im zadavali muke, jer su stalno pokušavali da izjure iz stada i zaostanu na dobroj ispaši.

– Pazi, Stjuarte – uzviknu Henk i obode konja žureći mu u pomoć jer je baš jedna grupa od desetak goveda jurnula iz stada. – Opleti ih bičem.

Ubrzo, uspeše da ih vrate na mesto, ali se sad izdvojiše junci sa drugog kraja stada. I opet su morali da ih jure i umiruju bičevima pa im uskoro konji posustaše.

Do večeri svi su bili umorni, a konji gotovo i nisu mogli dalje.

– Ovako ne valja – mrmljao je krupni Ešvort zabrinuto češkajući svoju kudravu kosu. – Upropastićemo konje.

I uvek smireni Stjuart Vagoner sada je mrzovoljno premetao du-

vankesu u rukama smrknuto gledajući pred sebe.

– Stoka je nepredvidiva – zabubnja iz besa. – Može da je uplaši i natera i u stampedo i najobičniji prerijski zec koji iznenada skoči iz svoga legala. Kako da je onda stignemo na ovako izmrcvarenim konjima?

Bili su zaista u nevolji i mrzovoljno čučali kraj ognjišta čekajući da im Džo pripremi večeru, kada se tihim glasom javi Džedidaja Groumen:

– Nemojte se smejati jednom izlapelom starcu, ali ja bih nešto predložio.

Svi se upitno zagledaše u čoveka koji za trenutak predahnu skupljajući snagu pošto mu je svaka reč umarala ranjena pluća.

– Imao sam dosta vremena da razmišljam o problemu koji nas je zadesio i predložio bih da ujutro osedlamo tegleće, a u kola zapregnemo jahaće životinje. Menjajući izmorene konje dva puta dnevno, polako ćemo kolima pratiti stado, a vi se nekako snađite sa debelim reponjama.

– Bogamu, vidi se ko je gazda – uzviknu džim Ešvort i pljesnu ogromnim šakama. – Samo se on setio rešenja.

I ostali veselo zagalamiše, a plavokosi Alan Stenford zakrešta:

– To je od Li-Vajevog čaja. Ne zaceljuje samo rane od kuršuma. Izgleda da bistri i mozak.

Raspoloženi, ljudi su motali cigarete čekajući večeru, a onda se opet javi zabrinuti Henk Raš:

– Dželov predlog je dobar, ali će nam pomoći samo dva ili tri dana, a onda ćemo imati izmorene sve konje. Ljudi – zagleda se okolo – moramo pronaći trajno rešenje.

Smeh ponovo umuknu jer ih Henkove reči vratiše u gorku stvarnost. Bilo ih je premalo da bi uspešno vodili brigu o stadu od tri hiljade goveda, a uz to su im i konji bili na rubu potpune iscrpljenosti uz opasnost da budu sasvim upropašteni.

Nevolja je bila što su se nalazili u prerijama gde je bilo teško naići na veće naseljeno mesto gde bi mogli da angažuju dodatne ljude, a ni para nisu imali mnogo. Računajući da će stado prelaziti dnevno po petnaest milja, do Vičite im je trebalo bar dva meseca. A to je značilo po šezdeset dolara za svakog novog jahača uz dvostruko veće troškove za ishranu.

Sad se odjednom javi stari Džo Raš ostavljajući za trenutak kutlaču:

– Ako se ne varam, za nekoliko dana bićemo kod Tuskarora prelaza preko Red-Rivera. Koliko sam čuo, u njegovoj blizini nastao je novi grad Gansvil i ukoliko bismo imali sreće...

– Ali nemamo dovoljno para – prekide ga Džedidaja Groumen vadeći iz džepa potanki novčanik. – Novi jahači će tražiti platu, a i namirnice moramo nabaviti. Ne možeš nas – pogleda starog Raša – celo vreme hraniti vrućom vodom.

Posle ovih reči ponovo su bili u pat poziciji, ali se stari rančer nije dao:

– A šta će nam dvoja kola? – odjednom se javi i zagleda u ranjenog kompanjona. – Da jedna prodamo zajedno sa konjima, kupimo nekoliko rezervnih jahaćih životinja i najnužnije namirnice. Ako bismo uz put malo pristedeli...

Tračak nade još jednom ozari namrštena lica ljudi kraj vatre, a Henk kratko odredi raspored straže kraj stada i dobaci ocu:

– Podeli večeru, a kod prelaza preko reke videćemo šta nam je dalje raditi. Nešto će se već naći. Zar neke od teškoća već nismo prebordili?

Tako je prošla i ta noć na mukotrpnom putu za Kanzas.

X

Zbog čega je debeli Vorlok nazvao svoj koral i nakrivljenu štalu »Bilkins Korner« niko u Gaonsvilu nije znao a ni mnogo propitkivao. Ćutljivi čovek došao je među prvim građanima i za nekoliko dana sklepao štalu i ogradu velikog tora za konje, a onda je od nekih lovaca mustanga jeftino nabavio nekoliko desetina grla koje je iznajmljivao ili prodavao retkim namernicima.

Sada je ćutke posmatrao petoricu jahača koji su mu istimarili sve životinje i zbog toga besplatno prenoćili na senu u štali.

– Hej, Pitere – obrati se visoki i poput Indijanca žilavi Vik Moran njihovom šefu Roudu – oteraj već jednom ovu izelicu. Ogluvećemo od krčanja njegovih creva.

Na ponekom licu ukaza se škrt osmeh, a plavokosi džin Bobi Čapmen koji je snažnim rukama mogao da obori bika ukoliko bi ga dograbio za rogove, besno odmeri tamnokosog Morana.

– Šta priča ovaj Indijanac? – grmnu pomočući se na najgornjoj oblici korala koja opasno zakrcka pod njegovom težinom. – Meni ništa ne krči...

Bila je to uobičajena najava predstojećeg okršaja među dvojicom jahača i svi se nasmejaše naivnom momčini.

– Da još nećeš tvrditi kako si toliko sit da bar dva naredna dana nećeš okusiti ni zalogaj – odmah nastavi Moran strogo ga mereći tamnim očima. – Gladan si i zbog toga ti krče creva. To i nije tolika sramota, ali ti zameram što pokušavaš da to prikriješ pred dobrim drugovima.

Diva je od gladi već pobolevao stomak i baš mu nije trebalo da ga Vik na to posebno podseća. Bio je dovoljno besan i bez toga.

– Da si mi pravi drug, ćutao bi kad već nemaš šta da mi ponudiš za jelo.

Četvrti momak nije imao više od osamnaest godina i sedeo je nekako izdvojeno od ostalih. Ne mnogo, ali ipak izdvojeno. Bio je povisok sivih očiju i pepeljaste kose. Nije sedeo kao ostali nego se ovlaš naslanjao na jedan od stubova korala ali tako da mu se glavna ulica Gansvila nalazila pred očima. Hjudž Bejker nikada i nikome nije okretao leđa.

– Hej, Hjudže! – pozva ga plećati div. – Šta kažeš na Vikove brbljarije. Zar ne bi bilo pametnije da negde potražimo posao? Ovako ćemo skapati od gladi.

Bejker se i ne osvrnu na plećatog momka. I dalje je, kao slučajno, bio zagledan u daljinu. Držeći palčeve zakačene za redenik s kojeg su visile dve stare futrole za revolvere, on jedva prevali preko jezika.

– Što se uvek brineš, Bobi. Dva momka sa prerijskom kuhinjom nam baš dolaze u goste. Šta znaš, možda traže ljude koje bi nahranili?

Svi se kao po komadi okrenuše i zagledaše u pridošlice. Na visokom sedištu kola sa arnjevima sedeo je tamnoputi delija u uniformi severnjačkih trupa, a kraj njega, lenjo oslo-

njen na dasku iza leđa, izvalio se žilavi jahač oštrog pogleda. Izgledali su opušteno i zadovoljno. Možda i suviše zadovoljno.

– Zdravo! – otegnu mršavi čovek i spusti žilave noge niz točak, a zatim gipko skoči na zemlju. – Tražim vlasnika štale.

Bivši narednik je samo jednom rukom držao uzde i zaustavio kola bez da je i pipnuo kočnicu. Konji su, slušajući čvrstu levicu, zastali kao ukopani. Za stražnji deo kola bila su vezana četiri tegleća konja što je je upotpunjavalo čudnovatu sliku. Jedan rođeni jahač i jedan bivši rob vozili su prerijsku kuhinju koja je mogla da hrani celu četu kauboja i još imali dva para rezervnih konja. Zaista, bila je to nesvakidašnja slika.

– Ja sam vlasnik – javi se debeli Vorlok. – Šta prodajete?

– Polako, čoveče – razvuče mršavi – ponešto bismo i kupili.

Za to vreme oštrim pogledom ocenjivao je konje u koralu što ne pomaće debelom štalaru.

– Znači, taaaaako – smrsi pogledavši ispod oka stanje kola i zapreznih grla. – Više ste za trampu.

– Zovem se Henk Raš i kod gaza Tuskarora imam stado od tri hiljade goveda. Gospodinu koji još sedi na kolima ime je Džim Ešfort i do juče je visoko nosio pobedničku zastavu Unije. Sada sa grupom pobedenih Teksašana pokušava da otera u Kanzas nekoliko krava i zaradi šaku dolara. A što se trampe tiče – poglednu trgovca – baš smo nešto za tu vrstu trgovine. Mi vama kola i tegleće konje, a vi nama nekoliko onih mustanga...

– To su dobro uvežbana grla, nikakvi divlji konji – požuri trgovac da pohvali robu, ali ga i Raš orno dočeka:

– Samo upola, dragi gospodine. Ja trebam kaubojskog konja, a ovi vaši govedo nisu ni videli. Verujte čoveku koji se podosta nagledao kravljih repova da je baš tako.

Debeli Vorlok je video da će, ukoliko malo ne popusti, ostati bez mušterije pa brzo ispali cenu:

– Pedeset dolara po grlu!

Raš nabi šešir na oči i pogleda momka na sedištu kola.

– Hej, Džime... koliko u tom slučaju cenimo naše taljige?

Bivši narednik prvo smota uzde oko kočnice pa gipko skoči na zemlju. Odmerivši još jednom rudu, točkove, tarnice i arnjeve, brzo nešto zbroji na prste i odvali:

– Pet stotina i dva dolara, ser!

Četgorica momaka uz ogradu korala uživali su kako novajlije delju debelog biznismena koji se istinski plašio da od posla i zarade neće biti ništa.

– Koliko reče, crnj...

– Zovem se Džim Ešvort, gospodine – odmeri ga plećati crnac i zakorači, a debeljko odstupi bar tri koraka i odmah se popravi:

– Naravno, mister Ešvorte... samo, odakle nadoste ona dva dolara?

– No, no, mister Vorlok – sad je debeljka preuzeo žilavi Henri Raš – svi su ljudi podložni greškama pa i moj drugar Džim. Ona dva dolara možete da zanemarite. Kola, dakle, staju pet stotina dolara.

– Je l' puna namirnica? – nije mogao da odoli trgovac na što momak odmahnu glavom i zatera trgovca konačno u zemlju:

– Ni govora, gospodine. Koliko sam vas malopre razumeo, ni vi ne nudite konje sa sedlima i ostalom opremom za jahanje.

Bobi Čapmen potpuno zaboravi na glad i krčanje creva i zasmeja se

iz sveg glasa zbog čega se uzmuvaše konji u koralu.

– Pa ti si, čoveče, bogami, budala! – dreknu gledajući Henka. – Što se bakćeš sa govedima i samo gubiš vreme. Idi u trgovce i osvojićeš svet. Krave i konje ostavi nama i ovom ovde debelom gospodinu. On nikada neće napraviti dobar posao, a mi ćemo i dalje samo čekati nekog da nas zaposli. U ovoj selendri, izgleda, nema poslovnog sveta.

Bila je to voda na Henkov mlin jer se sada raspomami debeli Vorlok.

– Ti da ćutiš! – obrecnu se na Boba Čapmena – a što se tebe tiče, žilavi... počnimo da razgovaramo ozbiljno. Za početak, kažem trideset dolara.

– Sa sedlom... . ili bez, mister Vorlok? – pokuša da se sada našali tamnoputi Ešvort, ali Henk samo odmahnu rukom.

– U tom slučaju cena naših kola je trista dolara – reče i pogleda trgovca. – Konje trampimo grlo za grlo.

Bila je to dosta dobra ponuda, mislio je u sebi debeli trgovac. Mustanzi su bili snažne i izdržljive životinje, ali je je trebalo vremena da se priviknu na sedlo i nauče na rad sa stokom. Sa druge strane, i kola su bila odlična pa se, sve u svemu, posao isplatio.

– Dobro mister Raš – javi se trgovac i pruži ruku. – Meni kola i zaprežni konji, vama šesnaest mustanga. Dogovoreno?

Svi zinuše od čuda kad Henk poče da odugovlači.

– Pa, mister Vorlok... želeo bih još nešto. Još deset tih vaših pripitomljenih mustanga. Plaćam gotovinom.

Nema šta, taj žilavi jahač baš ga je prevario. Imao je pare, a naterao ga na trampu. Još je postigao i vrlo povoljnu cenu.

Ali, natrag nije mogao. Čovek je nudio trista dolara i ukoliko bi pokvario pazar, smejao bi mu se celi grad.

– Je li to sve što tražiš, čoveče? – još jednom ga sumnjičavo pogleda, a Raš samo izvuče novac iz džepa na košulji i poče da odbrojava dolare.

– A sad – pogleda četvoricu momaka koji su gledali kako debeli trgovac oblizuje prste kontrolišući broj novčanica – pomozite mi da izdvojim konje iz korala. A ukoliko ste saglasni, mogao bih i da vas angažujem za terenje pomenutog stada. Plata je dolar dnevno...

– A hrana, hoće li biti šta da se jede? – umeša se plećati Čapmen uzdrhtalim glasom. – Inače, ništa od posla.

Henk ga pogleda ispod oboda šešira i osmehnu se.

– Pa... biće i toga, čoveče. Džim i vas četvorica izaberite konje, a ja odoh da nabavim namirnice u trgovini. Ako se ne budemo mnogo muvali po ovom koralu, večeraćemo za dva sata. Toliko će nam biti potrebno do našeg logora.

Više nije trebalo trošiti reči jer Čapmen odmah zgrabi laso za sedla stavljenog preko jedne od prečki korala i jednim skokom se nađe preko ograde. Vitlajući omču iznad glave merkao je jednog kočopernog riđana i što se konja tiče, Henk se nije prevario u izboru; momci su bili jahači i stočari. Videlo se to ponajbolje po načinu kako su rukovali lasima.

– Sad mogu u trgovinu – smrsi udaljujući se glavnom ulicom Gans-

vila – Samo da ne zaboravim šta ono sve Džo reče da nabavim.

*

Stiv Polard je već izlazio na trem ispred kuće i uživao u toplom suncu držeći cigaru samo levom rukom. Desna mu se nalazila u marami vezanoj oko vrata.

– Što ne ideš na jahanje, devojko – obrati se kćeri koja je mrzovoljno stajala kraj korala i gledala kobilu koja je besno frktala i jurila od kraja do kraja ograđenog prostora.

Ketrin mrzovoljno gurnu neki kamen i pođe prema kući.

– Nije mi ni do čega, oče – odgovori jedva čujnim glasom. – Idem u sobu da legnem.

Rančer je s brigom gledao devojku. Otkako je došlo do sukoba sa tim otimačima stoke iz brasade, postala je ćutljiva i neraspoložena. Gotovo da nije ni govorila.

– A zbog čega, Keti? – pokušavao je da bar nešto sazna o uzrocima njenog neraspoloženja.

Cura zastade na samom pragu i zagleda mu se u oči. Jedno vreme se premeštala s noge na nogu, a onda tiho reče:

– Zbog čega to radiš, oče? Teraš te ljude iz šikare, a...

– Bandite, devojko, a ne ljude! – preseče je Polard ljutitim glasom. – To su kradljivci stoke. Za to ih jurim.

Zagledana u njegovo namršteno lice, osećala je da od razgovora neće biti ništa. On je terao po svome uveren da bi svaki blag korak poljuljao ugled »Strele«, i jedino verovao u grubu silu koja mu je do sada pomogla da stvori svoje stočarsko carstvo.

– Oče – uzdahnu kršeći ruke – zar ne bi mogao da bar donekle promeniš mišljenje i priznaš koliko nisi u pravu. Eto, prošlo je deset dana otkako su ti momci napustili brasadu i odveli svoju stoku, a ti nisi ni prstom mrdnuo da započneš okupljanje preostalih goveda u šikari za koja stalno tvrdiš da su vlasništvo našeg ranča.

Zapanjen, Polard je gledao kćerku. Dosad je u njoj video svojeglavu i kaprициoznu curu spremnu samo za očijukanje sa vatrenim jahačima, a sada ga je gotovo naterala u ćorsokak. Ipak, pokuša da se opravda:

– Ti to ne razumeš. Hvatanje poludivlje stoke zahteva visoke troškove. Eto, vidi – pokušavao je da joj sve detaljno objasni – meni četiri jahača mesec dana čuvaju stado od dve hiljade goveda i za to im platim 120 dolara. Isto toliko ljudi bi iz brasade, naravno tokom mesec dana, uhvatilo, žigosalo i doteralo na pašnjake jedva nešto više od trista grla. Eto, sad sam ti sve objasnio.

Ali, Keti je bila njegova kćerka. Dovoljno hrabra i prkosna da mu otkreše:

– Pa što onda juriš te ljude, oče? Reče da nemaš računicu da prikupljaš goveda, a opet ne dozvoljavaš da to čine ljudi kojima je to jedini način da dođu do zarade i prežive teško posleratno vreme. Ja te ne razumem.

Gazda »Strele« konačno je shvatio da se sa kćerkom ne može igrati žmurke. Morao joj je reći istinu i pokušati da je uveri u ispravnost svoga stava. Zato odsečno reče:

– »Strela« je najveći ranč u ovom delu Teksasa i zbog toga ima

i velike obaveze radi kojih ne sme, kako ti predloži malopre, da gubi vreme na nevažne stvari. Naša četa jahača često je morala da uzima zakon u ruke i obračuna se sa kradljivcima stoke. Sve to ja sam morao da finansiram, da se brinem da za naš ranč uvek jaše dovoljno sposobnih jahača i da često sam ocenjujem kako će ti jahači reagovati u kritičnim trenucima. Šta bi se dogodilo – energično preseče njenu nameru da ga prekine – kada bih dozvolio da bilo ko dođe u šikaru i hvata stoku...

– Nežigosanu stoku, oče – nekako dođe cura do reči, ali je Stiv Polard odmah ućutka:

– Žigosanu ili ne, svejedno je, devojko. To je, većim delom, moja odlutala stoka, junad koju su otelile moje krave. Ti banditi ih zovu maverik – tele koje nema žiga i koje se smatra bez vlasnika pa prema tome može biti svačije. E, vidiš, ja mislim da ne može. A kad gazda Stiv Polard nešto kaže, onda nema mesta oponiranju kojekakvih propalica i stokokradica. Sad ti je, verovatno, što-šta jasnije.

Devojka ćutke klimnu glavom i suzdržavajući suze koje su je , uđe u kuću. Sada joj je zai ə bilo jasno. Njen veliki otac n ›- gao da prihvati da su ti siro.nasni ljudi uzeli tek deo stoke na koju je on imao vrlo diskutabilne zahteve. Važniji mu je bio ugled ranča od ljudskih života. Inače, ne bi poslao svoje plaćene ubice za tim momcima iz brasade koji su, plašeći se njegove osvete, napustili hvatanje stoke i krenuli za Kanzas. Za »Strelu« više nije postojala opasnost od tih, kako njen otac reče, stokokradica. Ali, Stiv Polard je želeo da ih stigne i kazni i time očuva ugled nepobedivosti najmoćnijeg imanja u ovom delu Teksasa.

Nije ni smela da mu kaže za ljubav prema jednom od tih jahača. Znala je da bi je ismejao, pa čak i poslao daleko na istok samo da bi je odvojio od njega.

Prvi put u životu, kapriciozna devojka je pognula glavu i zaćutala. Imala je snage da se suzdrži i pričeka bolje trenutke. Pritajila se do Henkovog povratka.

XI

Za razliku od »Streline« grupe jahača, Ramirezovi komančerosi nisu imali strpljenja. Raspitujući se po usputnim logorima, stanicama za izmenu konja, usamljenim farmama ili gradićima rasutim u preriji, ubrzo su ustanovili da se stado sa žigom »Obrnuto Dž« kreće nekoliko dana ispred njih. Taj posao je obično obavljao mršavi Benjamin Kruz predstavljajući se kao siromašni jahač koji je pred osvetom morao da pobegne iz Meksika.

Lakoverni, ljudi su ga sažaljavali i lepo primali. Nasedajući veštom varalici pružali su mu obaveštenja o kretanju stada misleći da čovek žuri da ih stigne kako bi dobio posao kao jedan od jahača.

Naravno, o svemu je obaveštavao vođu grupe koji se plašio da vlasnici sjedinjenih stada uz put ne nabave još jahača, čime će napad na njih biti otežan.

– Ja sam za to da udarimo što pre i iznenada – obrazlagao je bradati Meksikanac svoj plan. – Najvažnije je da ih sve pomlatimo, a stoku, koja će se sigurno razbežati, pohvataćemo kasnije.

Sedmorica mladih bandita po običaju su ćutali, a Alfonzo Del Rio se zagonentno smeškao. Instinktivno je osećao da su Ramirezovoj grupi pošla kola nizbrdo i bio sve odlučniji da gleda svoja posla. Prvom prilikom, zaricao se, zbrisaće od komančerosa.

Priprosti Teofilo Ortega odmah se složio sa El-Kapitanom dok je bacač noževa i uhoda Benjamin Kruz, kao i uvek, ćutao i samo izvršavao naređenja.

– Noćas ćemo se odmoriti, a ujutro krećemo tragom stada – na kraju odluči Ramirez. – Napašćemo čim ih ugledamo. Najbolje dok budu zauzeti teranjem stoke.

Potera je nastavljena. U zbijenoj grupi, mrki i odlučni, komančerosi su ustrajno jahali ne štedeći osobito konje. Računali su da će kod stada naći dovoljno jahaćih životinja i oko podne trećeg dana ugledali oblak prašine na horizontu.

– To je sigurno stado za kojim jašemo – ocenio je Pedro Ramirez zadovoljno gledajući kako njegovi ljudi vade puške iz futrola na sedlu i spremaju se za borbu. – Napašćemo ih tako što ćemo se razdvojiti i stegnuti ih sa obe strane. Ti ćeš Teofilo uzeti polovinu mlađih i Benjamina Kruza. Ostali sa Alfonzom će za mnom. Dobro nišanite i hrabro se borite. Pokazaćemo tim gringosima šta mogu Ramirezovi komančerosi.

Svi su veselo zagalamili i svrstavali se iza svojih vođa dok je Del Rio bio zabavljen traženjem neizbežnog cigarilosa.

– Šta je, šta čekaš? – podviknu mu El Kapitano, ali se momak u srebrnom odelu i ne osvrnu. I dalje je pretraživao džepove mršteći se što ne može da nađe cigaru.

Pomalo nervozan, Ramirez ponovo podviknu na umišljenog momka koji, praveći se da je konačno našao cigarilos, pritera konja na kraj kolone.

– E, ja ću ti doći glave – mrmljao je praveći se da zaklanja lice obodom šešira i šakama kako bi zapalio cigarilos. – Seljačino...

Zajedno sa El-Kapitanom njegova grupa brojala je šest, dok je Ortegina imala pet boraca. I ovako razdvojeni, predstavljali su značajnu snagu, ali je Benjamin Kruz mislio da je njihov šef pogrešio kad ih je razdelio. Da je njega pitao, predložio bi da se privuku jednom krilu stada i prvim plotunom obore sve jahače sa te strane, a onda nateraju stado na ljude sa suprotne strane. Goveda bi, bio je siguran, odmah krenula u stampedo gazeći sve pred sobom. Tako bi obavila pola posla, a iznenadni plotun garantovao mi da će napad proći bez žrtava sa njihove strane.

Ali, El Kapitano je mislio drukčije, a Ortega bi se smrtno uvredio da je zbog njegovog predloga o jedinstvenoj grupi izgubio priliku da rukovodi jahačima koji bi napali s druge strane stada.

Zato je i podmukli bacač noževa ćutao i krenuo za privremenim vođom. Ali, odmah je odlučio da se izgubi čim nešto pođe naopako.

A da će sve biti naopačke, Ortega je bio više nego ubeđen. Na to ga je upozoravao neki unutrašnji glas još od dana kada se nisu susreli sa Kvanahom Parkerom. Taj Indijanac, mislio je, imao je nekoliko stotina ratnika spremnih na sve, a ipak je pobegao pred većom silom. Sada su oni zašli duboko u tuđu zemlju verujući da će providnim lukavstvima doći do velikih para.

To je za iskusnog momka bila prava glupost, ali je i dalje jahao sa ostalim ne usuđujući se da se javno suprotstavi tom El-Kapitanu i njegovim momcima koji su mu slepo verovali i bili spremni da za njega pođu i u smrt.

*

Dolaskom četvorice Rendovih jahača stanje se veoma popravilo. Iskusnim okom Henk je odmah ocenio revolvereške vrednosti Hjudža Bejkera i odredio ga kao srednjeg jahača sa leve strane stada. Ispred njega jahao je žilavi Vik Moran, a pozadi je određen Džim Ešvort.

Formacija jahača s druge strane bila je ovakva: prvi je bio Bobi Čapmen, zatim Piter Rend, a na kraju Stjuart Vagoner. Oporavljeni Džedaja Groumen terao je kola sa kuhinjskim potrepštinama i namirnicama, dok je remuda konja prepuštena starom Džou.

Sebi je odredio mesto uz oca na kraju stada, a u blizini je bio i Džed sa kolima. Jedno veče dok su se odmarali kraj vatre i čekali večeru, okrenu se vižljavom Stenfordu.

– Li Vaj se ovih dana suviše zadržava u izvidnici pa po tome sudim da je predosetio neke nevolje. Zbog toga ti kažem da u slučaju napada na naše stado odmah skreneš predvodnika u suprotnu stranu od napadača. Dovoljno će biti da samo desetak goveda krene za bikom da bismo pokušali da ih nateramo u stampedo i izgazimo napadače.

Dečak klimnu glavom iako mu se na licu videlo neslaganje.

– Ali, šefe – ne otrpe da ne kaže šta mu je bilo na vrh jezika – obezglavljena stoka će krenuti u stampedo i razbežati se. Šta nam vredi što ćemo suzbiti bandite, kada ćemo izgubiti stado?

Sada se umesto Henka javi namršteni Vagoner:

– A šta će nam krave ako nas napadači pomlate? Da li si mislio i na tu kombinaciju?

Alan poče zbunjeno da se češka po glavi dok su se ostali bavili turobnim mislima. Opasnost je mogla da ih vreba sa dve strane: od komančerosa ali i Polardovih ljudi, besnih jer su ih nadmudrila dvojica veštih momaka.

– Dakle, uradićeš kako sam rekao – prekide žilavi jahač ćutanje, a onda se obrati Redu i Bejkeru:

– Ukoliko zagusti vas dvojica okupite ljude i suprotstavite se napadačima dok ja i Džo ne stignemo sa začelja. Sa Alanovim govedima odbićemo ih sigurno.

Napad komančerosa usledio je sledećeg popodneva. Samo što je Li Vaj dojurio na zapenjenom konju i obavestio ih o napadačima koje je primetio kako jašu prema desnom krilu stada, dotutnjaše šestorica Meksikanaca urlajući kao čopor gladnih vukova.

Ali, odmah su usledile protivmere.

Začuvši prasak pušaka sa desne strane mladi Stenford brzo skrenu bika ulevo šibajući ga smotanim lasom.

– Ha, rogonje... napred! – vikao je vukući lanac, a za njim krenu bar tridesetak junaca naviknutih da striktno prate čelnu životinju.

Za trenutak kao da nastade prava konfuzija. Uznemireno stado i dalje je guralo napred, a duž njegovog levog boka vraćao se bik predvodnik sa grupom goveda. Za čas oko njih su se stvorila još trojica jahača sa tog krila i povicima i

udarcima terala malu grupu goveda u što bešnji trk.

– Vodi ih oko začelja velikog stada! – vikao je uvek ćutljivi Hjudž Bejker nameravajući da na bandite natera stoku zabacujući im se s leđa.

Ali, sada dojuriše Teofilovi komančerosi s namerom da napadnu levi bok i odjednom se nađoše pred Alanovim govedima koja su, nisko pognutih glava, besomučno jurila unazad.

Prve kuršume banditi ispališe prema plavokosom dečaku i jedno zrno ga dokači u butinu zbog čega gotovo kliznu sa sedla. Strašan bol ga preseče i vižljavi jahač ispusti predvodnikov povodac, a konj ga u punom trku iznese ispred zahuktalih krava.

Zaklonjeni malim stadom, Hjudž Bejker, Vik Moran i bivši narednik Džim Ešvort jurili su nisko polegli uz vratove konja ne opalivši još ni metak iz svojih koltova. U oblacima prašine i opštem metežu brzo su stigli do iznenađenih komančerosa koji su pokušavali da izmaknu razbesnelim govedima. Ali, jednom to nije uspelo. Talas životinja nalete na njegovog konja koji se istog trena zajedno sa jahačem nađe na zemlji.

Videći iznenadnu opasnost, Teofilo Ortega mamuzne ždrepca trgnuvši ga uzdama levo, a za njim, kao guske u magli, pojuriše i ostali banditi.

– Sad, ljudi! – kratko naredi Bejker i izlete iza stada dok su mu oba kolta sevala u rukama.

Istog časa zaprašta i oružje ostale dvojice, pa se očas stvori cela zbrka. Pogođen u grudi, zamenik El-Kapitana tresnu sa sedla a konj mu se u punom trku prebaci preko glave i jedva nekako uspravi na drhtave noge, kad novi plotun sravni sa zemljom još trojicu bandita.

Poslednji među njima bio je Benjamin Kruz kome više nije padalo na pamet da okrene pušku prema jahačima koji su izletali iz oblaka prašine, nego krvnički podbode konja i pobeže sa bojišta.

– Natrag, Vik! – dreknu Hjudž skrećući konja ulevo prema kraju stada koje je baš tutnjalo pored njih. – Ovamo smo potrebniji.

U tome je, nema sumnje, bio sasvim u pravu jer su El-Kapitanovi ljudi ozbiljno zapretili braniteljima.

Još posle prvih pucnjeva, Džo Raš ostavi remudu konja i jurnu prema kuhinji koju Groumen poče da skreće udesno prema napadačima.

– Teraj, Džede... ne žali! – dreknu žilavi starac nagoneći konja na zapregu kako bi je što brže skrenuo, a onda se uz kola nađoše Henk i Li Vaj.

Usmerivši kola prema napadačima, Dželidaja još nekoliko puta ošinu zapregu koja je tutnjala punim galopom i svali se sa sedišta u kola. Ubrzo, podiže platno sa desne strane i preko ruba tarnica isturi dugi starinski kolt iz kog odmah počne da seva vatra.

Prasak njegovih hitaca skrenu Ramirezu pažnju na kola pa lukavi bandit zaustavi i smiri konja, a onda jednim preciznim hicem obori dešnjaka iz zaprege.

Pogođena životinja ostade da visi zapletena u ormu, a onda komančero opali ponovo i obori i drugog konja. U oblaku prašine kola se prvo opasno zanesoše, a onda zaustaviše pa se Henk, stari Džo i Li Vaj odjednom nađoše izvan njihovog zaklona.

Zauzeti prepucavanjem sa Vagonerom, kome su u pomoć baš stizali krupni Bobi Čapmen i brzoruki strelac Piter Rend, četvorica mladih bandita nisu ni obratili pažnju na kuhinju koja je tandrkala na kraju stada.

Ali, uočio je pistolero Del Rio koji poteže oba srebrna kolta i ispali doboše rešetajući konje i jahače. Starog Džoa kuršum zakači u slabinu od čega se njegovo mršavo telo presamiti preko unkaša, a onda zrno ogreba Li-Vajevog ždrepca. Umorna životinja jurila je crpeći poslednje snage, a onda je još jedno zrno zakači u desnu prednju nogu zbog čega pade na grudi i otkliza se desetak metara napred.

Kao iz praćke, mešanac izlete iz sedla i tresnu o zemlju gde ostade ležeći kao mrtav.

Oblak uzvitlane prašine za trenutak zakloni Henka koji odmah skrenu konja udesno i izbeže čitav snop zrna ispaljenih iz El-Kapitanovog karabina. Od toga je, međutim, bila slaba vajda jer prašina brzo poče da se sleže i novi kuršumi mu opasno zviznuše pored glave.

Ali, ni Henk nije stajao bespomoćan. Brzinom munje potegnu stari kolt i okinu tri hica prema bradatom napadaču koji se prvo zanese u sedlu, a onda mu iz ruke izlete puška i na kraju se stropošta na zemlju.

Zauzet punjenjem oružja, Alfonzo Del Rio primeti pogibiju El-Kapitana tek kad čovek pade s konja i u magnovenju odluči da pobegne sa bojišta. Okrenuvši u mestu životinju, snažno je podbode srebrnim mamuzama od čega ona jurnu kao pobesnela, ali tada prasnu puška iza Henkovih leđa i bandit u punom trku odlete sa sedla.

Začuđen, Henk se osvrnu i ugleda očevo zgrčeno lice i pušku iz čije cevi se izvijao tanak pramen dima. Uprkos rani, stari borac je uspeo da otpuže do karabina koji mu je ispao iz futrole na sedlu i preciznim hicem pogodi pistolera koji umalo nije likvidirao celu njihovu grupu.

A onda sa desne strane zatutnja čelno stado s predvodnikom iza koga su jurili Hjudžovi momci. Gotovo identično, ponavljala se malopređašnja slika; zapenjena goveda zgaziše dvojicu komančerosa, a preostale zbrisaše kuršumi branilaca.

Više se nije čuo nijedan hitac jer niko od napadača nije pružao otpor.

– Pomozite ranjenicima! – uzviknu Henk žureći natrag prema Li-Vaju i starom Džou.

Za to vreme stoka je, obavijena prašinom, postepeno nestajala s vidika pa žilavi jahač zauzda konja i u magnovenju promeni odluku.

– Vas trojica... za mnom – mahnu Hjudžu, Džimu Ešvortu i Stjuartu Vagoneru koji se odmah skupiše i požuriše za odbeglim govedima.

Četvorica jahača ubrzo otkriše da se oblak prašine uskovitlan iznad stada, postepeno smanjuje.

– Izgleda da su naše krave pametnije nego što mislimo – zatutnja Vagoner promuklim basom priterujući konja uz Henkovu životinju. – Više ne trče onako brzo.

I mladi Raš je to primetio pa se škrto nasmeši obuzdavajući zapenjenog konja. Jahali su umerenim kasom i već počeli da nailaze na pojedine grupe goveda koje su, umorne od stampeda, zaostale za većinom stada.

I dalje su se, međutim, kretale napred, ali samo korakom što Henka natera da se osmehne.

– Verovatno se ispred nas nalazi neka rečica i krave njuše vodu. U protivnom, zaostala goveda bi polegala ili se bar zaustavila i počela da pasu. Samo voda može biti razlog zbog kojeg i dalje idu.

Njegova pretpostavka se ubrzo pokazala tačnom. Doduše, pred njima nije bila reka nego potok koji je krivudao ravnicom stvarajući plitke bare oko kojih je rasla bujna trava.

– Lepše rešenje nismo mogli ni poželeti – mrmljao je ćutljivi Hjudž Bejker gledajući goveda koja su žedno pila ili se zabavila dobrom pašom. – Odavde ne bi mrdnula do kraja leta.

Da nije mislio na Stiva Polarda i njegove ljude, Henk bi poverovao da je sreća počela da prelazi na njihovu stranu pa uzdahnuvši reče:

– Hjudže, ostavljam ti ljude da pripazite na krave dok ja vidim šta se radi na mestu okršaja. Čim pomognemo ranjenicima, dolazimo do vas.

– U redu, šefe – razvuče revolveraš i potera konja prema udaljenoj grupi goveda, dok ostala dvojica krenuše na suprotnu stranu.

Za to vreme Henk se već vraćao strepeći za oca i Li-Vaja koje je ostavio ranjene na bojištu.

Na mestu okršaja stanje je bilo neuporedivo bolje od očekivanog. Mešanac je ubrzo došao svesti i tresući glavom polako ustao sa zemlje.

– Gde si ranjen, Džo? – raspitivao se prilazeći starcu pomalo teturavog koraka.

Žilavi Raš je sedeo na travi i raspasivao se. Škripeći zubima od muke, jedva procedi:

– U slabinu, do đavola. Sad ću biti i u drugu nogu.

Dok se mešanac pozabavio njime, iz pozadine dojaha plavokosi Alen Stenford kome je uspelo da nekako smiri konja i korakom ga dotera do njih. Napola presamićen preko unkaša, rukom je pridržavao prostreljenu butinu sprečavajući da mu se klati niz sedlo.

– Svi je u redu – promrmlja Li Vaj pošto ga je skinuo s konja i pogledao ranu. – Do Višite ćeš biti spreman za igranku.

U dečakovim plavim očima ogledala se patnja, ali je junački trpeo bol gledajući kako mešanac izvlači nož da bi mu odsekao nogavicu.

– Ne seci, to su mi jedine pantalone! – uplaši se i dreknu iz sveg glasa. – U čemu ću ići na tu tvoju igranku.

Stari Raš se smeškao pritežući opasač preko zavoja koji mu je stavio Li Vaj.

– Samo seci, čoveče. Kad prodamo krave, kupiću ti odelo da ćeš moći i u Boston na igranku – namignu dečaku kome su bore brazdale lice svedočeći o bolovima koje je trpeo.

Za to vreme Dželidaja Groumen je pokušavao da razmrsi ormu i oslobodi lešine izginule zaprege pa Vik Moran, koji je u međuvremenu stigao sa desnog krila odbrane, lasom odvuče lešine.

– Zbrisali smo sve bandite, ali je poginuo Bobi Čapmen. I to od prvog ispaljenog metka.

Starac tužno klimnu glavom.

– Šteta za dobrog mladića – prošapta pridržavajući levom rukom tek zaceljenu ranu. – Pogibe zbog prokletih krava.

Pripremajući se da uzjaše kako bi uhvatio nekog od banditskih konja i ponovo osposobio zapregu za

kuhinju, mladić se zagleda u starog rančera.

– Grešiš, gazda – tiho će – Bobi nije stradao zbog tvojih goveda. Poginuo je boreći se za zakon, suprotstavljajući se banditima koji su ovog puta napali tvoje stado, ali su bezbroj puta ranije dopremili puške za Kvanaha Parkera koji je ubijao po teksaškim prerijama. Ko zna koliko će mladih ljudi još poginuti dok to zlo ne bude iskorenjeno iz naših krajeva. A ti... pričaš o kravama.

Šireći laso, momak odjaha prema raštrkanim konjima izginulih bandita, a stari rančer pognu glavu šapćući:

– Dok zlo ne bude iskorenjeno...

XII

Desetak milja od mesta noćnog okršaja sa dvojicom momaka iz brasade, Kroftova grupa revolveraša i siledžija sa ranča »Strela« izgubila je tragove stada goveda.

– Ovima sve ide na ruku – promrmlja stameni Džejms Kalher zagledan u blatnjavu obalu rečice sa koje se tek povlačila mutna voda.

– Kako to misliš? – pogleda ga nervozni predradnik.

– Pa... prvo su nedeljama neometano hvatali goveda u šikari, a kad smo ih pojurili, već nam se dva puta izmakoše. Zar ne misliš, Dejve, da ih ipak prati sreća?

Snažni momak pogladi guste brkove zamišljeno posmatrajući valove prljave vode.

– Ako pretpostavimo da su dnevno prevaljivali petnaest milja, već su isprednjačili dobar komad puta. Samo, gde se sad nalaze? Ne bi imali ni zrno soli u glavi ako bi jednostavno pregazili reku i nastavili ravno na sever. Ti su momci lukavi, drukčije će zametnuti tragove.

– Kako misliš, Dejve? – javi se Lajonel Meklilend, čovek koji je puškom mogao da pogodi gotovo svaki cilj.

Kroft je i dalje zamišljeno posmatrao reku, a onda podiže oči prema plavokosom dugajliji koji je svaki posao uvek temeljito radio pa i sada pokazivao najmanje nervoze od svih jahača.

– Da ja bežim pred nekim, jedva bih dočekao kišu i izlivanje vode iz ručnog korita. Malo bih terao potokom, a onda se na tvrdom terenu izvukao iz korita i pustio da kiša spere tragove i ispravi sparušenu travu. I mnogo veće stado stoke moglo bi da se na taj način zaturi u preriji.

Meklilend potvrdno klimnu i potraži duvankesu.

– Onda bismo mogli da se podelimo. Jedni neka odjašu uz reku, a drugi nizvodno. Sastanak možemo da odredimo kroz tri dana.

– A za to vreme nek nam banditi zbrišu s govedima – umeša se dugački Spajk Vitmor kome su obešeni brkovi još više naglašavali uvek namrštenu izgled lica.

Lajonel Meklilend se posveti motanju cigarete ni ne gledajući Spajka do čijeg mišljenja očigledno nije držao. Prepustio je odluku predradniku poštujući prvog čoveka na »Streli«.

Dejv je godinama radio sa stokom i brzo odvagnuo sve mogućnosti koje su begunci mogli da iskoriste. Pošto su dugo boravila u šikari, goveda su bila ugojena i u dobroj kondiciji. Mogla su dnevno da prevaljuju bar petnaest milja. Oluja

koja je izbila pre tri dana, sigurno ih je naterala u stampedo, ali i osvežila pa su goniči ponovo mogli da je brzo teraju. Posle kiše ostale su i mnoge lokve gde su goveda uz put mogla da piju, a vode je bilo i u brojnim potocima, mahom presušenim tokom leta.

Sve to garantovalo je brzo putovanje, a trodnevni novi zastoj samo bi te momke iz brasade još više odmakao od njih.

Ali, mislío je čvrsti predradnik, ni bezglava jurnjava ne bi im pomogla. Čak, moglo bi se dogoditi da ih zbog toga potpuno izgube. Dovoljno bi bilo da krenu pogrešnim pravcem i mimoiđu ih na desetak milja udaljenosti. U tom slučaju bi isprednjačili, a ti momci bi im se smejali terajući lepo svoje stado iza njihovih leđa.

Na žalost, postojala je još jedna mogućnost, a zvala se staza bizona. Na vekovima korišćenom pravcu, stada bizona su papcima potpuno zatrla travu i nabila tlo koje je bilo tvrdo gotovo kao stena. Ukoliko bi stado iz šikare bilo poterano tim pravcem, makar i najmanji vetrić bi razvejao okrunjeno grumenje spečene zemlje i začas pokrio ionako jedva vidljive tragove.

Jurnjava im se nikako nije isplatila pa Kroft odlučno diže glavu i zapovedi:

– Ti Lajonele, uzmi Džejmsa i Spajka pa krenite nizvodno, a ja ću sa Redom i Ejverijem na suprotnu stranu. Ko prvi primeti tragove neka vrati jednog čoveka na mesto sastanka da obavesti drugu grupu, a preostala dvojica ići će za stadom ostavljajući nam uočljive tragove. Ukoliko ništa ne pronađemo, sastanak je na ovom mestu kroz tri dana.

Mada polovična, to je bila ipak dobra odluka pa Meklilend ugasi opušak i ćutke potera konja u označenom pravcu. Za njim krenuše dvojica određenih ljudi, a Kroft se okrenu svojim pratiocima i promrmlja:

– Da krenemo i mi.

Potera je, bar za sada, tapkala u mestu dajući momcima iz brasade još veću prednost. Tako je bilo i posle tri dana kada su se, neobavljenog posla, obe grupe mrzovoljno sastale.

– Kao da su u zemlju propali, Dejve – odmahivao je glavom plavokosi Lajonel.

– Ne mi nismo naišli ni na kakav trag – obavesti ga predradnik i naredi da sjašu i formiraju logor za noć.

– To se moglo i očekivati – mrmljao je natušteni Spajk Vitmor rasedlavajući konja koji je, umoran, oborio glavu.

Sada prekipe i ćutljivom Ejveriju Pauersu, momčini koji je nosio dva nisko pripasana kolta u holsteru do bivolje kože.

– A šta smo to trebali da preduzmemo, Spajk? – opasno tihim glasom zapita dugajliju. – Da te čujemo sada kad već nisi hteo da nas uputiš pre tri dana.

Mrzovoljnom čoveku se još više opustiše brkovi. I dalje je petljao oko sedla i opreme, ali su svi znali da će Ejveri znati da ga natera da progovori. U neko doba Spajk spusti sedlo na zemlju i jedva prozbori:

– Samo sam bio uveren da im nećemo naći tragove. Uostalom, otkad to ljudi ne smeju da kažu svoje mišljenje? Šta znaš, Ejveri, da smo pre tri dana bolje mućnuli glavama, možda bismo te momke već imali na nišanu svog oružja?

Uobičajena hladnokrvnost kao da je napustila revolveraša koji ljutito dreknu:

– A da smo bezglavo jureći mogli stići i u Fort Vort dok ti kravari budu tek na pla puta... na to nisi pomislio? Bilo bi zaista lepo kada bismo se neobavljenog posla vratili na »Strelu« i gazdi Polardu objasnili kako dobro piće toče u tom gradu.

Svađa je bila na pomolu pa Džejms Kalher, koji je bio određen za kuvara i zbog toga vodio tovarnog konja sa namirnicama, podviknu skidajući torbe sa samara:

– Što si toliko zapeo, Ejveri? Ti misliš ovako, Spajk drukčije. Bolje, podloži vatru. Za gužvu ima vremena... kad stignemo kradljivce.

Revolveraš je već uspeo da se smiri shvatajući da od svađe sa Spajkom neće biti koristi. A i stado od hiljadu krava nije bilo obična igla. Neko ga je morao videti, negde je morao ostati neki trag, a ni njegovi goniči nisu mogli samo juriti napred.

A onda ćutnju prekide Dejv Kroft:

– Baš dobro pomenu taj Fort Vort, Ejve. To mi je dalo ideju kako ćemo ih najlakše pronaći. Predlažem da se podelimo u tri grupe. Ja ću se Redom poći ravno na sever i uz put se raspitivati o stadu, a ti i Meklilend krenite severozapadnim pravcem. Pomalo na istok poći će Spajk i Džejms, a svi ćemo se naći u tom Fort-Vortu. Drugog rešenja ne vidim.

– Ni ja – odseče Red Brenan i tresnu naramak suvaraka koji je u međuvremenu prikupio u okolini. – A sad da vidimo tebe, Džejmse. Nastoj da večera bude gotova pre ponoći.

*

Ždrebac Li-Vaja žedno je pio dok je čovek pažljivo osmatrao predeo oko sebe. Zagazo je u plitku reku cevanica njegovog sivca. Sačekavši da se životinja napije, potera ga uzvodno.

– Ovo je baš pravo čudo – mrmljao je gledajući široku i plitku reku koja je vijugala dolinom.

Nastavio je dalje i posle dve milje primetio kako rečni tok sa udesno i postepeno se gubi u klisuri strmih strana koje su se sve više stešnjavale kako je zamicao u nju.

I dalje je jahao kroz vodu kad se posle nekog vremena kanjon naglo proširi i pred začuđenim mešancem puče široka kotlina posvuda okružena strmim brdima.

– Ovde stoka može i prezimiti – reče sam sebi procenjujući bogatstvo trave. – A i ulaz se može lako braniti. Dve dobre puške zaustaviće celu četu jahača.

Osmotrivši još jednom dolinu, hitro okrenu konja i potera ga niz potok. Žurio je da Henku i ostalim javi dobru vest. Bude li ih sreća poslužila, celo stado će moći da se sakrije pred progoniteljima za koje su bili uvereni da su ponovo krenuli za njima. Gazda Polard sigurno nije sedeo skrštenih ruku. Zar bi badava plaćao svoje revolveraše ostavljajući ih da sede kod kuće dok mu ispred nosa izmiče stado lepih junica. Pogotovo posle sramote koju su im naneli kad su im razjurili konje.

Mešančev predlog je oberučke prihvaćen pa su poslednje krave zamakle u kanjon tek u toku noći. Umorna, stoka je odmah polegala,

a žilavi jahač ostavi stražare na ulazu pa se gotovo sruši kraj logorske vatre.

– Šta je... nije ti do večere? – zapita ga tamnoputi Ešvort, ali momak samo odmahnu rukom i nabi šešir na oči.

Do jutra se nije ni pomerio. Umor ga je savladao, a bezbednost doline zavela u dubok san. Od polaska sa Brazosa nije bolje spavao.

– Ovo je prvi raj za nas i stado – dočeka ga Džedidaja Groumen kada je prišao jednom od izvora koji su sredinom doline formirali rečicu. – Svi smo zaslužili odmor.

– To si dobro rekao, Džede – odgovori mladić posmatrajući kako rečica zamiče u kanjon kojim su došli. – Samo, svega nam je ponestalo. Gotovo da nemamo soli, brašna, a kafu nismo pili već dva dana.

Stari rančer klimnu glavom i zavuče ruku u džep na košulji.

Imam oko dvesta dolara – saopšti brojeći novčanice.

I žilavi jahač je zavukao ruku u džep vadeći sličan iznos.

– Para još uvek imamo – osmehnu se Groumen. – Samo da pronađemo neki grad... Iz logora je dolazio tamnoputi narednik protežući se da se čulo kako mu krckaju zglobovi.

– Šta to vidim – razvuče usta. – Gazda već broje pare.

Dvojica ljudi kraj izvora nisu bili baš osobito raspoloženi za šalu.

– Prerano si se obradovao – razvuče žilavi jahač. – Ovim novcem nameravamo da kupimo namirnice. Samo, ne znamo da li u blizini ima neko mesto.

Ni Ešvort se više nije smeškao. Skidajući košulju da je opere, zabubnja dubokim glasom:

– E, taj grad ćete baš naći sedeći u ovoj skrivenoj dolini. Treba uzeti nekoliko konja i sa samarima i pročešljati okolinu. Uvek se nađe poneki gradić izgubljen u ovim prostranstvima.

Momak je, nema sumnje, bio u pravu. Od sedenja u dolini neće biti ništa pa Henk skoči na noge i krenu prema logorskoj vatri.

– Ti ćeš, momče – pogleda čvrstog Pitera Renda – brinuti o stadu i ljudima dok se Hjudž i ja ne vratimo. Treba da nabavimo namirnice ili ćemo uskoro početi da gladujemo.

Rend samo klimnu glavom i krenu da smeni stražu na ulazu, kada se od izvora dogega Džim Ešvort cedeći uz put opranu košulju.

– Ja baš nisam neki osobiti revolveraš, ali bih krenuo s vama. Šta znam, jedna puška više ne može biti na odmet.

Svi pogledaše kršnog čoveka i Raš se odmah saglasi sa njegovim predlogom, a pola sata kasnije već su kasom napuštali dolinu i zamicali u kanjon. Tamnoputi momak vodio je za sobom tri tovarna konja.

Zamećući tragove što su bolje mogli, posle dva dana lutanja stigoše pred usamljeni gradić. Na drvenoj tabli naherenoj od kiša i vetrova, koja se kočoperila na ulazu u mesto, pisalo je – Atoka, Indijanska teritorija.

– Eto, prešli smo polovinu puta – smrsi Henk Raš istresajući iz duvankese poslednje ostatke duvana.

Zagledan niz prašnjavu ulicu, smrknuti Hjudž Bejker mahnu glavom prema salunu ispred koga su bili vezani konji sa žigom strele na sapima.

– Tek smo na početku, Henk. Čini mi se da nas čekaju šestorica.

Pri tome je neprimetnim pokretom palca oslobodio kožnu pređicu koja mu je pridržavala okidač starinskog kolta u nisko pripasanoj futroli, a iskusni borac Džim Ešvort je već imao pušku položenu preko krila.

– Dobro reče, Hjudž – uzdahnu žilavi Raš vukući škrte dimove ljutog duvana. – Tek smo na početku.

A onda lagano dodirnu mamuzama bokove konja i krenu niz ulicu. Naporedo s njim jahala su i dvojica smrknutih ljudi.

XIII

Salun u Atoki bila je poveliká prostorija od duvana i petrolejki čađavih greda koje su pridržavale tavanicu. Njen vlasnik se nije trudio da je bar malo uredi. Desno od ulaza nalazila se barska tezga sklepana od dasaka poduprtih unakrst postavljenim gredama, uglačana od laktova mnogih jahača koji su uz nju potražili trenutke odmora i razonode.

Nekoliko stolova i grubih stolica upotpunjavali su ostatak prostorije. Nigde nije bilo ogledala, mesinganih šipki i pljuvaonica. Siromaština je bila najveća obeležje saluna koje je dopunjavala polica iza tezge gde je krčmar držao nekoliko flaša jeftine rakije koju je gostima sipao u krnjave čaše.

– Da krenemo odavde, Dejve – predloži mršavi Red Brenan i sva šestorica »Strelinih« jahača koji su dotle zauzimali jedan od stolova u uglu, kao jedan skočiše na noge.

– Ta ti je dobra, Rede. Ovde smo mogli doveka badava sedeti – dobaci Lajonel Meklilend držeći kao i uvek pušku preko lakta leve ruke, ali ga, gledajući preko krila pokretnih vrata, dočeka Spajk Vitmor:

– Baš nemaš sreće s tim momcima iz šikare – unjkavo će i dalje zagledan prema ulici. – Eno ih trojica sjahuju preko puta kod prodavnice. Čak vode i tri tovarna kljuseta.

Svi se iznenađeno trgoše i navališe na vrata. Posle tolikog lutanja i potrage za stadom koje kao da je u zemlju propalo, sada im se trojica kradljivaca nađoše na dohvat ruke. U zbijenoj gomili ispadoše na tren ispred krčme žmirkajući očima zbog sunčeve svetlosti koja im je bleštala u lice.

– Bogami, oni – procedi i dežmekasti Džejms Kalher. – Eno onog crnje s njima.

Poslednji iz krčme izađe Dejvid Kroft i krčeći laktovima prolaz, unese još više nereda među svoje jahače.

– Hej, vas trojica pred prodavnicom! – povika silazeći u prašinu kojom je bila pokrivena ulica. – Nema više bežanja.

Henk Raš i Hjudž Bejker spremno zakoračiše udesno od konja i zastadoše pomalo raširenih nogu i sa rukama iznad kundaka revolvera, ali Džim Ešvort ostade okružen tovarnim životinjama i bezobrazno mu se naceri:

– Neki su bežali i zbog režanja jedne pume a sad se ponovo kočopere pred nama. Samo, nećemo se više igrati divljih mačaka. Vidi šta držim u rukama.

Snažnim šakama bivši narednik položi cev karabina preko samara jednog od konja i poravna nišansku mušicu sa njegovim grudima.

Predradnik je znao da je stado u blizini čim su se njegovi jahači poja-

vili u gradu. Polovina zadataka time je bila obavljena i ponosni jahač gotovo zaboravi na crnca i njegovu pušku. Dok mu je ruka lebdela iznad kolta, okrenu se žilavom jahaču za koga je pretpostavljao da je vođa i bacivši ispod oka kratak pogled na Ejverija Pauersa, koji se bez reči stvori pored njega, otegnu po teksaški:

– Pa..

– Pa... čoveče, obojica znamo šta će se za koji čas dogoditi. Jesi li spreman?

– Aha – kao jeka do ušiju mu dopre suparnikov glas i Kroft se ukoči kao statua očekujući nadolazak onog poznatog polusvesnog nagona kada ruka sama hvata revolver i trza ga iz korica.

Ali, prvi hitac sevnu iz puške koju je bivši narednik naslanjao na samar tovarnog konja i Dejv začu karakteristični udar zrna u telo. Nije mogao da vidi ko je bio pogođen jer se ostatak njegovih ljudi nalazio poludesno iza njega, ali bi se smeo opkladiti da je u pitanju bio onaj siledžija Spajk.

I bio je u pravu. Misleći da je pažnja trojice momaka kod prodavnice usmerena prema Dejvu i Ejveriju, kriomice je povukao kolt i zategao okidač, kad grmnu narednikova puška i nešto teško ga tresnu u grudi.

Nije osetio udarac kada se stropoštao na daske trema, niti pakao koji se istog časa otvorio. Prvi batinaš gazde Stiva Polarda umro je u dalekoj Atoki a da u obračunu s neprijateljem nije ni učestvovao.

Sad je zapraštalo sa obe strane.

Dejv i Henk su jednovremeno povukli oružje, ali su zakasnili za onaj odlučujući deo trenutka. Pretekoše ih mnogo brži strelci i dva kolta grmnuše osetno pre njihovog oružja.

Čim je Ejveri Pauers prišao uz predradnika, Hjudž je znao ko mu je protivnik. Zbog toga gotovo i nije slušao šta govori visoki jahač sa snažnim brkovima, niti je obraćao pažnju na mladog Raša. Netremice je gledao u oči čoveka sa dva kolta u opasaču od bivolje kože i povukao čim mu je do svesti dopro prasak Džimovog karabina.

Povratni trzaj oružja osetio je trenutak pre nego što na ustima cevi protivničkog kolta ugleda narandžasti plamen i odmah znao da je pobedio. Na kuršum koji mu je prohujao kroz košulju i bolno očešao rebra, nije se ni osvrnuo. Munjevitim trzajem pomaknuo je cev ulevo i istovremeno sa Henkom, opalio na predradnika koji se, kao gromom ošinut, stropoštao na zemlju.

– E, gazda Polarde, nećeš dobiti stoku iz šikare – promrmlja padajući u neki tamni ambis, a onda prestade da kuca srce predradnika Krofta, čoveka koji je celi život izvršavao naređenja surovog rančera kome je moć njegovog ranča bila preča od svega.

Sreća ni ovog puta nije napuštala ljude iz brasade. Ko zna kako bi se okršaj odvijao da pogođeni Spajk Vitmor ne pade baš na najbržeg čoveka »Streline« družine Reda Brenana. Od udarca koščatog dugajlijinog tela, krhki revolveraš se zaljulja i odlete do zida krčme ispustivši oružje iz ruke.

Taj, makar veoma kratki, trenutak bio je dovoljan Džimu da ponovo napuni pušku i opali drugi precizni hitac koji zakači u rame plavokosog Lajonela Meklilenda, koji je baš uzimao na nišan Hjudža Bejkera.

Od šestorice ljudi na tremu i ispred njega, sada su za borbu preostali samo Džejms Kalher i Red Brenan koji se, ležeći na daskama trotoara, dočepao izgubljenog kolta.

Ali, i to je bilo dovoljno da jahači iz brasade pretrpe osetne gubitke. Prvo je dežmekasti Džejms Kalher uspeo da opali na Henka Raša i obori ga u prašinu, a onda zaštekta celi stakato hitaca iz Brenanovog kolta i saseče hrabrog momka Hjudža Bejkera.

Pucnjava, povici boraca i uskovitlana prašina poplašiše konje među kojima se krio tamnoputi narednik i on se odjednom nađe bez zaklona.

Od krčme su na njega sada nišanili Kalher i opasni revolveraš Red Brenan. U magnovenju je osetio da mu nema spasa, ali ipak okrenu cev prema čvrstom Kalheru koji je bio veća meta i povuče obarač.

Već je očekivao udar revolveraševog metka čije je oružje bilo upravljeno baš u njegovo lice, kad odnekud prasnu nova puška i Brenan se, kao lutka od slame, previ u pasu i prostre na drveni trotoar. Držeći se obema rukama za prostreljenu butinu, od »Strelinih« jahača jedini je pri svesti bio Džejms Kalher, čovek koji je sa mrzovoljnim Spajkom prvi započeo gužvu s ljudima iz šikare.

Iznenađeni narednik pogleda iza sebe ne bi li primetio skrivenog strelca, kad se od brda sanduka, polomljenih buradi i ko zna još kakvih otpadaka, pojavi stasita prilika tamnokosog mešanca.

– Li Vaj, bogamu! – smrsi narednik. – Baš je dobro imati uz sebe jednog Kajovu. Makar i polukrvnog...

U nekoliko skokova Li Vaj pretrča ulicu ne osvrćući se na građane koji su izvirivali iza vrata i prozora i nogom izbi pušku iz ruku plavokosog dugajlije koji se, okrvavljenog lica, baš podizao sa trema.

– Dosta je, ne gini uzalud! – podviknu mu grlenim glasom kupeći razbacano oružje izginulih boraca. – Skidaj opasač!

Ali, Lajonel Meklilend nije bio čovek kome bi jedna brazgotina duž leve slepočnice sasvim oduzela želju za borbom. Samo što se osvestio, napola slep od krvi koja mu se prelila preko lica, dočepao je pušku, a kada je ostao bez nje potegao kolt iz futrole.

Još uvek je nameravao da ga izvuče i opali bez obzira što su ga niz cev puške streljale opasne mešančeve oči, kada mu se s leđa stvori tamnoputi Džim Ešvort i snažnim šakama ga ščepa za mišice.

– Čoveče, dosta je više! – škripao mu je duboki glas kraj uva i plavokosi strelac tek tada opusti mišice dopuštajući da mu Džim uzme oružje.

– Dosta je, pobedili ste! – gotovo je vrištao Džejms Kalher držeći se za ranjeno rame dok mu je između prstiju tekla krv. – Dosta je...

– To reci ovom ovde – pokaza Ešvort na Meklilenda dok je Li Vaj već trčao prema suprotnoj strani ulice gde su ležali Bejker i Raš.

Brzoruki Hjudž je bio mrtav, ali je žilavi jahač pokazivao znakove života. Kuršum ga je udario povisoko u grudi i prošišao odmah ispod ključne kosti. Ukoliko ne bi došlo do unutrašnjeg krvarenja, rana nije bila smrtonosna pa mu mešanac rastrgnu košulju pokušavajući da iz rascvetale izlazne rane zaustavi krv pomoću mladićeve vratne marame.

Sve više ljudi se pojavljivalo na ulici Atoke. Bez reči su posmatrali

izginule i ranjene ljude ne usuđujući se da smrknutog Ešvorta upitaju za razlog okršaja.

– Doktora, imate li lekara u ovoj selendri – zabrunda krupni narednik istrgnuvši salvetu iz ruku zbunjenog krčmara koji se tog trenutka pojavio na vratima.

– Imamo... doka Entonija.

– Verovatno, gluvog doktora Entonija – promrmlja narednik gurajući salvetu ispod ranjenikove košulje. – Zar nije čuo ovoliku pucnjavu, čoveče?

Uplašen malopređašnjom pucnjavom i fijukom kuršuma koji su doletali i u njegov salun, krčmar se premeštao s noge na nogu i zbunjeno stiskao šake.

– Ukoliko nije pijan...

Doktor Entonije je tog dana bio samo dobro mamuran, pa je uspeo nekako da se izvuče iz postelje i raščupan izleti na ulicu. Ali, u rukama je nosio crnu torbu sa patent zatvaračem i čim stiže pred salun kleknu pored ranjenika.

– Flašu! – zareža promuklo i pruži drhtavu ruku, a krčmar naprosto ulete u salun.

– Izvoli, dok – požuri da mu preda bocu iz koje mamurni čovek prvi dobro nateže, a onda štedljivo posu alkohol preko rane.

Uzdahnuvši, bivši narednik polako krenu preko ulice gradića Atoke.

Gledajući Henkovo bledo, ali ipak nasmešeno, lice uzdahnu spuštajući se na koleno pored ranjenika.

– Put za Kanzas je slobodan.

Na to ga poluindijanac mrko odmeri.

– Idi u prodavnicu, čoveče. Inače ćemo imati još većih gubitaka. I to od gladi. A dok ne stignete... ovaj će biti kao nov. Bar ćemo ga u kolima odvesti u taj Kanzas.

*

Za to vreme daleko na jugu jedna devojka je sedlala vatrenu kobilu strepeći za sudbinu žilavog tamnokosog jahača kome je poklonila svoje srce.

Nije znala da je potera iz brasade u koju se toliko uzdao njen kruti otac, odavno zaustavljena u gradiću Atoka izgubljenom u bespuću indijanske teritorije.

Kraj

NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST

21000 Novi Sad, Bulevar »23. oktobra«, br. 31

PORUDŽBENICA

Ovim se **neopozivo** pretplaćujem na PRVO KOLO SF biblioteke »Supernova« **(Spok mora da umre, Ka spuštanju noći, Nevolje sa Tihoom, Podmorsko traganje, Kildožer i Zvezdani ponor)**, po pretplatnoj ceni od 1.800 dinara.

Pretplatna cena ne može se menjati do isteka važnosti ove porudžbenice.

Iznos od 1.800 dinara uplatiću odjednom, po prijemu »Dnevnikove« uplatnice

Poručilac: _____

Broj pošte, mesto: _____

Adresa stana: _____

U _____

Dana, _____ 1986. godine

Potpis

_____

NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST

21000 NOVI SAD, Bulevar »23. oktobra«, br. 31

PORUDŽBENICA

Ovim se **neopozivo** pretplaćujem na:

12 brojeva naučno-fantastičnih romana Roto-biblioteke X-100, po ceni od 1.800 dinara za svih 12 brojeva.

Romane ćete mi isporučivati počev od broja _____, uz obavezu da se ugovorena cena ne može menjati do isteka važnosti ove porudžbenice.

Iznos od 1.800 dinara uplatiću odjednom, po prijemu »Dnevnikove« uplatnice.

Poručilac: _____

Broj pošte i mesto: _____

Adresa stana: _____

U _____

Dana _____ 1986. godine

Potpis

_____

U SLEDEĆEM BROJU

SANDANS

PLAVOKOSI INDIJANAC

RAT SA APAČIMA

P. MEĶ KARTEN

Sandans je pogledao naviše, prema ivici kanjona. Tamo su stajali Apači. Već sledećeg trenutka, začula se paljba, a onda i pucnjava s druge strane, gde je trebalo da je kapetan Danfort, sa svojom desetinom vojnika.

Bilo je jasno da je i on napadnut. Vojnici su, prestrašeni, tražili zaklon, iza drveća i stenja.

Preostali top ostao je nasred kanjona. Dva konja što su ga vukla ležala su na zemlji. Tobdžije su takođe bili pogođeni.

JUGOBANKA